

ГОДИШЕН ДОКЛАД

ЗА 2000 Г.

НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ

В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ

А. ВЪВЕДЕНИЕ.....	6
а) Предговор.....	6
б) Отношения между Европейския съюз и България.....	8
Последно развитие на отношенията по Европейското споразумение за асоцииране (включително двустранни търговски отношения).....	8
Партньорство за присъединяване / Национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС.....	9
Пред-присъединителна помощ.....	9
Побратимяване.....	13
Преговори/скрининг.....	14
Б. Критерии за членство.....	14
1. Политически критерии.....	14
Последно развитие.....	15
1.1. Демокрация и върховенство на закона.....	15
Парламент.....	15
Изпълнителна власт.....	15
Съдебна система.....	17
Мерки против корупцията.....	19
1.2. Права на човека и защита на малцинствата.....	20
Граждански и политически права.....	21
Икономически, социални и културни права.....	23
Права на малцинствата и защита на малцинствата.....	23
1.3. Обща оценка.....	25
2. Икономически критерии.....	25
2.1. Увод.....	25
2.2 Икономически процеси.....	26
България.....	Error! Bookmark not defined.
Реален растеж на БВП.....	Error! Bookmark not defined.
Процент.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Оценка според Копенхагенските критерии.....	27
Наличие на функционираща пазарна икономика.....	27
Капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Европейския съюз.....	32
2.4 Обща оценка.....	35
3. Способност за поемане на задълженията по членството.....	35
Въведение.....	35
3.1. Главите от <i>acquis</i>	37
Глава 1: Свободно движение на стоки.....	37
Обща оценка.....	38
Глава 2: Свободно движение на хора.....	39
Обща оценка.....	40
Глава 3: Свобода за предоставяне на услуги.....	40
Обща оценка.....	41
Глава 4: Свободно движение на капитали.....	41
Обща оценка.....	42
Глава 5: Дружествено право.....	42
Обща оценка.....	43
Глава 6: Политика за защита на конкуренцията.....	44
Обща оценка.....	44

Глава 7: Селско стопанство.....	45
Обща оценка	50
Глава 8: Риболов.....	51
Обща оценка	52
Глава 9: Транспортна политика	52
Обща оценка	54
Глава 10: Данъци	55
Обща оценка	56
Глава 11: Икономически и валутен съюз.....	56
Обща оценка	56
Глава 12: Статистика.....	57
Обща оценка	58
Глава 13: Социална политика и заетост.....	58
Обща оценка	60
Глава 15: енергетика.....	61
Обща оценка	63
Глава 15: Индустириална политика.....	65
Обща оценка	66
Глава 16: Малки и средни предприятия	66
Обща оценка	67
Глава 17: Наука и изследвания	67
Обща оценка	68
Глава 18: Образование и подготовка	68
Обща оценка	69
Глава 19: Телекомуникации и информационни технологии	69
Обща оценка	70
Глава 20: Култура и аудио-визуална политика.....	71
Обща оценка	71
Глава 21: Регионална политика и координация на структурни инструменти.....	71
Обща оценка	73
Глава 22: Околна среда.....	73
Обща оценка	75
Глава 23: Защита на потребителите и тяхното здраве	76
Обща оценка	77
Глава 24: Сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи...	77
Обща оценка	80
Глава 25: Митнически съюз	81
Обща оценка	82
Глава 26. Външни отношения.....	83
Обща оценка	84
Глава 27: Обща външна политика и политика на сигурност.....	85
Обща оценка	86
Глава 28: Финансов контрол.....	87
Обща оценка	87
Глава 29: Финансови и бюджетни въпроси.....	88
Обща оценка	88
3.2 Превеждане на <i>acquis</i> на езика на съответните страни.....	89
3.3 Обща оценка	89
В. ЗАКЛЮЧЕНИЯ	90

Г. Партньорство за присъединяване и Национална програма за приемане достиженията на правото на европейския съюз: обща оценка.....	93
1. Партньорство за присъединяване	93
<i>Краткосрочни приоритети</i>	93
Вътрешен пазар	94
Селско стопанство	95
Енергетика	95
Транспорт	95
Заетост и социални дейности	95
Околна среда	95
Правосъдие и вътрешни работи	96
Укрепване на административните и съдебните правомощия, включително управление и контрол на средствата от ЕС	96
<i>Средносрочни приоритети</i>	97
Селско стопанство	97
Заетост и социални дейности	97
Правосъдие и вътрешни работи	97
Укрепване на административните и съдебните правомощия, включително управление и контрол на средствата от ЕС	98
2. Национална програма за приемане достиженията на правото на ЕС.....	98
Обща оценка	99
ПРИЛОЖЕНИЯ	100
Конвенции за човешките права, ратифицирани от страните-кандидатки, септември 2000 г.	100
Европейска социална харта	100
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ.....	102
Методологични бележки.....	107
Инфлация	107
Финансиране.....	107
Външна търговия.....	108
Демография.....	108
Работна сила	109
Инфраструктура.....	109
Промишленост и селско стопанство	110
Жизнен стандарт.....	110
Източници.....	110

А. ВЪВЕДЕНИЕ

а) Предговор

В “Програма 2000”, Европейската комисията пое ангажимент да докладва редовно пред Европейския съвет за напредъка, постигнат от всяка страна-кандидатка от Централна и Източна Европа в подготовката ѝ за членство и да представи първия доклад в края на 1998 г.

Европейският съвет в Люксембург реши следното:

“От края на 1998 г. Европейската комисия ще представя на Съвета редовни доклади, както и всички необходимите препоръки за започване на двустранни междуправителствени конференции, за преглед на напредъка на всяка страна-кандидатка от Централна и Източна Европа в процеса на присъединяването, в светлината на Копенхагенските критерии, по-специално с оглед на темпа на приемане на законодателството на ЕС”... “Докладите на Европейската комисия ще бъдат базата за вземане, в рамките на Съвета, на необходимите решения за хода на преговорите за присъединяване и включването в тях на други страни-кандидатки. В този смисъл, Европейската комисия ще продължи да следва принципите, заложи в “Програма 2000” при оценяване на възможностите на страните-кандидатки да изпълнят икономическите критерии за членство и ангажиментите си, произтичащи от присъединяването”.

На тази основа, Европейската комисия представи първите редовни доклади през м. октомври 1998 г., във връзка с Европейския съвет във Виена; вторите доклади бяха приети през м. октомври 1999 г., във връзка с Европейския съвет в Хелзинки. Европейският съвет в Хелзинки отбеляза, че следващите редовни доклади ще бъдат представени своевременно преди Европейския съвет през м. декември 2000 г.

Структурата, следвана в настоящия редовен доклад за България е до голяма степен подобна на структурата на Становището на Европейската комисия от 1997 г. и следващите редовни доклади; тя се различава, обаче, от структурата през предишните години в три незначителни момента. Първо, частта от настоящия доклад, в която се прави оценка на способността на България да поеме задълженията на членството (Част Б.3.1.), е структурирана така, че да следва двадесет и деветте раздела на преговорите, съответстващи на законодателството на Европейския съюз. Второ, тази част е разширена и обхваща също и административния капацитет на България за прилагане законодателството на ЕС по всеки от преговорните раздели (разгледани предварително в отделен раздел на доклада). Трето, в доклада за първи път е включен раздел, в който се оценява напредъка, постигнат от България в превеждането на законодателството на ЕС на нейния официален език.

Както и при предишните редовни доклади, настоящият доклад:

- третира отношенията между България и Европейския Съюз, по-конкретно в рамката на Споразумението за асоцииране;
- анализира състоянието по отношение на политическите критерии, заложи от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. (демокрация, върховенство на закона, права на човека, защита на малцинствата);
- прави оценка на състоянието и перспективите по отношение на икономическите критерии, дефинирани от Европейския съвет в Копенхаген (функционираща пазарна икономика и капацитет за устояване на конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза);

- разглежда капацитета на България да изпълнява ангажиментите си на член на бъдещия ЕС, по-конкретно да прилага законодателството на ЕС, както е заложено в Договорите, вторичното законодателство и политиките на Съюза. В тази част се отделя специално внимание на ядрената безопасност, в съответствие със заложено от Европейския съвет в Кьолн и Хелзинки. Тя обхваща не само сближаване на законодателството, но също и укрепване на съдебния и административен капацитет, необходим за прилагане на законодателството на ЕС, в съответствие с изискванията на Европейския съвет в Мадрид и Фейра съответно през м. декември 1995 г. и м.юни 2000 г. На Европейския съвет в Мадрид бе подчертана необходимостта, страните-кандидатки да усъвършенствуват своите административни структури, за да бъдат създадени условия за хармоничната интеграция на тези страни. На Европейския съвет във Фейра през м. юни 2000 г. бе подчертано жизненото значение на капацитета на страните-кандидатки ефективно да прилагат законодателството на ЕС и бе добавено, че това предполага значителни усилия от страните-кандидатки за укрепване на техните административни и съдебни структури. Европейският съвет във Фейра призова Европейската комисия да докладва пред Съвета за своите констатации по този въпрос.

Настоящият доклад взема под внимание напредъка, постигнат след Редовния доклад от 1999 г. Той обхваща периода до 30 септември 2000 г. В някои случаи се упоменава и за развитие след тази дата. Той разглежда изпълнението на предвидените реформи, упоменати в редовния доклад от 1999 г., както и някои нови инициативи. Освен това, в допълнение към оценката за новото развитие след последния редовен доклад, настоящият доклад представя цялостна оценка на общото развитие по всеки от разглежданите въпроси, като излага, за всеки от тях, основните стъпки, които остава да бъдат предприети от България при подготовката ѝ за присъединяване.

В съответствие с този подход, оценката на напредъка по отношение изпълнението на политическите критерии и критериите, свързани с възприемане законодателството на ЕС (включително административния капацитет на България за изпълнение на законодателството на ЕС) е съсредоточена върху извършеното след последния редовен доклад и е допълнена със становище по общото състояние по всеки един от разглежданите въпроси. Икономическата оценка, от своя страна, се базира върху ориентирана към бъдещето перспективна оценка на икономическите резултати на България.

Докладът съдържа също отделен раздел, в който се разглежда изпълнението от България на краткосрочните приоритети на “Партньорството за присъединяване” и започнатото изпълнение на средносрочните приоритети, заложи в този контекст.

Както и при предишни доклади, “напредъкът” се отчита въз основа на действително взети решения, действително прието законодателство, действително ратифицирани международни конвенции (със съответното внимание върху изпълнението) и действително осъществени мерки. По принцип, законодателството или мерките, които са в различни стадии на подготовка или парламентарно обсъждане, не са взети под внимание. Този подход осигурява равностойно третиране на всички страни-кандидатки и дава възможност за обективна оценка и съпоставка на страните по отношение на действителния напредък в подготовката им за присъединяване.

В настоящия доклад са използвани редица информационни източници. Страните-кандидатки бяха поканени да предоставят информация относно постигнатия от тях напредък в подготовката им за присъединяване, в периода след публикуването на предходния редовен доклад. Националните програми за приемане достиженията на

законодателството на ЕС на всяка страна-кандидатка, както и информацията, представени в контекста на Споразуменията за асоцииране и на аналитичния преглед на законодателството на ЕС (скрининг) и преговорите, послужиха като допълнителни източници. Обсъждания по различни въпроси в рамките на Съвета и доклади и резолюции на Европейския парламент¹ също бяха взети под внимание при изготвянето на доклада. Европейската комисия също е ползвала оценки на различни международни организации и по-специално Съвета на Европа, ОССЕ и международните финансови институции, както и неправителствени организации.

б) Отношения между Европейския съюз и България

Последно развитие на отношенията по Европейското споразумение за асоцииране (включително двустранни търговски отношения)

България продължи да прилага коректно Европейското споразумение за асоцииране и да дава своя принос за безпроблемното функциониране на различните съвместни институции.

Съветът за асоциирането проведе заседания на 16 ноември 1999 г. и 10 октомври 2000 г. Заседание на Комитета за асоцииране бе проведено на 20 юли 2000 г. Подкомитетите продължават да функционират като форум за обмен на мнения на експертно равнище.

Съвместният парламентарен комитет, съставен от представители на българския и европейския парламенти, проведе две заседания - през м. октомври 1999 г. и м. юли 2000 г. Второто заседание на Съвместния консултативен комитет България-ЕС бе проведено през м. ноември 1999 г., а третото - през м. март 2000 г.

Делът на Европейския съюз в общия външно-търговски обмен на България нарасна от 49.6% от общия износ през 1998 г. на 52.6% през 1999 г. Делът на Европейския съюз от общия внос нарасна от 44.9 % през 1998 г. на 48.6% през 1999 г. Основните експортни позиции на България за ЕС през 1999 г. бяха текстилни изделия и необработени метали, а основният внос от ЕС - машини.

През м.март 1999 г. Съветът възложи на Европейската комисия да започне преговори с асоциираните страни с оглед на нови реципрочни концесии за селскостопански стоки. Преговорите, които представляват част от общия процес на присъединяване, бяха проведени на реципрочна основа и с оглед отчитане интересите на Европейската общност, държавите-членки и България. В преговорите бе заложено абстрахиране по отношение на функционирането на ОСП.

Преговорите с България бяха приключени между преговарящите през м. май 2000 г. В резултат от новото споразумение, приблизително две трети от двустранната търговия със селскостопански стоки ще се ползва от преференции. Режимът влезе в сила в предварителен порядък на 1 юли 2000 г., в очакване сключването на Допълнителен протокол към Европейското споразумение за асоцииране. Преговорите за преработените селскостопански стоки все още продължават. Тъй като настоящото споразумение за търговия с вина изтича в края на 2000 г., в ход са преговори за ново споразумение.

През м. юли 2000 г. Съветът възложи на Европейската комисия да започне преговори с асоциираните страни за нови реципрочни концесии в областта на риболова и рибните продукти.

По отношение на антидъмпинговата процедура срещу България (и други страни) в стоманодобивния сектор, свързана с вноса на горещо валцувани рулони, която бе

¹ Докладчик за Европейския парламент бе г-н Джефри ван Орден

открита през м. декември 1998 г., проучванията бяха приключени и в началото на тази година беше постигната договореност по цената.

Приз м. юни 1999 г. между България и Европейската комисия бе подписана Съвместна оценка по приоритетите на средносрочната икономическа политика на България. Съвместната оценка представя основните цели на макроикономическата политика за следващите три години и е в тясна връзка с цялостната средносрочна икономическа програма на страната; тя е обвързана с широко финансиране по линия на МВФ. България успешно приключи средносрочната си икономическа програма, въпреки наличието на някои нерешени по-маловажни въпроси.

През м. ноември 1999 г. бе постигнато споразумение за скорошно затваряне на блокове 1-4 на Атомната електрическа централа "Козлодуй". Съгласно Споразумението, подписано между българското правителство и Европейската комисия, българското правителство се ангажира с окончателното затваряне на блокове 1 и 2 до 2003 г. и скорошно затваряне на блокове 3 и 4; точната дата на затваряне на последните два блока, която, по мнение на Европейската комисия, следва да бъде най-късно през 2006 г., ще бъде определена през 2002 г. по договореност с Европейската комисия. Европейската комисия, от своя страна, предложи пакет от значителна многогодишна помощ за енергийния сектор на България, включително безвъзмездно финансиране и заем от Евратом. Съвместната работна група, сформирана през 1999 г., провежда заседания от м. ноември, с оглед осигуряване на своевременно изпълнение на Споразумението. Заемът от Евратом за модернизиране на блокове 5 и 6 на АЕЦ "Козлодуй" беше подписан през м. май, а Международен фонд за извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения под управлението на ЕБВР беше създаден през м. юни.

Партньорство за присъединяване / Национална програма за приемане достиженията на правото на ЕС

Документът "Партньорство за присъединяване", приет през м. март 1998 г., бе преразгледан през декември 1999г. Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на настоящия доклад.

През м. май 2000 г. България представи актуализираната си Национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС, в която се очертава националната стратегия за присъединяване, включително и начина, по който ще бъдат изпълнени приоритетите от "Партньорство за присъединяване" (вж. раздел Г по-долу).

Пред-присъединителна помощ

От м. януари 2000 г. съществуват три пред-присъединителни инструмента, финансирани от Европейската общност за подпомагане на страните-кандидатки страни от Централна Европа в осъществяване на тяхната пред-присъединителна подготовка: Програмата "ФАР"; "ИСПА" финансира едромасабни инфраструктурни проекти в областта на околната среда и транспорта; "САПАРД" подпомага развитието на земеделието и на селскостопанските области.

През 2000-20002 г. индикативните финансови постъпления за България са 100 МЕВРО от ФАР, 52 МЕВРО от САПАРД и между 83-125 МЕВРО от ИСПА.

Програмата ФАР предоставя помощ на страните от Централна Европа от 1989 г. насам, подпомагайки в процеса на тяхното мащабно икономическо преустройство и политически промени. Настоящата "пред-присъединителна" ориентация влезе в действие през 1997 г. в отговор на решението на Европейския съвет от Люксембург за лансиране на процеса на разширяване.

ФАР предоставя подкрепа на страните-кандидатки от Централна Европа в области като "институционално изграждане", инвестиции за укрепване на регулаторната инфраструктура, необходима за осигуряване на прилагане на законодателството на ЕС и инвестиции за засилване на икономическото и социалното сближаване. Тази подкрепа включва съвместно финансиране на техническа помощ, "побратимяване" и съпътстващи проекти за инвестиционна подкрепа, с цел да бъдат насърчени и подкрепени усилията на тези страни при приемане достиженията на правото на ЕС и при укрепването или създаването на институции, необходими за изпълнение и прилагане на законодателството на ЕС. По този начин се дава възможност на страните-кандидатки да развият механизми и институции, които ще бъдат необходими за усвояване на "Структурните фондове" след присъединяването и да проведат, чрез тази подкрепа, определен брой мерки (инвестиции или разработване на схеми за безвъзмездни заеми) с регионална или тематична насоченост.

Около 30% от средствата по линия на ФАР се използват за "институционално изграждане", а останалите 70% се използват за финансиране на инвестиции в приемане на достиженията на правото на ЕС и за засилване на икономическото и социалното сближаване. През периода 1990-1999 г. по Програмата ФАР на България са отпуснати 1000 МЕВРО.

През 2000 г. отпуснатите средства по линия на ФАР за България възлизат на 118 МЕВРО (включително и допълнителни средства, отпуснати от финансовите резерв) и те са насочени към изпълнение на следните приоритети:

- Икономическа реформа (6 МЕВРО): проекти за преустройство на държавните железници, институционално изграждане в Министерството на икономиката и след-приватизационна подкрепа за предприятия.
- Приемане достиженията на правото на ЕС и укрепване на нормативната рамка (15 МЕВРО): проекти в областта на стандартизацията и метрологията, държавните поръчки, околната среда, безопасността по море, както и регламентиращите органи в сферата на енергетиката, енергийната ефективност и далекосъобщенията.
- Икономическо и социално сближаване (15 МЕВРО): проекти за развитие на малките и средните предприятия и професионално обучение в двата района, определени за целта в Националния План за развитие.
- Укрепване на правовия ред и защита на уязвимите групи от населението (22 МЕВРО): проекти в прокуратурата, контрола над границите по суша и море, борбата срещу наркотиците, благосъстоянието на децата, настанени в специализирани заведения.
- Държавни финанси и управление на средствата по линия на ЕС (13 МЕВРО): проекти в сферата на публичния вътрешен финансов контрол и независими външни одиторски проверки, данъчна администрация, национална и селскостопанска статистика, укрепване на Централното Звено за договориране и финансиране, структурите, свързани с приложението на САПАРД и структура за подготовка на проекти по ФАР.
- Участие в програми на ЕС (19 МЕВРО): финансиране, което да помогне на България да посрещне разходите по участието в избрани програми на ЕС през 2000 и 2001 г.

Допълнителна сума от 28 МЕВРО беше отпусната за програмите за трансгранично сътрудничество, свързани главно с инфраструктурни проекти по границите на България с Гърция и Румъния.

България участва със съответните ползи от това в многонационални и хоризонтални програми, финансирани от Фар като например ТАЕКС (ТАЕХ) и Програмата за малки и средни предприятия.

В рамките на засилената пред-присъединителна стратегия и в изпълнение на съответните решения на Съвета за Асоцииране, България участва в следните програми на Общността: предотвратяване на СПИН, борба с рака, ФИСКАЛИС, Леонардо да Винчи II, Сейв II, Малки и средни предприятия, Сократ I, Младеж. България също е включена в Петата рамкова програма за изследователска дейност, технологично развитие и демонстриране и Петата рамкова програма на Евроатом за изследователска дейност, технологично развитие и демонстриране. Въз основа на предложение на Комисията, Съветът е в процедура на приемане на решение за участие в програмата Медиа II. Освен това България е заявила намерението си да участва в програмата на Общността Култура 2000. В резултат на стартирани преговори за участие на България в Европейската агенция за околна среда беше постигнато съответното споразумение. След ратификацията на това споразумение и влизането му в сила, предвидено за началото на 2001 г., България ще стане член на Агенцията.

В допълнение на годишните бюджети по Фар, Комисията предложи на България допълнително финансиране по Фар, надхвърлящо размера на нормалното финансиране, в контекста на Споразумението, постигнато през м. ноември 1999 г. за датите на предсрочно закриване на реактори от № 1 до № 4 на АЕЦ «Козлодуй». Споразумението предвижда, при изпълнението на определени условия, допълнително финансиране по Фар на стойност 100 МЕВРО за периода 2001-2002 г.г. и други 100 МЕВРО за периода 2003-2007 г.г. Средствата ще бъдат използвани за реструктуриране и реформа на енергийния сектор и ще бъдат управлявани до голяма степен от ЕБВР. Първият транш от 27 милиона Евро е предоставен на разположение през 2000 г.

Като цяло въздействието на Фар в България е положително. В редица важни области като икономическото реструктуриране и структурната реформа, модернизиранието на държавните институции и съдебната власт, приемането и прилагането на законодателството на Европейския съюз (*aquis communautaire*), и важни въпроси, свързани с социалното сближаване и защитата на човешките права беше осъществен ефективен трансфер на ноу-хау, оборудване и на финансови средства.

Три примера на успешни проекти по Фар са:

- Програмата за подпомагане на структурната реформа (20 МЕВРО) подкрепя от 1997 г. програмата за икономическа реформа и развитие на частния сектор в България. Програмата допринесе за съществен напредък в приватизацията и ликвидацията на държавните предприятия и банки, привличането на чужди инвестиции и засилване на ролята на ключови институции. Тя помогна на България да изпълни задълженията си по последователни заемни споразумения с МВФ и Световната банка.
- Проектът «Красива България» (3 милиона Евро) съдейства за облекчаване на бедността в редица райони на България като съдейства за създаване на нови работни места, обучение на безработни и подобряване на градската инфраструктура. В схемите за създаване на временна трудова заетост бяха включени 3 500 души и бяха обновени над 200 сгради. Проектът беше осъществен в сътрудничество с ПРООН и засили видимото присъствие на програмата Фар в България.

- Проектът за Професионално образование и обучение (VET) (3 милиона Евро) подпомогна развитието на нови програми за избрани професии в професионалните училища, изградени въз основа на програмния модел за постгимназиално образование, разработен при предишна програма на Фар. Беше предоставено също така обучение на преподавателите с цел приложение на нови технологии, както и ново технологично и образователно оборудване.

Системата за управление по Фар беше реформирана през 1998 г. и 1999 г. за да се подобри скоростта, ефикасността, ефективността и прозрачността на дейностите по Фар. Последният Доклад - Преглед, разработен през 2000 г. доуточни и прецизира основните структури на управление и запълни празнините по пътя към присъединяване към структурните фондове. Първо, управлението може да бъде изцяло децентрализирано от 2002 г., като бъдат изпълнени няколко ясни предварителни условия, предвидени в Регламент за Координация 1266/99. Второ, изработването на програмите по Фар може да премине на многогодишна основа, ако се разработят съответните “придружаващи” стратегии. Трето, ориентациите, предвидени през 1997 г. ще продължат при нарастваща роля на Делегациите, по-нататъшно хармонизиране и укрепване на процедурите и накрая, нарастване значението на управлението за подобряване резултатите от проектите по Фар при изграждането на институциите, инвестиции в съответствия с правото на ЕС и в икономическото и социално сближаване.

Въпреки че изпълнението на програмите по Фар в България е задоволително като цяло, необходимо е властите да укрепят капацитета си за активно и стратегическо съдействие с Комисията при разработване на програмите и развитието на приоритетните проекти. Това важи в частност за области, включващи координация на междуведомствено равнище и координация с донори, сътрудничеството с деловите среди и с гражданското общество. Изработването и прилагането на програмите по Фар следва да бъде интегрирано по-тясно в националната политика и в административните структури на министерствата. Необходимо е да се положат усилия за намаляване на текучеството на кадрите и да се осигурят необходимите средства за сключване на договори, технически и финансови аспекти на осъществяването на проектите.

Относно САПАРД през м. септември 2000 г. Планът за развитие на земеделието и селските райони в България получи благоприятна оценка от Комитета СТАР (Управителния комитет на ЕС за земеделските структури и развитието на селските райони). Планът в момента се приема от Комисията. Основните цели на плана са да подобри ефикасността на земеделското производство и насърчаването на конкурентноспособен хранително-вкусов сектор и устойчиво развитие на селските райони в съответствие с най-добрите практики по опазване на околната среда. Постановлението за създаването на разплащателна агенция по САПАРД беше прието от Министерския съвет през м. юли 2000 г. и незабавно влезе в сила. Държавният фонд «Земеделие» (ДФЗ) беше определен като разплащателна агенция по САПАРД и е отговорен за уреждането на ко-финансирането на проектите на ЕС, както и за управлението на краткосрочните и средносрочните национални кредити за земеделските стопани. България напредва уверено към изграждането на функционираща разплащателна агенция по САПАРД. През 2000 г. индикативните средства, определени за България по САПАРД са 52 милиона Евро.

Що се отнася до програмата ИСПА, която влезе в действие през 2000 г. в подкрепа на големи проекти в областта на околната среда и транспорта, индикативните средства, определени за България са между 83 и 125 милиона Евро годишно, които ще бъдат разпределени поравно между двата сектора. Вече са разработени стратегическите

документи и проект за газопровод. В резултат на обсъждане с българските власти Комисията даде съгласие през 2000 г. да се концентрира върху два проекта в транспортния сектор: реконструкция на пътищата по линията на основните транспортни коридори и новият терминал на летище София. В сектора на околната среда се извършва подготвителна работа по пречиствателни станции за отпадъчни води в София и басейна на река Марица и градски сметища. Прието е постановление, в съответствие с което Главно управление «Регионално развитие и административно и териториално устройство» в Министерството на регионалното развитие и строителството отговаря за изработването на регионалната политика, съдейства за подготовка на законодателството и на програмите и осъществяването на проектите по Фар за икономическа и социална еднородност. Все пак междуведомствената координация както на национално, така и на регионално равнище все още не е изцяло ефикасна и следва да ѝ се отдели повече внимание.

Осъществяването на проектите от ИСПА ще следва същата институционална рамка както програмата Фар, като Националният фонд и Министерството на финансите ще следят за цялостното финансово управление и няколко изпълнителни агенции ще отговарят за техническото изпълнение. За програмното и финансово управление на САПАРД ще се прилага различна система, отразяваща правилата на ЕАГГФ (Европейския фонд за земеделско ръководство и гарантиране) и се основава на подход за пълна децентрализация чрез акредитирана изпълнителна и разплащателна агенция.

Побратимяване

Едно от основните предизвикателства, пред които са изправени страните-кандидатки е необходимостта от укрепване на техния административен капацитет за приемане и прилагане на законодателството на ЕС (*aquis*). През 1998 г. Европейската комисия предложи да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, за да им помогне в тази насока, чрез побратимяване на ведомства и агенции. Богатият опит на страните-членки е предоставен сега на страните-кандидатки, по линия на дългосрочното изпращане на държавни служители от страните - членки и съпътстващи ги краткосрочни мисии на специалисти. Благодарение на силната подкрепа и ответна реакция от страните-членки на ЕС се осъществяват 107 партньорства по побратимяване, финансирани от Фар-1998 и включващи всички страни-кандидатки и почти всички страни-членки. По Фар-1999 се осъществяват допълнителни 107 проекта и програмния бюджет за Фар-2000 включва други 148 проекта за побратимяване. По предварителни оценки около 250 проекта по побратимяване ще бъдат осъществени във всички страни-кандидатки за целия период.

В началото побратимяването основно беше фокусирано в приоритетните сектори като земеделие, околна среда, обществени финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготвителни мерки за структурните фондове. Сега то покрива всички сектори в изпълнение на законодателството на ЕС (*aquis*).

За България, изцяло или частично чрез побратимяване, са осъществени единадесет проекта по програмата Фар-1998 и осем по програмата Фар-1999. Побратимяването отново ще бъде важна съставна част от програмата Фар-2000, като ще допринесе за осъществяването на единадесет проекта. Те се разпростират в широк кръг от сектори, включващи икономическата реформа, приемането и прилагането на законодателството на ЕС в областта на вътрешния пазар и околната среда, укрепване на правовия ред, защита на уязвимите групи, и засилването на финансовия контрол в обществения сектор.

Преговори/скрининг

Аналитичният преглед на законодателството на ЕС (*aquis*) – (скрининг) беше завършен за България до началото на 2000 г. за законодателството на ЕС за земеделието и тези части от правосъдието и вътрешните работи, които не бяха обхванати преди това. През първата половина на 2000 г. скринингът беше актуализиран за 23 глави за да бъдат отчетени най-новите развития в законодателството на ЕС и прогресът в последно време. Преговорите бяха официално започнати на двустранната междуправителствена конференция, която се състоя на 15 февруари 2000 г. През м. март 2000 г. започнаха преговори по същество по шест глави от законодателството на ЕС: наука и изследователска дейност, образование и обучение, малки и средни предприятия, култура и политика в аудио-визуалната област, външни отношения, и обща външна политика и политика за сигурност. Конференцията по присъединяването през м. юни 2000 г. реши временно да бъдат закрити 4 от тези глави (наука и изследователска дейност, образование и обучение, малки и средни предприятия, и обща външна политика и политика за сигурност).

В съответствие с препоръката на Комисията Председателството на ЕС предложи през втората половина на 2000 г. да започнат преговори за други пет глави: свободно движение на капитали, корпоративно право, статистика, далекосъобщения, защита на потребителите и здравеопазване.

Б. КРИТЕРИИ ЗА ЧЛЕНСТВО

1. Политически критерии

Политическите критерии за присъединяване, на които следва да отговарят страните-кандидатки според формулировката, направена от Европейския съвет в Копенхаген през м. юни 1993 г., постановяват, че тези страни трябва да са постигнали “стабилност на институциите, гарантиращи демокрация, върховенство на закона, човешки права и зачитане и защита на малцинствата”.

В редовния си доклад за 1999 г. относно напредъка на България в процеса на присъединяване Комисията направи следното заключение:

“България изпълнява Копенхагенските политически критерии. Необходимо е да бъдат предприети по-нататъшни усилия за укрепване на върховенството на закона и зачитането на човешките права и правата на малцинствата, по-специално на ромското население, където неотдавнашните правителствени решения трябва да бъдат последвани от конкретни мерки със съответни финансови средства. Особено внимание следва да бъде обърнато на борбата срещу корупцията и подобряване на работата на съдебната система”.

Този раздел цели да направи оценка на развоя на събитията в България в периода след редовния доклад за 1999 г., както и на общото положение в страната, от гледна точка на политическите критерии от Копенхаген, включително що се отнася до цялостното функциониране на изпълнителната власт и съдебната система. Развитието в този контекст в много отношения е тясно свързано с развитието на способността на България да прилага законодателството на ЕС, по-специално в областта на правосъдието и вътрешните работи. Конкретна информация за развитието на способността на България да прилага законодателството на ЕС в областта на правосъдието и вътрешните работи се съдържа в съответния раздел (Глава 24 - Сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи) на част Б.3.1 от настоящия доклад.

Последно развитие

Политическата обстановка остана стабилна през последната година. Реформаторското мнозинство продължава да следва политиката си на икономически реформи и интеграция на България в Европейския съюз. Всички основни политически сили в страната подкрепят политиката на интеграция с Европейския съюз. Беше постигнат напредък в изграждането на широка политическа подкрепа за членството на България в НАТО, изразена с Декларацията на Народното събрание за позицията при преговорите по “Обща външна политика и политика на сигурност”, приета с консенсус през м. май 2000 г. България продължава да играе положителна роля във всички усилия за активизиране на сътрудничеството в Югоизточна Европа. През 2000 г. тя предприе инициативи за неформални срещи на министър-председателите от региона за насърчаване на сътрудничеството. България беше основен привърженик на политиката на ЕС в региона и активен участник в Пакта за стабилност.

В края на 1999 г., след решението на Европейския съвет в Хелзинки за започване на преговори с България, беше извършена голяма смяна на министри в правителството, съпътствувана от решения за преустройство на ключови министерства и създаване на нова структура за европейска интеграция.

През м. октомври 1999 г. бяха проведени местни избори. Съветът на Европа ги оцени като добре организирани и задоволителни.

1.1. Демокрация и върховенство на закона

Както беше упоменато в предишните Редовни доклади, България е постигнала стабилност на институциите, гарантиращи демокрация и върховенство на закона. Този раздел се спира на най-значимото в развитието през изминалата година.

Парламент

Парламентът продължи да работи гладко през изминалата година. Той играе все по-голяма роля в процеса на европейска интеграция, както на политическо, така и на техническо равнище.

След решението от Хелзинки за започване на преговори Народното събрание учреди нов Съвет по европейска интеграция под ръководството на Председателя на НС. Той се състои от по трима члена от петте парламентарни групи, които следователно са представени на равноправна и непропорционална основа. За вземането на решение в Съвета се изисква консенсус между тези пет групи. Съветът ще разглежда всички проектозаконови, отнасящи се до Националната програма за приемане достиженията на европейското и може да дава оценки за съответствие с *acquis*. Когато членовете на Съвета се съгласят, че съществува консенсус по даден проектозакон, Съветът може да замести специализираните комисии и да изпрати проектозакона направо на пленарно заседание за гласуване, като по такъв начин процедурата се ускорява. В случай, че една парламентарна група възрази, обаче, проектозаконът трябва да мине през нормалната процедура. Съветът ще наблюдава също така, от името на Народното събрание, работата на българския екип за водене на преговори и на Главния преговарящ. Беше създадена малка група от експерти по законодателството на ЕС, която да подпомага депутатите в Парламента в законодателната им роля.

Изпълнителна власт

След приемането на Закона за държавната администрация и Закона за държавния служител, бяха направени значителни стъпки в посока към установяване на правната рамка за създаване на съвременна, професионална и независима държавна администрация. Съществен напредък беше постигнат при изпълнение на

краткосрочния приоритет от “Партньорството за присъединяване” за прилагане на Закона за държавния служител.

При промените в правителството в края на 1999 г. постът Министър на държавната администрация беше премахнат като отделен пост и Министър-председателят пое неговите функции.

В началото на 2000 г. беше прието вторично законодателство по въпроси, включващи статута, класификацията, назначаването, поведението и професионалното развитие на държавните служители. Новият закон за държавните служители е предназначен да гарантира техния статут дори при смяна на политическата обстановка. От м. май 2000 г. всички държавни служители се назначават съгласно Закона за държавния служител; техните заплати и добавки са публично достояние и се контролират централно. Новият закон постановява също така задължението на държавния служител да действа безпристрастно и законосъобразно и поставя изисквания за работата с обществеността. Беше създадена нова дисциплинарна рамка. През м. юли 2000 г. беше учредена Държавна административна комисия, за да контролира изпълнението на Закона за държавния служител. Въпреки че е постигнат значителен напредък от миналата година, по-специално при предоставяне на новия статут на държавен служител на персонала в министерствата, все още е твърде рано да се направи пълна оценка на въздействието на промените на практика.

Правителството завърши прегледа на административните структури, роли и щатни таблици на министерства, агенции и общински администрации. При новия регламент за структурата на министерствата всяко министерство има специално звено за интеграция с ЕС. Министерският съвет прие статута на Института за публична администрация и европейска интеграция и му отдели бюджетни средства за 2000 г. Създадена е база данни за държавни служители, обучени в областта на държавната администрация и европейската интеграция, събрана е информация за нуждите от обучение на кадри.

Тези промени увеличиха капацитета на администрацията по въпросите на Европейския съюз, което се илюстрира от работата за откриване на раздели за преговори. Министър-председателят председателствува нов Съвет за европейска интеграция на министерско равнище. На негово подчинение е Координационен съвет под председателството на Зам.министър на външните работи, който е съставен от председателите на 30 работни групи (всяка от тях работи по една глава от законодателството на ЕС), обикновено на ниво Зам.министър. Към Министерския съвет беше създадена нова Дирекция Европейска интеграция и отношения с МФИ, която да подпомага този процес.

Имаше известно положително развитие по отношение на планирането и капацитета за формиране на политика. С указ на Министерския съвет от м. ноември 1999 г. беше установена нова процедура за подготовка на проектозаконали, което подобри рамката. Фактът, че сега министерствата имат сходни структури улеснява общуването помежду им и така настъпи известно подобрене в координацията на политиката. Въпреки че механизмите станаха по-добри, качеството си остава променливо. В области на политиката, които обхващат няколко ведомства и сектори (напр. свързаните с подготовката за структурни фондове), качеството на междуведомствената координация се нуждае от по-нататъшно подобряване. Също така, въпреки че новите закони преминават през задължителна оценка за евентуалното им въздействие, този процес често си остава повърхностен. В ранните стадии на подготовка на един закон не е достатъчна консултацията със заинтересованите страни (т.е. социалните и икономическите партньори). Необходима е предварителна преценка относно

изпълнението на законите, необходимото вторично законодателство и регламентиране, въздействието върху бюджета, изискванията по отношение на човешките ресурси както и разходите за икономическите оператори. Тъй като това липсва, често се получава забавяне между приемането на закона и неговото действително прилагане. След влизането на новите закони в сила, необходимо е да се обърне по-голямо внимание на контрола върху изпълнението и прилагането им, включително в системата на съдилищата. Въпреки че капацитетът за политика и планиране на ниво министерства е подобрен, липсва стратегическа координация в центъра. Необходимо е да се постигне по-нататъшен напредък преди да може да се приеме, че е изпълнен краткосрочният приоритет на “Партньорство за присъединяване” за укрепване на капацитета за оценяване на финансовото и институционално въздействие на новото законодателство.

Все още е трудно да се набират и задържат професионалисти за държавни служители особено, когато техните умения се търсят и в частния сектор. Причината е в ниските заплати. Това се чувства особено остро на равнище висши и средни ръководни кадри в управлението. В някои министерства има неоправдано високо текучество на тези равнища, когато стават промени на ниво министър (дори, когато няма смяна на правителството). Изпълнението на Закона за държавната служба би следвало да разреши някои от тези различни въпроси, но на този етап все още не е възможно да се оцени напълно неговата ефективност.

Необходими са по-нататъшни подобрения в тези области, за да може законовото сближаване да допринесе за развитието на добро управление и по-нататъшния успех на програмата за реформа в България. Сближаването на българското законодателство със законодателството на ЕС и неговото правилно приложение ще се отразят благоприятно на икономиката и обществото през пред-присъединителния период. То ще допринесе също за изпълнение на критерия от Копенхаген за поемане на задълженията, произтичащи от пълноправното членство.

Структурите на Полицията и Министерството на вътрешните работи са в процес на девоенизиране, който все още не е приключил. Неотдавнашният инцидент /откриване на подслушвателни устройства в дома на Главния прокурор през м. юли 2000 г.) показва важноста на по-нататъшните реформи в Министерството на вътрешните работи, което трябва да разполага с подходящи контролни механизми, за да се гарантира, че действията му са изцяло на законова основа.

След създаването на нови децентрализирани институции в 28 нови административни района (области) през 1998 г., Министерският съвет назначи 28 те областни управители в съответствие с Конституцията. Бяха създадени регионални съвети за териториално развитие, които да подпомагат областните управители. Управителите председателствуват тези съвети, състоящи се от кметовете на общините в окръга и по един член от всеки общински съвет.

Съдебна система

В съдебната система бяха извършени някои по-нататъшни реформи. От времето на представяне на предходния доклад влязоха в сила допълнителни изменения към Гражданско-процесуалния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс. Промените в Гражданско-процесуалния кодекс са предназначени, например, да намалят до минимум възможностите за отлагане на дела, да улеснят по-бързото съдопроизводство в някои случаи и да сведат процедурата за несъстоятелност до две съдебни инстанции (районните съдилища и апелативните съдилища). Един от двата краткосрочни приоритети на “Партньорството за присъединяване” беше да се засили независимостта

на магистратите, съдиите и ефективността на съдебната система - малък е напредъкът, който може да се отбележи в тази връзка от времето на предходния доклад.

Поправките към Наказателно-процесуалния кодекс бяха внесени на 1 януари 2000 г. Те са предназначени да засилят съдебния контрол при всички фази на гледане на делото, да утвърдят съдебната фаза като централен етап от процеса и да отстранят редица ненужни формалности по време на предварителното следствие. Също така, следствието беше прехвърлено към полицията за всички маловажни дела (които се оценяват на около 60% от общия брой на делата).

С въвеждането на тези реформи и установяването на триинстанционно съдебно производство (първа инстанция, втора инстанция и касация), както се предвижда по Конституция, бяха създадени основните законодателни и организационни процедури, както се изисква от българската Конституция.

Но въпреки че реформата на съдебната система се отчита като приоритет от правителството и започна с приемането на правни промени, необходими са значителни по-нататъшни усилия и ресурси, за да стане съдебната система силна, независима, ефективна и професионална система, способна да гарантира пълно зачитане на правовия ред, както и ефективно участие във вътрешния пазар.

Необходимо е да се решат още няколко други важни въпроси, за да може съдебната реформа да доведе до устойчиви резултати в цялата съдебна система и във всички кътчета на страната.

Първо, финансирането за българските съдебни институции е недостатъчно. Въпреки че бюджетът за 2000 г. за оперативни разходи беше повишен за по-голямата част от сферите на управлението, бюджетът за съдебната система получи относително малко увеличение въпреки факта, както се споменава в миналогодишния доклад, че съществуват сериозни проблеми по отношение на материалните условия на съдебните органи. Сградите на съдилищата често са твърде малки и трудовите условия, както за съдиите, така и за административния персонал, са в много случаи незадоволителни. В много случаи съдиите нямат възможност за самостоятелни кабинети. Условията, свързани с физическата сигурност са различни при отделните съдилища, но, общо взето, са много лоши.

Второ, администрацията в съдилищата е неефективна. В по-голямата част от съдилищата, процедурите за управляване на обема от делата са тромави. Там, където се използват компютърни системи, те са разработени и внедрени като местни инициативи без координация помежду си. Фирменият регистър и регистърът за криминални прояви са компютъризирани и се поддържат на национално равнище с осигурен достъп до тях поне на всеки районен съд. Но важни публични регистри към съдилищата, като например поземленият регистър и регистърът за гражданското състояние все още не са компютъризирани и са достъпни само в местен мащаб.

Трето, положението на съдиите и другия персонал в съдебната система е незадоволително. Съдиите се назначават в даден съд от Висшия съдебен съвет по предложение на Председателя на съответния съд. Критериите, прилагани по отношение на техния подбор (освен чисто формалните критерии за университетско образование и завършена правна практика) не винаги са прозрачни, не се провежда национален конкурс за набиране на кадри. Изглежда не съществува система за повишаване или преместване по страната, нито за оценяване на работата на съдиите. Имунитетът на съдиите също трябва да бъде изяснен, особено, когато се касае за малки нарушения, за които те очевидно не могат да бъдат обвинени както и нарушения,

несвързани с работата им, при които Висшият съдебен съвет решава дали съдебният имунитет трябва или не трябва да бъде отнет.

Обучението на персонала в съдебната система е много малко. Няма изискване за задължителна специфична подготовка при навлизане в професията, нито докато се заема поста. Обучение се предлага главно по линия на програми, финансирани от донори. Учебният център за магистрати, неправителствена организация, е понастоящем централния партньор за национални учебни програми и се финансира почти изцяло от дарения. Подготовката на съдиите все още не включва въпроси, свързани с функционирането на пазарна икономика, нито с правото на Европейската общност. Учебният център ще трябва да се превърне в публична институция за квалификация в средносрочна перспектива със съответни финансови и човешки ресурси. Необходимо е да се предвиди подготовка и на другия персонал в съдебната система, а не само на магистратите.

Също така, няма признаци, че е постигнато нещо повече от незначително подобрене по отношение на нивото на недовършените съдебни дела или скоростта на изпълнение на съдебните решения от времето на представяне на предходния доклад. Не се забелязва подобрене и при проблема с достъпа до правна помощ.

Мерки против корупцията

Корупцията остава много сериозен проблем в България. Въпреки че е трудно да се преценят размерите ѝ, упоритите слухове за корупция на различни нива на администрацията и държавния сектор сами по себе си допринасят за опетняване на политическата, икономическата и социалната среда. Те засягат способността на държавата да гарантира предвидима и законова среда за своите граждани, икономически и социални институции. Според няколко проучвания в периода след представяне на предходния Редовен доклад, митницата, полицията и съдебната система се считат за най-корумпираните професии в България. Други цитирани професии включват преподавателския състав в университетите и служители от държавния сектор, които имат тесни контакти с широката общественост.

Редица положителни стъпки бяха предприети, обаче, от миналата година досега, особено на законодателно равнище. Те включват:

- Закон за публичния регистър, с който се приканват високопоставени правителствени ръководители да декларират имотите, доходите и разходите си, беше приет през м. април 2000 г.
- През м. юни 2000 г. Народното събрание прие поправки към Наказателния кодекс, които криминализират действително даване на подкуп или опит за подкуп;
- Законът за държавния служител създава предпоставки за строг контрол на администрацията и нейния персонал;
- Прегледът на лицензионните и регистрационните режими, приключил през м. октомври 1999 г., доведе до премахване или опростяване на някои режими;
- Новият Данъчен кодекс от м. януари 2000 г. наблегна на мерките за разкриване на доходи от корупция;
- Началото на прилагането на новия закон за държавни поръчки;
- Редица проекти са в ход по линия на неправителствени организации (често с активната подкрепа на държавните органи) за събиране на информация за корупция, проучване на отношението на обществеността към корупцията и информизиране на обществеността за правните средства срещу корупцията;

- България депозира своята ратификация на Гражданско-правната Конвенция за корупция на Съвета на Европа през м. юни 2000 г. България е ратифицирала основните конвенции за борба с корупцията, но все още ѝ предстои да ратифицира Наказателно-правната Конвенция за корупция на Съвета на Европа.

През последните месеци в пресата се даваше широка гласност на скандали, свързани с корупцията. В средата на м. май Парламентът отхвърли предложение за гласуване на недоверие на правителството за провеждане на политика на корупция и прикриване на нейни конкретни прояви.

Въпреки че се ширят твърдения за корупция, трудно е да се намери конкретна информация за това как съдебната система борави със случаите на корупция. Има известна информация за случаи на подкупи, но не беше възможно да се получат ясни цифри за случаи на корупция през последната година.

Усилията на правоприлагащите органи за борба с корупцията трябва да бъдат активизирани. Законодателната рамка следва да бъде усъвършенствувана особено по отношение на финансовия контрол и области, които допринасят за прозрачност в публичния живот, като финансиране на политическите партии, отношенията между длъжностни лица и бизнесмени, както и личните интереси на държавни служители и други длъжностни лица. Механизмите за вътрешен контрол срещу корупцията в различните административни органи, включително съдебните, трябва да бъдат усъвършенствувани.

Правителството трябва да активизира още повече усилията си за създаване на среда на нулева търпимост спрямо корупцията и да намали потенциала за корупция при изготвянето на ново законодателство. Също така, въпреки, че бяха предприети отделни мерки за борба с корупцията и въпреки че това представлява елемент от Националната стратегия за борба с организираната престъпност, те биха спечелили значително от рамката на глобална, прозрачна стратегия за борба с корупцията при откритата подкрепа от страна на правителството и Парламента.

1.2. Права на човека и защита на малцинствата

Както беше отбелязано в предишните Редовни доклади, България продължава да зачита човешките права и свободи. Този раздел обръща внимание на съществени елементи от последвалото развитие.

България е ратифицирала повечето конвенции по правата на човека (вж. приложението). През м. септември 1999 г. тя ратифицира Протокол №6 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи относно отмяната на смъртното наказание. През м. юни 2000 г. България ратифицира Европейската социална харта (ревизирана), но все още не е подписала първоначалната Европейска социална харта. Протоколи N 4 и 7 на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи предстои да бъдат ратифицирани..

През м. януари 2000 г. Парламентарната асамблея на Съвета на Европа реши да приключи своя мониторинг на България. Тя стигна до заключението, че България последователно провежда демократичните реформи и е направила редица важни стъпки напред по пътя към демокрация след присъединяването си към Съвета на Европа през 1992 г. Отбелязва се, включително, отмяната на смъртното наказание, приемането на Закона за алтернативна служба, ратифицирането на Рамковата конвенция за защита на националните малцинства, ролята на Президента при приемането на законодателство, съгласно стандартите на Съвета на Европа, включително в сферата на медиите и съдебната система. Българските власти бяха

помолени да предприемат необходимите мерки за разрешаване на останалите проблеми. Въпреки постигнатите редица подобрения, необходимо е България да продължи да отделя внимание на повдиганите въпроси и да засили усилията си за цялостното изпълнение на поетите ангажименти.

През м. май 2000 г. Европейският съд по правата на човека отсъди срещу България в делото “Великова срещу България”, свързано със смъртта на ром в полицейския арест през 1994 г. Съдът отсъди, че няма причини за съмнение и заключението бе, че мъжът е починал от наранявания, получени по време на арестуването му, и че държавата не е изпълнила задължението си за провеждане на ефективно разследване.

Граждански и политически права

В периода след предишния доклад беше постигнат по-нататъшен напредък по отношение на защитата на гражданските и политическите права, но продължава да има проблеми, свързани с ефективното функциониране на правоприлагащите органи.

Последното развитие може да се обобщи както следва:

Съгласно Закона за бежанците от м. май 1999 г. беше създадена специализирана Агенция за бежанците, осигуряваща координацията на всички административни и правни процедури, свързани с търсещите убежище и бежанците. Бяха изразени опасения от сдружения по правата на човека относно прилагането на закона и координацията между Агенцията за бежанците и Граничната полиция, които са първите институции, занимаващи се с търсещите убежища. Общият административен капацитет на Агенцията е ограничен.

Неправителствените организации като цяло играят активна и важна роля в българското общество в много сектори на национално, регионално и местно равнище. Има неправителствени организации (мозъчни тръстове) с голям интелектуален потенциал, които оказват влияние при формирането на дневния ред на гражданското общество и насърчаването на инициативи за разрешаване на някои от най-острите проблеми, пред които е изправено българското общество. Неправителствените организации, работещи в областта на защитата на ромското малцинство, въведоха положителна практика и успешни резултати, които са станали част от Правителствената програма. Тенденцията да се консултират неправителствените организации по въпроси, тревожещи обществото, е много положителна. Правната рамка за дейността на неправителствените организации е в процес на изменение. Значителна част от финансирането на неправителствените организации идва от дарители извън България, което означава, че някои неправителствени организации са прекалено зависими от тези дарители. Промените в правната рамка, целящи да направят даренията по-привлекателни в България, ще помогнат, но очевидно съществува връзка с икономическото положение.

Що се отнася до *свободата на изразяване*, въпреки че клеветата не може вече да бъде наказвана със затвор, нивото на възможните глоби остава много високо, макар и намалено от Народното събрание след ветото на Президента върху закона за клеветата. Досега властите са проявявали въздържаност по отношение на прилагането, но е необходимо да продължи вниманието в тази насока, за да се гарантира, че свободата на изразяване няма да бъде ограничавана без нужда.

На Националният съвет за радио и телевизия е възложено със закон да защитава свободата на словото, независимостта на радио- и телевизионните оператори и обществения интерес. Той следи дали се спазва принципът на плурализма в Българската национална телевизия и радио, и наблюдаваше поведението на медиите по

време на предизборната кампания за местните избори през 1999 г. Предвид тези важни задачи, административният капацитет на този орган трябва да бъде подобрен.

България потвърди ангажимента си да подобри условията в затворите и да се съобрази с международните изисквания. Що се отнася до предварителното задържане, обаче, условията се считат за особено лоши. Наредба, регламентираща еднакви права на задържаните под стража с тези на осъдените, беше приета през м.април 1999 г. от Министерството на правосъдието, но е необходимо да се работи повече за пълното ѝ прилагане. Отчита се подобряването на условията в затворите и трудово-изправителните заведения, но все още съществуват проблеми, като пренаселеност, лоша храна и санитарни условия. Правната рамка за изпращане на млади нарушители в “трудова-възпитателни училища” трябва да бъде ревизирана, за да се гарантира гледането на делата в пълно съответствие с правото на справедлив съдебен процес.

Редица правозащитни организации излязоха с критични доклади за полицейско насилие в периода след предишния доклад, което предизвиква загриженост. Те твърдят, че насилието спрямо ромите е по-голямо отколкото спрямо другите българи, и че когато жалбите се подават срещу служители на правоприлагащи органи, за които се твърди, че са участвували в брутално третиране на задържаните, много малко от тези случаи стигат до съд.

Остават проблемите с трафика на хора, особено жени. Неотдавнашните социологически изследвания показват, че някои жени от по-уязвимите групи от населението са все още готови да поемат риска да попаднат в трафика с надеждата да си осигурят по-добро бъдеще. Засилването на граничния контрол не е достатъчно за решаването на този проблем. Необходима е по-ефективна политика на превенция и информиране на уязвимите групи от населението. Значителни стъпки в това отношение бяха направени чрез осъществяване на съвместна информационна кампания ЕС-САЩ, проведена от Международната организация по миграция при пълната подкрепа на българските власти.

В съответствие с Конституцията, през м. октомври 1999 г. Народното събрание прие Закона за алтернативна служба. Една от разпоредбите на този закон гласи, че алтернативната служба е двойно по-дълга от редовната военна служба. Понастоящем функционира Комисия за алтернативна служба и след като вече е одобрила подадени молби в този смисъл, редица млади мъже сега са на алтернативна служба. Беше изразена загриженост, обаче, че по-голямата част от местата за алтернативната служба са постове в армията, които не включват носене на оръжие.

На практика, свободата на религията се счита за задоволителна от повечето религиозни вероизповедания и неправителствени организации. “Свидетелите на Йехова” вече са регистрирани и ползват законодателната разпоредба за алтернативна служба. При изготвянето на Закона за вероизповеданията, обаче, бяха изразени опасения, че заинтересованите страни не са били консултирани и че елементи от трите проекта, внесени в Народното събрание през м. февруари 2000 г. биха могли да представляват нарушение на българската Конституция и поетите международни ангажименти, свързани с човешките права.

Институцията на “омбудсман” все още не съществува в България, но служби на “омбудсман” са изградени в редица общини на доброволна основа, пилотни проекти се осъществяват от редица неправителствени организации за установяване на възможността за въвеждане на институцията на “омбудсмана” в България и прецизиране на ролята ѝ.

Икономически, социални и културни права

По отношение на *равните възможности*, принципите на равенство на гражданите и недискриминация са заложили в българската Конституция. Тези разпоредби на Конституцията са пряко приложими. Но България все още няма законодателна рамка срещу дискриминация въз основа на признака пол, или орган, който да отговаря за осъществяване на недискриминационна политика. През 2000 г. беше създадена работна група с представители на министерства, профсъюзи, организации на работодателите и женски неправителствени организации, която да изготви проектозакон с главната цел да предостави повече гаранции срещу дискриминация въз основа на пол и да съдейства за равенството между жените и мъжете във всички сфери на обществения живот. България е подписала Допълнителния протокол към Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените.

Въпреки че интегрирането на инвалидите в обществото е гарантирано със закон, от миналата година е постигнат малък напредък по отношение на ефективното интегриране на инвалидите в икономическия и социалния живот, главно поради липсата на достатъчно средства.

През м. юни 2000 г. Народното събрание направи положителна стъпка напред с приемането на Закона за защита на детето, по силата на който се създава Държавна агенция за защита на детето. Тя ще отговаря за изпълнението на програми за защита на детето на национално и регионално равнище. Съгласно този закон, децата могат да бъдат настанявани в специални заведения само когато всички възможности за оставането им в семейна среда са изчерпани. Законът обхваща и други области, като например национална информационна система за нуждаещи се деца, ролята на общинските служби за социална помощ по отношение на защитата на детето, и правото на децата да бъдат изслушани по съдебни процедури, засягащи техни права или интереси. Правилникът за приложение на закона още не е приет. През м. юли 2000 г. България ратифицира Конвенцията за международната организация по труда относно Забраната и незабавните действия за премахване на най-лошите форми на детски труд от 17 юни 1999 г. България беше между първите страни, ратифицирали Конвенцията.

Синдикатите и представителите на работодателите, както и други икономически групи продължават да играят активна роля в обществото. Тяхното влияние в обществото нарасна, но правилата относно консултациите с тях преди предприемането на мерки от страна на правителството не са ясни и продължава тенденцията да не се консултират професионалните сдружения, въпреки формалното задължение да се прави това.

Права на малцинствата и защита на малцинствата

България постигна напредък в привеждане на своето законодателство в съответствие с европейските стандарти и признава, че трябва да се предприемат стъпки за решаване на проблемите на някои малцинства. Трудно е да се придобие точна актуална информация за положението на различните малцинствени групи, които живеят в България, и преброяването на населението, предвидено за 2001 г. , ще бъде важен принос за такава оценка при условие, че участието на всички части от населението е улеснено.

Ромското малцинство, което представлява 5% от населението, продължава да бъде подлагано на дискриминация поради натрупване с времето на фактори, които са влошили неговите условия на живот. Правителството е поело политически ангажимент за решаване на проблемите на ромите, но са необходими повече усилия за

реализирането на този ангажимент в конкретни действия. Много усилия и средства ще се изискват за да се промени положението на дискриминация, лошите условия на живот, икономическите трудности, хроничната безработица, лошото здравеопазване, ужасяващите жилищни условия и липсата на ефективен достъп до образование. Има и практика на достъп до социални помощи и здравеопазване, където някои критерии за изпълнението на конкретни условия могат да имат дискриминационен ефект, което на практика затруднява ромите да получат достъп до социална помощ. Предварително условие за здравно обслужване без вноски е достъп до социална помощ, тъй като това също засяга достъпа до здравно обслужване.

След дългоочакваното приемане на рамкова програма за интегриране на ромите в обществото, отчетено през миналата година, беше постигнат известен напредък, но като цяло, изпълнението на програмата напредва бавно, затова краткосрочните задачи на "Партньорство за присъединяване" са изпълнени само частично. Експерти от ромски произход са назначени в 24 от общо 28 района, като специалисти по етнически и демографски въпроси ; 3 експерти са назначени към Министерството на регионалното развитие и благоустройството и 3 - към Министерството на здравеопазването. За тези експерти е било осигурено известно обучение по административни умения посредством Националния съвет по етнически и демографски въпроси (НСЕДВ) В началото на тази глава бяха упоменати случаи на унижително отношение към роми от страна на правоприлагащи органи. НСЕДВ работи по програма за намаляване на безработицата сред младежта, предвиждаща назначаването на 50 млади роми в полицията, което представлява положителна стъпка. Но административният капацитет на НСЕДВ за изпълнение на програмата остава малък, а ограничените финансови средства, отпуснати за изпълнението, затрудняват ефективната реализация на тази задача, затова краткосрочният приоритет от "Партньорство за присъединяване" по отношение на укрепването на НСЕДВ ще изисква значителни по-нататъшни усилия за пълното му изпълнение.

Що се отнася до участието в политическия живот, в общинските избори през м. октомври 1999 г. партии, ръководени от роми, за пръв път постигнаха значителни резултати, като спечелиха над 200 места в общинските съвети. Това бележи важни стъпка и мотивира някои градове да създадат отдели по ромски въпроси. За предстоящите общи избори през 2001 г. е важно да се поддържа тази тенденция за участие в политическия живот.

Турското малцинство, което според оценките възлиза на около 9% от населението, е по-добре приобщено към политическия живот чрез изборно представителство както на национално, така и на местно равнище. Съществуват опасения, обаче, във връзка с ниското ниво на представителство при по-високи постове в администрацията или офицери при военните. След представянето на предишния доклад бяха предприети някои конкретни стъпки за подобряване на образованието на турски език в началните и средните училища. но ще бъдат необходими по-нататъшни действия, напр. да се осигурят достатъчно квалифицирани учители. Също така, неотдавна по националната държавна телевизия започна предаване с новини на турски език. Райони, в които има концентрация на малцинствени групи, продължават да страдат от ниски инвестиции и висока безработица.

По отношение на политическото представителство на малцинствата, Конституцията забранява организиране на политически партии на етническа, расова или религиозна основа. Би било желателно да се разяснят тези конституционни разпоредби във връзка

с ограниченията върху формиране на политически партии, тъй като е от значение да се осигури съвместимост с международните ангажименти.

1.3. Обща оценка

България продължава да изпълнява политическите критерии от Копенхаген.

България постигна напредък в приемането на вторичното законодателство, необходимо за прилагането на Закона за държавния служител, и също така в прилагането на закона. Приемането на Закона за защита на детето през юни 2000, с който се създава Държавна агенция за защита на детето, е друга положителна крачка напред.

Много малко обаче бе направено за повишаване нивото на съдебната система, която остава слаба. Корупцията също продължава да бъде много сериозен проблем, и изготвянето на глобална, прозрачна антикорупционна стратегия, подкрепена от усилията на правителството и парламента, би била много полезна. След приемането на Рамковата програма за интегриране на ромското население през миналата година, бе постигнат известен напредък, но административният капацитет на Националния съвет по етнически и демографски въпроси за изпълнение на програмата остава малък. Ограничените финансови средства, предвидени за реализация, правят много трудно изпълнението на тази задача.

Големи усилия са необходими за изграждането на здрава, независима, ефективна и професионална съдебна система. Необходимо е да се засили борбата срещу корупцията. В съответствие с краткосрочните приоритети в Партньорство за присъединяване по ромската проблематика, са необходими по-нататъшни конкретни действия и съответни финансови ресурси.

2. Икономически критерии

2.1. Увод

В своето Становище от 1997 г. относно кандидатурата на България за членство в ЕС, Европейската комисия констатира:

“Напредъкът на България в създаването на пазарна икономика беше ограничен от отсъствието на пазарно-ориентирана икономическа политика; тя няма да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план.”

Тази констатация се потвърди и в редовните доклади от 1998 г. и 1999 г. В своя редовен доклад от 1999 г. ЕК установи че:

“България продължи да постига напредък в установяването на функционираща пазарна икономика, но са необходими по-нататъшни стъпки и тя все още не е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план.”

При разглеждането на икономическите процеси в България след Становището от 1997 г., подходът на Европейската комисия се ръководеше от заключенията на Европейския съвет в Копенхаген през юни 1993 г., които гласят, че членството в ЕС изисква:

- наличие на функционираща пазарна икономика;
- способност за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

В анализа по-долу Европейската комисия е следвала методологията, приложена в Становището както и в предишните редовни доклади.

2.2 Икономически процеси

След средата на 1999 г. подобрената външна обстановка бе съпътствана от повишен икономически растеж. България поддържаше стабилна макроикономика и продължава да провежда средносрочната си програма за реструктуриране и реформи в икономиката. Валутният съвет продължава да осигурява стабилност и ниска инфлация. Инвестициите в дълготрайни активи се увеличават, което показва нарасналото доверие на икономическите субекти. Безработицата се е увеличила значително в резултат на реструктурирането на производствената сфера.

България		1996	1997	1998	1999	2000
Реален растеж на БВП	Процент	-10,1	-7,0	3,5	2,4	5,2 януари-юни
Индекс на инфлация ² - средно годишна - декември спрямо декември	процент	123,0	1232,1	39,9	2,6	7,6 ³ юни
	процент	311,0	549,8	1,6	7,0	11,7 юни
Индекс на безработица - в края на годината Дефиниция на МОТ	процент	13,7	15,0	16,0	17,0	17,8 септември
Общ баланс на републиканския бюджет	% БВП	-15,3	-0,3	1,3	0,2	
Баланс по текущата сметка	% БВП	0,2	4,2	-0,5	-5,3	
	млн. екю/евро	13	376	-55	-620	-467 януари-юни
Външен дълг - съотношение дълг/износ - брутен външен дълг	процент	168,9	165,7	161,8	180,7 п	
	млн. екю/евро	8251	9200	8015	9292 п	
Преки чуждестранни инвестиции – нетен приток - данни за платежния баланс	% БВП	1,1	5,0	4,4	6,3	
	млн. екю/евро	86	445	479	735	203 януари-юни

п = предварителни данни

Реструктурирането на икономиката върви добре, а приватизацията навлиза във втори етап. И докато при първия етап акцентът бе върху предприятия и засегна около 63% от всички държавни активи, втората фаза на приватизационната програма се отнася главно за обществените услуги и инфраструктурата. Наблюдението на 154 проблемни предприятия показват, че загубите са все още значителни и подчертава спешната нужда от по-нататъшно реструктуриране. Приватизацията на банковия

² PROXY HICP (Хармонизиран индекс на потребителските цени) от 1997 г. (вж. методическите бележки).

³ Динамика на средния индекс за една година.

сектор напредва и се очаква да доведе до значително и много необходимо подобрене на финансовото посредничество. В ход са важни реформи в здравното осигуряване, социалното осигуряване и пенсионната система, които трябва да подпомогнат по-нататъшната пазарната ориентация на икономиката.

Основни показатели за икономическата структура през 1999 г.

Население (средно)	Хиляди	8,211
БВП на глава от населението ⁴	Паритет на покупателната способност – екю	4,749
	Процент от средното за ЕС	22
Дял на селското стопанство в ⁵ :	Процент	17.3
- заетост	Процент	26.6п ⁵
Съотношение инвестиции/БВП ⁶	Процент	15.9
Дял на brutния външен дълг от БВП ⁷	Процент	79.8
Дял на износа на стоки и услуги от БВП	Процент	44.1
Преки чуждестранни инвестиции, нетен приток (края на 1998)	Млн. екю	1,369
	Екю на глава от населението	167

2.3. Оценка според Копенхагенските критерии

Наличие на функционираща пазарна икономика

Както е посочено в Програма 2000 наличието на функционираща пазарна икономика изисква цените и търговията да бъдат либерализирани и да бъде изградена действаща правна система, включваща правото на собственост. Макроикономическата стабилност и консенсусът относно икономическата политика подобряват действието на пазарната икономика. Добре развитият финансов сектор и отсъствието на значими бариери за влизане и излизане от пазара повишават ефективността на икономиката.

Съществува постоянна подкрепа за средносрочната икономическа програма и за политиката във връзка с присъединяването към ЕС. Широката подкрепа за системата на валутен съвет не е разколебана. И докато редът на приемане на закони е относително гладък и позволява бърз напредък в приемането на законодателството, свързано с икономическата реформа, това не винаги означава че законите са достатъчно качествени и са резултат от необходимия консултативен процес. Нужно е

⁴ Цифрите са изчислени като са използвани демографски данни от Националния сметкоплан и е възможно да се различават от тези, използвани в демографската статистика.

⁵ Селско стопанство, лов, лесовъдство и риболов.

⁵ Предварителни данни.

⁶ Данните се отнасят до формирането на брутен основен капитал като % от БВП.

⁷ Данните за външния дълг за 1999 г. са предварителни.

да се подобри координацията на новите политически инициативи между министерствата. Подобреното допитване до заинтересованите групи е необходимо, за да се осигури широко участие и приемане. Започна подготовката на нова средносрочна програма. Очаква се тя да бъде финализирана и съгласувана с правителството след парламентарните избори, насрочени за първата половина на 2001 г.

През 1999 г. нарастването на БВП се повиши до 2,4%. Единствено сферата на услугите имаше положителен растеж през годината. Промислеността се сви през първата половина на 1999 г. в резултат на руската и косовската криза. Положението се поправи през втората половина на годината, когато промишлената дейност бе стимулирана от нараснал износ. Растежът на БВП в реално изражение продължи през първата част на 2000 г. и прогнозата е да достигне 4,5% през 2000 г. Вътрешната търговия с промишлени стоки намаля с 8.6% между януари и юли 2000, но масираният износ продължи да стимулира растежа като цяло.

Безработицата бързо се увеличава от средата на 1999 г. насам. През декември 1999 г. безработицата е била 17%. През пролетта на 2000 тя се увеличи още и достигна върхова стойност от 19% през април преди да спадне леко поради сезонни фактори. Здравната реформа се отрази донякъде върху заетостта, защото засили стимула за регистрация. Общо безработицата намаля с 247 хиляди души, главно вследствие на реструктурирането на селското стопанство и промишлеността. В същото време работната сила намаля със 101 хиляди души. Икономическият растеж заедно с активната политика на пазара на труда е необходим, за да осигури разпределението на трудовите ресурси към икономически ефективните отрасли, като по този начин не се позволи на високата безработица да се превърне в дългосрочна тежест за държавния бюджет.

След въвеждането на системата на валутен съвет инфлацията на потребителските цени намаля съществено. През първата половина на 1999 г. повишаването на индекса на потребителските цени бе особено ниско, но по-високите цени на енергията и повишението при регулираните цени повиши инфлацията в края на 1999 г. Инфлацията в края на годината бе 7%, докато средната инфлация за 1999 г. бе 2,6%. Средногодишната инфлация бе 7,6% през юни 2000, но има тенденция към повишаване.

Обезценяването на еврото, към което е фиксиран левът се отрази върху обслужването на дълга, фискалните резерви и външната търговия. Деноминирания в долари плащания по обслужването на дълга са три пъти по-високи от плащанията, деноминирани в евро и касаят 61% от държавния дълг. Високото съотношение на износа, деноминиран в долари и траншовете по тригодишното споразумение с МВФ застрахова срещу известна част от валутния риск по дълга. През юни 2000 г. валутният резерв (3,2 милиарда евро) съответстваше на стойността на над седем-месечен внос на стоки.

Лихвените проценти паднаха. Към края на август 2000 г. основният лихвен процент, определян от централната банка бе 4.01% спрямо 4,75% една година по-рано. През същия период лихвите по тримесечните държавни ценни книжа паднаха (фактически те паднаха под съответната ЕВРОЛИБОР лихва, което би могло да означава несъвършенства в капиталовия пазар или лошо управление на ликвидността от банките). Междувременно търговските лихвени проценти леко се промениха и се задържаха на около 16%. Това показва, че бизнес рискът са продължава да бъде висок

докато инвестиционният риск, който представлява държавата, има тенденция към намаляване.

Българското правителство намали бюджетния дефицит от 12% от БВП през 1996 г. до 0,9% през 1999 г. Дефицитът, планиран за 2000 г. е 1,5% от БВП. Прогнозира се разходите да намалее до около 39,5% от БВП, а в същото време се очаква приходите да бъдат 38% от БВП. През първата половина на 2000 г. изпълнението на приходната част бе по-добро от очакваното, което може да остави известно пространство за разходи през втората половина на годината. За 2001 г. правителството планира намаляване с 2% на данъка върху общия доход и с 5% на данъка върху печалбата и намаляване на вноските за обществено осигуряване от 35% на 32% от работната заплата както и скъсяване на срока за възстановяване на ДДС на не-износители от 6 на 4 месеца. Предполага се, че тези мерки ще стимулират дейността в частния сектор.

Механизмът на изпълнение на бюджета позволява ефективен контрол върху държавните разходи. И докато Законът за годишния бюджет позволява на Министерство на финансите да ограничи, при нужда, дискреционните разходи до 90% от предвиденото по бюджета, то продължаващото намаляване на просрочените данъци и вноски за социално осигуряване и приходите от приватизацията осигурява фискалният резерв да остане доста над минимума, определен в средносрочната икономическа програма.

През 1999 г. дефицитът по текущата сметка нарасна до 5,3% от БВП, което е най-високото ниво от началото на икономическите реформи. Макар, че търговският обем нарасна бързо през първата половина на 2000 г., дефицитът по текущата сметка остана почти непроменен в сравнение със същия период на предишната година. Поради увеличението на цените на енергоносителите на световния пазар, стойността на енергийния внос почти се удвои в сравнение със същия период на 1999 г. Преките чуждестранни инвестиции от 735 милиона евро, в голяма степен свързани с програмата за приватизация, изцяло финансираха дефицита по текущата сметка от 620 милиона евро. Това покритие би могло да се повтори и през 2000 г., при положение, че програмата за приватизация върви според плана, но има риск притокът на преки чуждестранни инвестиции да не е достатъчен да покрие финансовите нужди след като настоящият етап на приватизацията отшуми. Влошаването на баланса на текущата сметка би могло да стане проблем в средносрочна перспектива.

През 1999 г. започнаха съществени реформи в пенсионната и здравната системи. Пенсионната реформа има за цел да утвърди дългосрочната жизнеспособност на традиционната капиталово-разходна система. Правната база за укрепването на тази система бе приета през 1999 г. и започна прилагането ѝ. То включва постепенно изравняване на плащанията и на вноските, увеличение на средната възраст за пенсиониране и ограничаване на правото за ранно пенсиониране. Въвеждането на изцяло финансиран задължителен втори стълб и доброволно осигуряване (трети стълб) ще започне през 2002 г. Поетапното прилагане на реформата има за цел да се избегне рязкото повишаване на вноските. От юли 2000 г. новата Национална здравно-осигурителна каса започна сключването на договори за първична здравна помощ с конкуриращи се субекти, както държавни така и частни. Работодателите и работещите започнаха да правят отчисления за НЗОК през юли 1999 г. Когато бъдат изцяло реализирани, реформите трябва да изминат дълъг път към утвърждаване на бюджетно обезпечени пенсионна и здравна системи.

Необходимо е внимателно балансиране на краткосрочните и дългосрочни цели по отношение на стратегията за намаляване на задлъжнялостта. Тежкото дългово бреме

върху страната увеличава уязвимостта при промени във външната среда. До края на 1999 г. целият външен дълг съставляваше 79,8% от БВП, а цялото обслужване на външния дълг съответстваше на 7,7% от БВП. По-ниският външен дълг ще помогне да се облекчат бюджетните трудности на правителството и да се намалят фискалните рискове. В краткосрочен план отлагането на инвестициите за съществени инфраструктури не помага, защото това би могло да попречи на бъдещия растеж. Би могло да се стимулират по-високи инвестиции без риск за стабилността на държавните финанси чрез внимателно поддръждане на приоритетите и чрез ангажиране на частния сектор. Намаляването на държавния дълг обаче в съответствие с Маастрихтските критерии не е необходимо преди присъединяването и на този етап би могло ненужно да ограничи възможностите за провеждане на икономическа политика.

Делът на частния сектор в добавената стойност бе 65,3% през 1999 г. До юни 2000 г. бяха приватизирани 51,7% от държавните активи, включително 82,2% от активите в промишлеността. Агенцията за приватизация съобщи, че през 1999 г. са сключени 1224 приватизационни сделки за 641 цели предприятия и 583 обособени части. Това е с 13% над предвиденото. Постъпленията от приватизацията възлязоха на 1209 милиона лева (618 милиона евро). Делът на предприятия, продадени на работническо-мениджърски дружества намалява, но все още представлява около 40% от всички случаи. Бавното реструктуриране на предприятията, приватизирани по този метод в производствената сфера показва недостатъците на този подход. Получиха се спънки и в приватизацията на по-големи фирми. Продажбата на телекомуникационната компания (БТК) се сблъска с трудности през лятото на 2000 г. и все още не е завършила. Приватизацията на "Булгартабак холдинг" също се проточи, но в момента върви подготовка за касовата му приватизация заедно с 6 други големи фирми. Първият опит да се приватизира "Балканкар" завърши неуспешно и процедурата трябва да започне отначало. Изпълнението на програмата за бонова приватизация продължава, като същата е разширена и към нея са включени миноритарните дялове на държавата в предприятия, продавани на фондовата борса. Сега вниманието се насочва към втория етап на приватизацията, който ще обхване предприятия от обществените услуги като електроцентрали и топлоцентрали както и част от инфраструктурата.

Програмите за финансово оздравяване и системата за наблюдение помогнаха да се наложи финансова дисциплина в губещите отрасли. За да се предотвратят бюджетни загуби, произтичащи от просрочени данъци и социално-осигурителни вноски, от 29 големи държавни предприятия бе поискано да разработят програми за финансово оздравяване, които да им позволят да работят без дотации от 1 януари 2002 г. Изменение към съответното постановление на Министерски съвет постави 154 други предприятия в режим на наблюдение, което трябва осигури бърза информация за тяхното развитие и евентуални рискове за държавния бюджет. Първите резултати от наблюдението показват смесена картина с тежки загуби в определени производства в металургията, енергетиката и селското стопанство.

Забавено е реструктурирането на енергетиката. Нужна е цялостна реформа в енергетиката, с цел налагане на финансов контрол и ефективно използване на ресурсите. Юридическото разделяне на Националната електрическа компания на предприятия за производство, пренос и разпределение приключи през юни 2000 г. Продължават проблемите в други части на отрасъла. След сравнително подобрене в събираемостта на сметките през 1999 г., "Булгаргаз" отново започна да трупа големи просрочени плащания в началото на 2000 г. поради финансови проблеми на клиентите. Теплофикационните дружества продължават да представляват особен проблем, защото не можаха да продължат дейността си без допълнителни субсидии. През юни 2000 г. бе

приет план за действие в рамките на средносрочната икономическа програма. Той предвижда основно саниране на 8 дружества като на други 14 дружества ще бъдат спрени или поэтапно оттеглени субсидиите след анализ на тяхната дългосрочна перспективност.

Продължи либерализацията на цените. (Единствено поради преразглеждане на теглата делът на регулираните цени в кошницата на индекса на потребителските цени се покачи до почти 20% през 2000 г. спрямо 17.2% предишната година.) Останалите регулирани цени постепенно се приближават до нивата на покриване на себестойността като част от програмата за реформи. Цените на електроенергията бяха обект на противоречие след като правителството оповести намерението си да замрази цените за един дълъг период. Замразяването бе заменено от целево подпомагане за най-бедните домакинства. Цените на електроенергията ще бъдат повишени до пълно покриване на себестойността най-късно до януари 2002 г., когато Държавната комисия за енергийно регулиране започва да наблюдава цените.

Правилата за *влизане и излизане от пазара все още не функционират адекватно, макар че ситуацията се подобрява.* Все още твърде голям брой фирми работят на загуба без да са принудени да се реструктурират. Това води до загуба на ресурси и в някои случаи блокира развитието на по-ефективни предприятия. Лошото функциониране на съдебна система води до продължителност на делата и неадекватно прилагане на решенията за фалит. Възможно е назначените синдици да имат материален интерес в това, но икономически това е нездравословно. Повишаването на броя на обявените в несъстоятелност от средата на 1999 г. насам както и напредъкът в решаването на висящите дела показва известно подобрене, но е необходим много повече напредък. Измененията в Търговския закон с цел опростяване и ускоряване на производството бяха внесени за второ четене в Народното събрание през септември 2000 г.

Нужно е да се подобри бизнес климата и българските управляващи го знаят добре. Това е особено важно за насърчаване създаването и развитието на нови фирми. За облекчаване на бюрократичната тежест през изминалата година бяха премахнати редица разрешителни режими, но и оставащите режими съвсем не са благоприятни за бизнеса. Докладите на БИБА и Консултативния съвет за чуждестранни инвестиции установяват редица проблеми. Често инвеститорите се сблъскват с тежка бюрокрация, предприемачите прекарват твърде дълго време в попълване на бланки, които не служат за нищо освен за събиране на данни, а чуждестранните фирми се оплакват от необичайно честите посещения от страна на данъчни чиновници. Необходимо е най-внимателно да се ревизират останалите разрешителни режими, както по отношение на тежестта, която представляват за предприятията, така и по отношение на скритата възможност, която дават на чиновниците да се възползват от дискреционната си власт в своя лична изгода.

Неясните права на собственост засягат отрицателно пазарите на земя, жилища и строителство. Неясните права и неразвитите пазари на недвижима собственост създават проблеми пред финансовото посредничество. Оказва се трудно да се установи реалната стойност на ипотеката и съществуват потенциални проблеми при ликвидиране на собствеността. Неотдаващите изменения в закона за земята, насочени към изясняване на юридическата собственост, имат само частичен успех. 98% от земеделската земя е върната до април 2000 г., но получаването на удостоверения и нотариални актове все още се нуждае от усъвършенстване.

Банковата приватизация напредва добре. До края на 1999 г. в България имаше 39 банки, като повече от половината от активите бяха държавни, а 7 банки бяха

чуждестранни. Продажбата на “Експресбанк” бе договорена през ноември 1999 г.; договорът за продажбата на банка “Хеброс” бе подписан в началото на 2000 г., а този за най-голямата българска банка “Булбанк”, на 7 юли 2000 г. Планираната приватизация на банка “Биохим” се забави, след като Банковата консолидационна компания отхвърли спечелилия кандидат на много късен етап на процеса. Трите най-големи банки (“Булбанк”, Банка ДСК и Обединена българска банка) притежават 52% от активите в банковия сектор. Бордът на държавната Банка ДСК (бивша Държавна спестовна каса) одобри средносрочна стратегия за приватизацията на ДСК, но графикът за приватизация няма да бъде изработен преди 2001 г. Оттеглена бе пълната държавна гаранция за влоговете в нея. Постигнат е напредък и в укрепването на банковия надзор.

Все още няма значително подобрене в способността на банковия сектор да насочва спестяванията към рентабилни инвестиции в частния сектор, въпреки засиленото навлизане на чуждестранни банки. През 1999 г. кредитите на банковия сектор за частния сектор се равняваха на 13,5% от БВП, което е слабо повишение от ниво 12,7% през 1995 г. Тази стойност е ниска по всички критерий. Средният спред между заеми и привлечени средства е около 9%, което отразява високите разходи на финансовото посредничество и очаквания риск. Трудно е да се получи дългосрочен заем, а заемната дейност за частния сектор е насочена предимно към финансиране на износ и други краткосрочни проекти. Липсата на достъп до дългосрочно финансиране има отрицателно въздействие върху реструктурирането на производствената сфера и особено засяга производствата, които нямат достъп до чуждестранен капитал. Капиталовата адекватност в банковия сектор се повиши до 41,8% през декември 1999 г. Системата на валутен съвет, която строго ограничава възможността на централната банка да действа като кредитор от последна инстанция може само отчасти да обясни това високо ниво. Повечето активи се държат под формата на нискорискови държавни ценни книжа или в наличност, което отразява силното избягване на риск и наличието на лоши методи на банково управление. Липсата на опит от страна на частния сектор както като заемодател така и като кредитор, трудността при осъществяване на вземанията поради несъвършенствата в правната система и липсата на добри проекти увеличават трудностите във финансовото посредничество. През юли 2000 г. намаляването на задължителния минимален резерв от 11 на 8% приведе България в съответствие с международните стандарти. Това би могло донякъде да подобри пазарната конюнктура, защото банките ще могат да увеличат кредитната си дейност.

Капиталовите пазари все още не са развити. Оборътът на Българска фондова борса остава нисък. Пазарната капитализация на компаниите, регистрирали акции на борсата, се оценява на 1,1 милиарда лева (560 милиона евро), но само половината от регистрираните акции са търгуеми, а фактически изтъргуваните са по-малко. Обемът на акциите, търгувани извън борсата, е много по-голям отколкото този на БФБ, което акцентира проблема на високите разходи и ниската ликвидност на официалната търговия и липсата на прозрачност на пазара като цяло. Задълбочаването на капиталовия пазар ще бъде от първостепенно значение за финансиране на инвестиционната дейност и ще подкрепи растежа на българската икономика.

Капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Европейския съюз

Както се казва в Програма 2000, способността на България да изпълни този критерий зависи от наличието на пазарна икономика и стабилна макроикономическа рамка,

позволяващи на икономическите субекти да вземат решения в предсказуема среда. Тя изисква наличието на достатъчно количество човешки и материални ресурси и инфраструктура. Необходимо е държавните предприятия да се реструктурират, а всички предприятия е нужно да инвестират за да повишат своята ефективност. Колкото по-добър достъп имат предприятията до външно финансиране и колкото по-успешно се реструктурират и обновяват, толкова по-голям ще бъде техният капацитет за адаптиране. Колкото по-висока е степента на икономическа интеграция с Европейския съюз преди присъединяването, толкова по-голям ще бъде капацитетът на икономиката да поеме задълженията на членството. Както обемът, така и обхвата на изделията, търгувани със страните-членки на ЕС свидетелстват за това.

Продължаващата макроикономическа стабилност затвърди положителната тенденция на икономическа реформа в България. Тя е ключов елемент в развиването на капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили във вътрешен план и в рамките на единния пазар. Провеждането на реформи през идващите години в средносрочен икономически план е от съществено значение за завършване на прехода към напълно функционираща пазарна икономика.

Постепенното развитие на пазарите повишава ефективността на усвояването на ресурси. Предстои завършване на законовата рамка за функциониране на пазарната икономика. Липсата на механизми за ефективно прилагане и слабото функциониране на пазарните институции продължава да спъва икономическото развитие и би могло да подкопае обществената подкрепа за процеса на реформи. Ефективната реализация страда от функционалните несъвършенства на правната система и слабостите на държавната администрация.

През 1999 г. съотношението инвестиции:БВП (нетните инвестиции плюс изменението на запасите) съставляваше 15,9% от БВП, което е много под нивото на другите страни-кандидатки. Необходимо ще е да се повишат инвестициите, за да се осигури достатъчен икономически растеж и изравняване.

След слаб старт в началото на 1999 г. преките чуждестранни инвестиции се ускоряваха през цялата година. Инвестициите са свързани с програмата за приватизация. Очаква се планираната приватизация в областите на банки, телекомуникации и "Булгартабак" да увеличи съществено тези цифри преди края на годината, макар и да не могат да се изключат забавяния в сключването на тези сделки. Малко по-малко от една трета (212 милиона евро) от притока на чуждестранен капитал бе инвестиции в дялово участие. Има постоянни оплаквания от чуждестранни инвеститори за трудностите при започване на бизнес в България. И докато големите фирми са в състояние да преодолеят тези бариери, същите могат да обезкуражат създаването на средни предприятия с чуждестранна собственост. За привличане на инвеститори ще са нужни по-голяма правна сигурност, по-прозрачен данъчен режим и по-последователно прилагане на европейските стандарти, приети от правителството.

Трудовото законодателство за увеличаване гъвкавостта на пазара на труда е в процес на създаване. Измененията към Кодекса на труда с цел привеждане на разпоредбите в съответствие със законодателството на ЕС бяха одобрени от Министерски съвет през юни 2000 г. Тези изменения ще улеснят фирмите при адаптирането на работната им сила към промените в икономическата среда и ще въведат по-голяма гъвкавост в работното време. Измененията са насочени и към осигуряване на съответствие със законодателството на ЕС в областта на недискриминационното отношение и защитата на жените.

Нивото на образование в България е по-принцип високо, но в недостатъчна степен съсредоточено върху нуждите на свободната пазарна икономика. Ниското заплащане в държавната сфера прави трудно задържането на хора с пазарни и делови умения. Ниските заплати засилват желанието да се пренебрегват правилата на професията и професионалния морал. В средносрочен план амбициозната програма за административна реформа, в съчетание с икономическия растеж, трябва, да продължи да облекчава тези проблеми.

Материалната инфраструктура не е достатъчно развита, за да стимулира растежа и повиши икономическата ефективност. Големи инвестиции и реструктуриране са необходими за да се повиши конкурентоспособността. Структурната подкрепа от ЕС ще помогне, но няма да бъде достатъчна, за да покрие всички нужди и ще бъдат необходими значителни управленски усилия от страната на администрацията. Средствата от ЕС следва да се разглеждат като катализатор за ангажиране на частния сектор, а не просто като начин на финансиране на усилията на страната, които така или иначе ще бъдат направени.

Търговската политика на правителството продължи да подпомага нарастването на конкурентоспособността. Постепенното намаляване на търговските рестрикции, включително новите споразумения за зони за свободна търговия, доведе до намаляване на средните импортни мита от 9,4% през 1998 г. до 5,9% през 1999 г. През 2000 г. се очаква по-нататъшно намаляване. Споразуменията ще позволят на реструктурираните предприятия да се възползват от по-големия пазар и да се адаптират към конкурентния натиск преди присъединяването. Новият протокол за търговия със селскостопански стоки предвижда от 1 януари 2001 г. по-голяма част от селскостопанския внос на ЕС от България ще бъде безмитен. Прилагането на техническите стандарти и други немитнически въпроси продължава да бъде проблем. Често се изискват взимане на проби и извършване на анализи дори при наличието на документ за сертифициране според ЕС. Това е сериозна бариера пред износа за България.

Скритото подпомагане от държавата под формата на несъбиране на вземанията намаля благодарение на по-строгата финансова дисциплина и наблюдение. Има обаче все още предприятия от сектора на обществените услуги, където държавата дава значителни субсидии за дейността им. Програмата за изолация ограничи достъпа на фирмите до банкови кредити, но не реши проблема с неизплатени задължения към други кредитори, включително просрочените плащания на данъци и вноски за социално осигуряване.

Търговската интеграция с ЕС се реализира бавно. Между 1995 и 1999 г. дялът на българския износ за ЕС в общия износ се увеличи от 37,2 на 52,6% докато дялът на вноса нарасна от 37,6% на 48,6%. През първата половина на 2000 г. дялът на износа за ЕС в общия износ остана приблизително същия, докато дялът на вноса значително намаля в резултат на рязкото нарастване на цената на вносните енергоносители. Интеграцията с ЕС е най-ясно изразена при вноса, като вноса от ЕС замени традиционно високия дял на вноса от страните на бившия СИВ. Трудно е да се определят тенденциите в развитието на вътрешно-отрасловата търговия, но съществуващите показатели сочат, че тя е ниска поради липсата на структурни реформи до 1998 г. Очаква се нарастването на преките чуждестранни инвестиции и стабилизиращият ефект на средносрочната икономическа програма да имат положително отражение. Ниските относителни разходи за труд и повишаването на производителността в реструктурираните предприятия също ще подпомогнат по-нататъшната търговска интеграция. Минималните и средни заплати са много под

равнището, което би застрашило международната конкурентоспособност на производствения сектор.

Експортната листа продължава да се характеризира с изделия с ниска степен на преработка, включващи суровини и полуфабрикати на металургията. Делът на суровините в общия износ нарасна от 42% през първата половина на 1999 г. до 44,2% през първата половина на 2000 г. Между 1996 и 1998 г. делът в износа на материалоемки изделия намаля със 7 пункта докато делът на изнасяни стоки с високо участие на човешки капитал (напр. продукти на информационните технологии) и трудоемки изделия (напр. текстил) се увеличи със 17 пункта. От втората половина на 1999 г. енергийният износ по категории и износът на изделия на металургията се увеличи.

Малките предприятия продължават да имат голямо значение за българската икономика. Данните за малките и средни предприятия са некачествени, но над 90% от тези предприятия имат по-малко от 10 души зает персонал и през 1998 г. над половината от общата заетост е в такива предприятия. Наличните данни и проучвания показват, че производителността на труда и заплатите в малките и средни предприятия са по-ниски отколкото в по-големите. Проблемите, свързани с трудната бизнес среда, затруднен достъп до капитал и корупция на дребно са особено бреме за малките фирми. Съществуват възможности за специални кредитни линии, които се подпомагат финансово от ЕС, посредством финансиране от частни банки с цел премахването на пречките при получаване на кредити. Твърде рано е обаче да се оцени ефекта на такива мерки (вж. също Глава 16 – Малки и средни предприятия).

2.4 Обща оценка

България е постигнала значителен напредък по отношение на постигане на функционираща пазарна икономика. Все още България не е в състояние да се справи с пазарния натиск и конкурентните сили в ЕС в краткосрочен план.

България е установила тенденция на задоволително макроикономическо развитие и стабилизация. Значителен прогрес е постигнат в приватизацията, особено в банковата сфера. Поставено е началото на всеобхватната реформа на здравната и пенсионната система.

Въпреки това структурните реформи би следвало да се задълбочат и да се постигне напредък в реструктурирането на предприятията. Финансовото посредничество продължава да бъде слабо. Допълнителни усилия са необходими в области като функциониране на пазара на земята и прилагането на правилата за банкрут.

Необходими са мерки за справяне със слабостите в изпълнението и прилагането на законодателната база с цел подобряване на бизнес климата. Би следвало да се елиминират бюрократичните бариери пред създаването на чуждестранни и български предприятия. Последователното прилагане на съществуващата програма за реформи и увеличаването на инвестициите са основни предпоставки за устойчив растеж, развитие на предприемачеството и изграждане на конкурентоспособност.

3. Способност за поемане на задълженията по членството

Въведение

Настоящият раздел цели да актуализира Редовния Доклад на Комисията от 1999г. по отношение на способността на България да поеме задълженията по членството – т.е. правната и институционалната рамка, известна като *acquis*, посредством която Съюзът осъществява на практика своите цели. Заедно с извършването на оценка на

постигнатото развитие от редовния доклад от 1999 г., този раздел има за цел да извърши цялостна оценка на способността на България да поеме задълженията по членството и да отчете онова, което остава да бъде извършено. Настоящият раздел е структуриран в съответствие със списъка от двадесет и деветте глави за преговори и включва оценка на административния капацитет на България за прилагане на *acquis* в неговите различни аспекти (в предишните редовни доклади това бе отразено в специален раздел). В допълнение, за първи път е включен отделен раздел оценяващ постигнатия от България прогрес в превеждането на *acquis* на нейния официален език.

Европейският съвет в Мадрид, декември 1995 г., изтъкна необходимостта от създаване на условия за постепенна и хармонична интеграция на страните кандидатки, в частност чрез приспособяване на техните административни структури. В своята Програма 2000 Комисията отново подчертава важността на ефективното въвеждане на общностното законодателство в националното законодателство и в много по-голяма степен важността на ефективното му прилагане чрез административната и съдебна системи. Това е важно условие за постигане на взаимно доверие, което е задължително за бъдещото членство и което се превърна в основен въпрос в процеса по преговорите.

Европейският съвет във Феира, през юни 2000 г., напомни за връзката между постигането на напредък в преговорите и способността на страните кандидатки ефективно да прилагат и налагат *acquis* и допълни, че това изисква съществени усилия от страните кандидатки за укрепване на техните административни и съдебни структури. Европейският съвет във Феира покани Комисията да докладва пред Съвета за своите заключения по горепосочения въпрос. Основавайки се на оценката за административния капацитет на България, направена в Редовния доклад от 1999 г., настоящият доклад се стреми към по-голяма задълбоченост на оценката, като се фокусира върху основните административни структури, необходими за прилагането на *acquis* в различните му аспекти.

В Редовния си доклад от 1999 г. Комисията стигна до заключението, че:

“През изминалата година България е положила значителни усилия за въвеждане на ключовите елементи от законодателството за вътрешния пазар. Например, новия Закон за обществените поръчки въвежда основните принципи на *acquis*; постигнат е законодателен напредък в областта на стандартизацията, въпреки че са необходими допълнителни законодателни промени преди да бъде възможно прилагането на специфичните директиви от Нов подход. Забелязват се значителни подобрения в борбата срещу пиратството, а промените в Закона за авторското право разшириха обхвата на административните нарушения и увеличиха размера на глобите. България постигна значителен напредък в хармонизиране на аудио-визуалното си законодателство и продължава да либерализира своя телекомуникационен пазар. Новите закони за ДДС и за акцизите доведоха до по-голямо съответствие с *acquis*. Във всички тези области все още съществува необходимостта да се обърне особено внимание на способността на администрацията да наложи спазването на това законодателство.

Не бе постигнат значителен напредък в областта на държавните помощи. Не съществува систематичен контрол за съответствие, наблюдаващия орган трябва да бъде подсилен, като същевременно отговорността за контрола върху държавните помощи трябва да бъде допълнително изяснена. Независимо от частичния напредък по отношение на сближаването в областта на селското стопанство, съществуват проблеми по прилагането, които се дължат частично на липсата на финансиране. Ветеринарната инспекция трябва да бъде засилена, включително и на граничните пунктове. Налице е

и необходимост от ускоряване връщането на земята, с цел да се създаде активен и прозрачен пазар на земя, който да насърчи инвестициите в селското стопанство.

Предприети бяха важни стъпки за създаването на основа за регионална политика, но бе постигнат по-малък напредък в социалния сектор, където е налице широкоразпространена бедност, което е и причина за тревога по отношение на общественото здравеопазване. Бе постигнат частичен законодателен напредък по отношение опазване на околната среда, но липсата на цялостна стратегия както и на отделни секторни стратегии, необходими за идентифицирането на инвестиционни проекти, продължава да създава проблеми. България постигна значителен напредък в областта на правосъдието и вътрешните работи и особено по отношение на емиграцията и правосъдието. Съществува необходимост за инвестиции в персонал и оборудване и удвояване на усилията за борба с корупцията.

Въпреки че България предприе някои стъпки в енергийната си политика, тя не постигна прогрес в поемането на задължения за изготвяне на реалистичен график за затварянето на Реактори 1-4 на АЕЦ Козлодуй, независимо от факта, че това бе краткосрочен приоритет според Партньорство за присъединяване.

Приемането на Закона за държавния служител е добър знак, че правителството възнамерява да насочи своите усилия към укрепване на административния капацитет. Значителен напредък беше постигнат в създаването на законодателна рамка за изграждане на институции, отговорни за прилагане на европейското законодателство, като много от необходимите структури бяха създадени. Все пак липсата на човешки и финансови ресурси попречи на тези институции да прилагат ефективно *acquis*. Изключително важно е да бъде постигнат напредък в създаването на финансови контролни механизми и прозрачни системи за държавни поръчки, особено във връзка с използването на увеличените финансови ресурси от ЕС. България се нуждае от продължаващ напредък в подобряване на граничния контрол. Скоростта на въвеждане на законодателството като цяло беше подобрена, това обаче ще увеличава предизвикателството пред администрацията за неговото ефективно прилагане, като същевременно е твърде рано да се прецени дали това ще доведе до съответно увеличаване на нейния капацитет.

България постигна напредък при изпълнението на всички краткосрочни приоритети от Партньорството за присъединяване освен в областта на ядрената енергетика”.

3.1. Главите от *acquis*

Както бе посочено прегледът на способността на България да поеме задълженията по членството, който е направен по-долу е структуриран в съответствие с двадесет и деветте преговорни глави. В съответствие с това настоящият раздел започва с оценка на напредъка по отношение на т.нар. “четири свободи”, които лежат в основата на вътрешния пазар, и продължава със систематичен преглед на постигнатия напредък по всяка една от преговорните глави, с цел покриване на европейското законодателство в различните му аспекти: секторни политики, икономическа и фискална политика, икономическа и социална съвместимост, иновации, качество на живот и околна среда, правосъдие и вътрешни работи, външни отношения и финансови въпроси.

Глава 1: Свободно движение на стоки

От датата на последния Редовен доклад България е постигнала по-нататъшен напредък в тази област, особено с приемането на рамков закон въвеждащ принципите на Нов и Глобален подход.

В областта на хоризонтални и процедурни мерки приемането през септември 1999 г. на Закона за техническите изисквания към продуктите създаде нормативната база за приемане на всички принципи на Новия и на Глобалния подход. Този закон обаче не е в пълно съответствие с *acquis*, което представлява проблем решение на който трябва да се намери скоро. Закона за националната стандартизация, в сила от септември 1999 г., и Постановлението на Министерски Съвет за създаване на Българска служба по акредитация от декември 1999 г., създават законодателната рамка за функционална независимост между техническото регламентиране, стандартизацията, акредитацията и сертификацията (включително изпитване и контрол). Задължителният предварителен контрол на промишлени стоки (включително граничния контрол при внос) бе премахнат от 1 януари 2000 г., което позволи свободен достъп и равно третиране на базата на доброволен стандартизационен режим. Скоростта на въвеждане на Европейските Стандарти е добра. Държавната агенция по стандартизация и метрология бе определена за Национален информационен център за техническо регламентиране, стандарти и оценка на съответствието.

Напредъкът в законодателството за отделните отрасли е нееднозначен. В областите, обхванати от Директивите на Новия подход, е постигнат малък напредък по отношение на реалното въвеждане. До момента е въведена единствено Директивата за газовите уреди. Не може да бъде отчетен напредък по отношение на законовата метрология и предварителното пакетиране, играчките, механичните устройства, личните предпазни средства, медицинските устройства, съдовете под налягане, плавателните съдове за отдых и строителните продукти. Постигнат е ограничен напредък в областта на електрическото оборудване. По отношение на областите регламентирани от директивите на Стар Подход, напредък е постигнат при моторните превозни средства, хранителните продукти, химикалите и фармацевтичните продукти. Предстои въвеждане на директивите относно козметиката, изделията от кристално стъкло, текстилни изделия и обувки.

Законът за храните, приет през септември 1999 г., създава рамка за приемане на вторично законодателство. В процес на подготовка е въвеждането на директивите за етикетиране, хигиена и официален контрол, материали и предмети в контакт с храни. Административният капацитет на Министерство на здравеопазването, което е натоварено с изготвянето на вторичното законодателство, трябва да бъде засилен.

От дата на последния Редовен доклад не се отбелязва развитие по отношение на нехармонизираните области. Необходими са допълнителни усилия за премахване на индиректните бариери за търговия, включително и въвеждането на клаузи за взаимно признаване.

Отбелязва се известен напредък в областта на обществените поръчки, където прилагането на законодателството прието през юни 1999 г. започна.

Обща оценка

Като цяло хармонизирането на българското с европейското законодателство в областта на свободното движение на стоки напредва. Въпреки това са необходими значителни усилия с оглед на започване и завършване на хармонизирането на законодателството в редица сектори. Само една директива от Новия подход е въведена до момента. Приемането на европейските хармонизирани стандарти трябва да бъде ускорено. По отношение на нехармонизираните области е необходима информация за вътрешния преглед на законодателството с оглед установяване на евентуалните бариери за търговия.

Трудно може да бъде направена оценка на административния капацитет, поради институционалните реорганизации и хармонизирането, които бяха извършени неотдавна. Все пак изглежда, че остава да бъде свършена много работа за изграждане и консолидирането на капацитета. Въпреки, че функционалното разделяне на дейностите по стандартизация, сертификация и надзор на пазара е формално налице, не е ясно как това работи на практика и кога ще бъде въведено, за да осигури подходящ независим административен капацитет. Създаването на ефективна мрежа от независими органи за сертификация и лаборатории трябва да бъде насърчено. Премахването на граничния и предварителен контрол изисква засилен надзор на пазара, който все още е незадоволителен и е ненапълно изграден поради предстоящото приемане на Директивите от Новия подход. Необходими са допълнителни усилия за постигане на пълноправно членство на Българската служба по акредитация – създадена като независима агенция към Министерство на икономиката – в ЕА (Европейска акредитация). Държавната агенция по стандартизация и метрология ще бъде Национален информационен център, която ще отговаря за нотифицирането на националните технически изисквания.

По отношение на проверките за безопасност на продуктите по външните граници, България се нуждае от изграждане на подходяща митническа инфраструктура и инфраструктура за надзор на пазара, както и постигане на ефективно административно сътрудничество между компетентните органи.

В областта на обществените поръчки законодателството е частично хармонизирано с *acquis*. Необходими са редица изменения, включващи създаване на ясни правила за юридическите обезщетения за неуспешните кандидати. Необходима е значителна работа за постигане на пълно и правилно прилагане от страна на държавните органи, навсякъде в страната, на съществуващото законодателство. Административният капацитет на Дирекцията, отговаряща за обществените поръчки трябва да бъде засилен, с цел осигуряване на ефективно прилагане.

Глава 2: Свободно движение на хора

България постигна умерен напредък в тази област от датата на последни Редовен Доклад.

В областта за **взаимно признаване на дипломи и професионалните квалификации**, бе постигнат прогрес с промените на Закона за народната просвета, Закона за висшето образование и Закона за професионалното образование и обучение. Тези закони освен всичко останало целят насърчаването на свободата при извършването на услуги от страна на регулираните професии. В допълнение Закона за адвокатурата бе променен, така че да позволи на адвокатите, които не са български граждани, да практикуват професията в България. Все пак този Закон не може да се счита, че този закон транспонира съответните Директиви, тъй като изглежда, че възможността за упражняване на адвокатската професия от страна на лице, което не е български гражданин е свързана със споразумение за реципрочност на правителствено равнище.

Беше постигнат прогрес в хармонизирането с *acquis* във връзка с гражданските права основно с промените на Закона за гражданската регистрация и Закона за чужденците. По нататъшното хармонизиране по отношение на правата на студентите по Закона за висшето образование означава, че сега чужденците могат да кандидатстват във висши учебни заведения ако имат дипломи, които им позволяват да имат достъп до висши учебни заведения в страната, в която е издадена съответната диплома. Все пак тези

промени не премахват дискриминиращата практика за прилагане на по-високи учебни такси за студентите от Европейския Съюз.

По отношение на свободното придвижване на работници България има двустранно споразумение с Германия за работещите в хотели и съпътстващите услуги (кеъринг), което влезе в сила през септември 1999г. и споразумение с Чехия, което бе сключено през декември 1999г. В областта на **координиране на социалното осигурителните схеми**, България продължава със своите усилия за установяване на необходимите административни структури.

Обща оценка

Като цяло транспонирането напредва, но е необходимо неговото затвърждаване, за да се гарантира, че в българското законодателство няма разпоредби, които да противоречат на общностното право, особено по отношение на изискванията за националност, местоживеене или език. Конкретно в областта за **взаимно признаване на дипломи и професионални квалификации** е необходима още работа по отношение на архитектите и здравните работници. Освен това съществува известно препокриване между академичното и професионално признаване. По отношение на гражданските права е необходимо по-нататъшно хармонизиране особено по отношение на събирането на семействата.

В областта на **свободно придвижване на работници**, трябва да бъдат създадени правила във връзка с разрешителните за работа и правото на работа на хора със свободни професии.

По отношение на администрацията и междуведомственото координиране е необходимо да бъде укрепен капацитета във всички засегнати области.

Трябва да бъдат предприети мерки подобряване на услугите, предоставяне от държавни структури, за наемане на работна ръка, във връзка с бъдещото участие в мрежата EURES, като се постави особено ударение на езиковото обучение на персонала.

Глава 3: Свобода за предоставяне на услуги

България продължи да отбелязва напредък в тази област от датата на последния Редовен Доклад.

В областта на свободата на учредяване и свободата за предоставяне на услуги бе постигнат напредък с хармонизиране с *acquis* посредством Закона за потребителите и Правилата за търговия по отношение на търговците, които влязоха в сила през 1999г. Този закон обаче изисква установяването на резидентите в България, което възпрепятства свободното предоставяне на услуги.

В областта на предоставяне на финансови услуги България отбеляза добър напредък. Бяха приети нови наредби в областта на банковия сектор. Процедурите за издаване на разрешителни за извършване на банкова дейност бяха публикувани през февруари 2000г., а наредбата за наблюдение и контрол на големи експозиции през ноември 1999г. През юли 2000г. бяха издадени правилата за консолидиран надзор, които са в съответствие със съответния *acquis* в тези области. Цялата тази законодателна база даде възможност на отделите за контрол на Централната Банка допълнителни правомощия и увеличи юридическите възможности за действие. Прогресът в застрахователния сектор включва въвеждането на законова рамка във връзка с годишните отчети за застраховките, застрахователните агенти и брокери, както и

ревизиране на правилата за моторните превозни средства. В областта на инвестиционните услуги и пазарите на ценни книжа, въвеждането на Закона за публичното предлагане на ценни книжа през януари 2000г. доведе до значително хармонизиране с *acquis* в тази сфера.

Не се отчитат развития по отношение на личните данни и свободното движение на тези данни.

По отношение на информационното общество, не се отбелязват нови законодателни промени откакто Министерският Съвет прие Стратегия за развитие на информационното общество през октомври 1999г., която очерта основната визия и институционалните структури за изработването на законова база в това отношение съответстваща на *acquis*.

Обща оценка

Докато България отбеляза като цяло значителен прогрес в хармонизиране на своето законодателство с *acquis* в тази област, все още е необходим по-нататъшен напредък. По отношение на свободата за учредяване и свободата за предоставяне на услуги ще бъдат необходими някои промени във връзка юридическата защита на дизайна и биотехнологичните открития. В сферата на финансовите услуги, застрахователният сектор се нуждае от допълнителни мерки за моторните превозни средства, докато в сферата на ценните книжа е необходимо въвеждане на механизъм за защита на инвеститора.

Директивата на ЕС за защита на данните все още се трябва да бъде въведена в българското законодателство чрез отделен законодателен акт.

Законовата рамка, свързана с Информационното общество все още трябва да бъде развита и въведена в действие. Също така България трябва да приеме и въведе законодателство, свързано с рамката на Общността за електронен подпис.

По отношение на институционалното устройство, основно трябва да се постави акцент на застрахователния сектор, за който изглежда необходимо създаването на по-силен и независим регулативен орган.

Глава 4: Свободно движение на капитали

От последния Доклад България постигна значителен напредък по отношение на либерализирането на движението на капитали с приемането на два нови закона, Валутния закон и Закона за публичното предлагане на ценни книжа, в сила от януари 2000г.

В областта на движението на капитали и плащания най-важното събитие бе влизането в сила на Валутния Закон, възприемащ общия принцип, че всички транзакции между резиденти и нерезиденти могат да бъдат свободно извършвани освен ако не бъде предвидено друго в Закона. Само ограничен брой транзакции между резиденти и нерезиденти трябва да бъдат регистрирани в Българска Народна Банка преди тяхното извършване. От своя страна Банката трябва да излезе с решение във връзка с молбата на искателя в рамките на десет дни. Регистрацията все пак не се изисква в няколко определени случая. Вносът на национална и чужда валута в брой от страна на резиденти и нерезиденти е свободен, докато износът на суми над 20 000 лева или тяхната равностойност в чужда валута изисква разрешение от БНБ. Все пак основното ограничение върху движението на капитали, което остава в сила, се отнася до правото за придобиване на собственост върху земя от чужденци, което е забранено от

Конституцията. Тази забрана не се отнася до юридически лица с чуждо участие, които са регистрирани в България, тъй като според закона те имат статут на български юридически лица независимо от размера на чуждото участие.

Българската Народна Банка и Министерство на Финансите са органите, отговарящи за прилагането на Валутния Закон. Бяха извършени някои институционални промени с цел улесняване въвеждането на новия Закон.

Законът за публичното предлагане на ценни книжа, който определя всички изисквания към дейността на участниците на капиталовия пазар, се прилага равнопоставено към местни и чуждестранни лица. Освен това с този Закон изрично се допуска предлагането на чужди ценни книжа на българския капиталов пазар.

Промяната на Наредбата на БНБ за плащанията, приета през юли 2000г., е свързана с въвеждането на модерна инфраструктура на плащанията. Отбелязан е незначителен напредък по отношение на хармонизирането с *acquis* по отношение на презграничните плащания и сетълмънт в реално време. Бюрото за финансово разузнаване (БФР), на което бе възложено въвеждането на законодателството от 1998г., отнасящо се до прането на пари и което преди това представляваше дирекция в рамките на Министерство на Финансите, се реструктурира в Агенция като независима административна структура, отговорна пред Министерство на Финансите с цел засилване на нейната независимост и ефективност. Специализираната Дирекция за надзор към Българска Народна Банка – подпомагаща дейността на БФР – предприе организационни мерки, включващи инспекции на място на банковата система във връзка със спазването на Закона за прането на пари.

Обща оценка

България вече е постигнала съществен напредък по пътя на хармонизиране със законодателството на Общността в областта на свободното движение на капитали. Въпреки че все още съществуват известни съмнения по отношение на режима, основният въпрос, който остава се отнася до конституционната забрана за закупуване на земя от чужденци.

Прилагането на новия Валутен закон изисква модернизиране и укрепване на настоящата административна рамка.

България предприе първоначални действия за модернизиране на платежната инфраструктура. Необходима е още значителна работа за хармонизирането и въвеждането на *acquis* по отношение на платежната система и сетълмънт системите за ценни книжа.

В сферата на прането на пари постигнатите дотук резултати от БФР са ограничени, основно поради известни слабости в съществуващото законодателство. Тези слабости следва да бъдат отстранени, за да може БФР пълноценно да изпълнява своята роля. В този аспект, необходимо е по-нататъшно институционално укрепване на Българска Народна Банка. Съществуващото законодателство е прието твърде скоро, за да е възможно адекватно оценяване на прилагането на това законодателството.

Глава 5: Дружествено право

Изминалата година отбеляза известен по-нататъшен напредък в хармонизирането на българското законодателство с достиженията на правото на ЕС.

По отношение на **дружественото право** през изминалата година не беше прието ново законодателство.

В областта на **закрилата на права върху интелектуална собственост** ново законодателство, въвеждащо аспекти на достиженията на правото на ЕС по авторското право и търговската марка, влезе в сила през 2000г. Така се подобри хармонизирането с *acquis*. Това законодателство съдържа също така специални разпоредби, касаещо граничните мерки.

Общите изисквания на *acquis* по отношение **закрилата на права върху индустриална собственост** бяха до голяма степен транспонирани през 2000 г. с приемането на закон за промишления дизайн. Все още е предстоящо законодателното уреждане на сертификатите за допълнителна закрила на фармацевтичните продукти и продуктите за растителна защита.

Обща оценка

Българското законодателство в сферата на дружественото право, счетоводното законодателство, индустриалната и интелектуална собственост в голяма степен е в съответствие с *acquis*, въпреки че остават някои непълноти.

Дружественото право до голяма степен е в съответствие с *acquis*. Търговският закон трябва да бъде изменен, за да се въведат изискванията на Първа, Втора, Единадесета и Дванадесета Директиви в областта на Дружественото право. Необходими са по-нататъшни изменения по отношение сливането и разделянето на дружествата, което да осигури съответствие с Трета и Шеста Директиви.

Законодателството по интелектуална собственост до голяма степен е в съответствие с *acquis*, доколкото се касае до авторското право и сродните му права, независимо че е необходимо по-нататъшно хармонизиране спрямо особеното (*sui generis*) право в полза на производителите на бази данни и софтуерната защита.

Разпоредбите на Гражданско-процесуалния кодекс (ГПК) частично са в съответствие с Луганската Конвенция, но пълното въвеждане на Конвенцията ще изисква изменения на българското процесуално законодателство, в частност на ГПК.

По отношение на административния капацитет, основните органи са съдилищата (дружествено право), полицията, митническите власти, Министерство на културата и Патентно ведомство (права върху индустриална и интелектуална собственост), както и Министерство на финансите и Българска Народна Банка (счетоводно законодателство).

Главното предизвикателство сега е да се засилят компетентните по правоприлагането органи, така че законодателството да се прилага по правилен, навременен и прозрачен начин. Особено внимание трябва да се обърне на засилване ефективността на административните и съдебни органи, участващи в прилагането и да се засили координацията между тях.

Въпреки че новият Закон за авторското право съдържа специални разпоредби за граничните мерки, необходимо е разработването на допълнителна законова база по процедурите за прилагането на граничния контрол. Независимо че България постигна в последните години значителен напредък в борбата с вътрешното пиратство на компактдискове, по-нататъшното намаляване на броя на пиратските компактдискове на българския пазар ще изисква стриктен граничен контрол върху внасяните стоки. Трябва да се отдели внимание на засилването на административния и съдебен капацитет за осигуряване на ефективното правоприлагане. България също така трябва да остане бдителна по отношение на вътрешния си пазар във връзка с капацитета за “пиратско” производство (аудио- и видеокасети).

Също така в областта на законодателството по индустриална собственост е необходимо по-нататъшно хармонизиране, по-специално под формата на въвеждане на

сертификатите за допълнителна закрила. Правоприлагането на правата върху индустриална собственост остава обект на загриженост.

Глава 6: Политика за защита на конкуренцията

След последния Редовен Доклад, България постигна известен напредък в тази сфера, но постиженията в сферата на контрола върху държавните помощи останаха недостатъчни.

В сферата на антитръста, Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) реорганизира вътрешната си структура през май 2000 г. с приемането на нов Правилник за устройството и дейността. Броят на икономистите и юристите бе увеличен от 39 на 50.

През 1999г. КЗК прие 132 решения, от които 63% свързани с нелоялна конкуренция, 15% свързани със злоупотреба с господстващо положение, 13% свързани с контрол върху сливанията и 8%- относно забранени споразумения и съгласувани практики. Важна тенденция е увеличаването на броя на уведомленията за концентрация на стопанска дейност.

Необходимо е съдебната система да бъде по-добре подготвена за разглеждане на дела, свързани със защитата на конкуренцията. Решенията на КЗК могат да бъдат обжалвани пред Върховния административен съд, но този орган работи бавно, и като че ли не е добре подготвен за разглеждане на дела, свързани със защитата на конкуренцията. През 1999 г. ВАС се е произнесъл само по 11 от 50 жалби по решения на КЗК.

Наблюдението на **държавните помощи** беше отделено от контрола върху държавните помощи. Наблюдението на държавните помощи е основна отговорност на Министерство на финансите, докато за контрола върху държавните помощи е отговорна КЗК. През септември 1999 г. беше подписан Меморандум за разбирателство между тези два органа, но изглежда, че практическите трудности продължават.

КЗК не е прилагала в значителна степен своите контролни правомощия: през юли 2000 г. КЗК обяви, че е образувала “по собствена инициатива” само две дела за държавни помощи.

Годишният доклад за държавните помощи за 1999г бе представен на Европейската Комисия през юли 2000г. Забелязва се значително подобряване в качеството на доклада в сравнение с предишния доклад. Независимо, че докладът до голяма степен изпълнява изискванията за прозрачност по член 64 на ЕСА, необходима е по-голяма яснота по отношение на държавните помощи, предоставяни във финансовия, корабостроителния и стоманодобивния сектори.

Обща оценка

България трябва да предприеме значителни по-нататъшни усилия за прилагането на европейското законодателство в областта на защитата на конкуренцията.

По отношение на антитръстовото законодателство, нормативната база на България е до голяма степен в съответствие с *acquis*. Необходимо е по-нататъшно хармонизиране, като се вземе предвид развитието на *acquis* в сферата на вертикалните ограничения. По отношение на административния капацитет независимата Комисия за защита на конкуренцията (КЗК) е органът, натоварен с прилагането и спазването на политиката за защита на конкуренцията. КЗК притежава широки правомощия за провеждането на разследвания и е разгледала голям брой дела, като е увеличила общественото разбиране за ролята на политиката за защита на конкуренцията. Главното предизвикателство сега е ефективното прилагане и засилване на антитръстовите

правила като усилията се съсредоточат върху най-сериозните нарушения на конкуренцията.

По отношение на държавните помощи България все още е в начална фаза на развитие и прилагане на законовата рамка и системата за контрол на държавните помощи. Все още не може да се счита, че е постигнато съответствие с *acquis* в тази област. Широката законова рамка се съдържа в Закона за защита на конкуренцията, но липсва точно прилагане. Изясняването на отговорностите на отделните органи с цел да се осигури ефективно наблюдение и контрол на преките и непреките държавни помощи както на национално, така и на регионално ниво, трябва да бъде разглеждано като приоритетен въпрос.

КЗК все още не е определила ясно как и кога тя предвижда да приведе в съответствие с *acquis* старите мерки за държавни помощи (т.е. онези заварени случаи, в които продължава да се предоставя помощ, и които съществуват преди въвеждането на член 20 от Закона за защита на конкуренцията).

Въведена беше система за нотифициране на държавните помощи, която използва форми, идентични с тези на Европейската Комисия. Въпреки това, не е ясно до каква степен КЗК реално и системно получава нотификации за всички проекти за предоставяне на държавни помощи на национално, регионално и общинско ниво. При липса на изчерпателно уредена система, КЗК изглежда неспособна да разрешава, забранява или налага условия по проектите за предоставяне на държавни помощи в съответствие с изискванията на *acquis*.

Във връзка със задължението за създаването на подробен регистър (*inventory*) на предоставените държавни помощи, България актуализира този от 1996г., за да покрие периода от 1996 г. до 1998 г. Вместо да се използват такива периодични актуализации, регистърът трябва да се поддържа чрез постоянна и систематична актуализация, което ще гарантира, че информацията за всички мерки за предоставяне на помощи, може да бъде ползвана по всяко време от базата данни.

Съгласувано с Европейската Комисия е необходимо да се изготвят регионални карти на държавните помощи, с оглед да се диференцират нивата на интензитет на предоставените помощи според важността на регионалните проблеми, които се решават.

Много от недостатъците при наблюдението и контрола на държавните помощи се дължат на липсата на административен капацитет. В КЗК едва от скоро бе назначен директор на отдела за държавни помощи като само един човек бе определен да води и отговаря за случаите на предоставяне на държавни помощи. Отделът за държавните помощи в Министерство на финансите е съставен едва от 4 души и способността му да влияе върху политиката на държавни помощи, дори и в рамките на самото министерство, е ограничена.

Глава 7: Селско стопанство

От последния Редовен Доклад, България постигна значителен напредък по отношение на сближаване на законодателството, особено в областта на винарския и зърнения сектори.

Селското стопанство в България произвежда 17.3% от БВП през 1999г., в сравнение с 21.1% през 1998г¹. Заетостта в селското и горското стопанство се повиши съвсем малко през отчетния период, достигайки 26.6% от общата заетост за 1999г., в сравнение с 26.2% през 1998г².

През 1999г. вносът в ЕС на селскостопански продукти от България се увеличи с 10% и достигна 246.4 милиона евро. Износът на ЕС за България намалю с 21% до 139.4 милиона евро, като положителното търговско салдо за България възлезе на 107 милиона евро в сравнение с 48.6 милиона през 1998г³. Най-важните продуктови групи по отношение на вноса на ЕС от България (76.8%) са алкохолните напитки и слънчогледови семена. Що се отнася до износа на ЕС за България, най-важните продукти са месо и месна карантия. Износът на вино от България представлява приблизително една трета от целия селскостопански износ на страната.

През май 2000г. бяха приключени преговорите за по-нататъшно либерализиране на двустранната търговия с ЕС, като споразумението влезе в сила от 1 юли 2000г. чрез автономни мерки. В следствие на това две трети от вноса на селскостопански продукти в ЕС от България не се облага с мита (*виж двустранни отношения*).

Делът на хранително-вкусовата промишленост в БВП се повиши слабо от 4%⁴ от БВП през 1999г. Свърх капацитетът продължава да бъде проблем, като в момента оценките сочат, че индустрията използва около 40% от своите мощности. Около 75.8% от дълготрайните материални активи са приватизирани. Инвестициите в хранително-вкусовата промишленост представляват 30% от общите чужди инвестиции в България.

В осъвременената правителствена програма за 2001г. Министерството на земеделието и горите (МЗГ) определя като основни приоритети стимулирането на частното предприемачество в селското стопанство, отпускането на кредити, развитие на селото включително и с използването на средства по програмата SAPARD на ЕС в съответствие с Националния план за развитие на селското стопанство и селските райони 2000 – 2006г. и хармонизирането на българското законодателство със стандартите на ЕС.

Към МЗГ бе създадена Национална система за съвети в земеделието (НССЗ). Тя има седалище в София и 28 регионални представителства. Службата предоставя подкрепа, експертиза и консултации на фермерите и осигурява тясна връзка между изследователската дейност, задачите на селскостопанската политика и селскостопанските дейности.

¹ Източникът за всички статистически показатели е EUROSTAT, освен ако не е указано друго

² За да се подобри сравнимостта, представените показатели за заетост са дефинирани според критериите на Преглед на Работната Ръка (PPP). Селскостопанската заетост се дефинира от PPP, като икономически активни лица, които печелят значителна част от своите доходи от селско стопанство. Селскостопанският ценз, който преди беше източник за заетост в много страни отчиташе всички лица, които номинално са заети в дадена ферма. Ето защо са налице значителни между предишните и настоящите числа. По-пълна информация може да се получи от безплатното издание на EUROSTAT “Обзор на пазара на заетостта и работната ръка за Централно Европейските страни” от магазините на EUROSTAT.

³ Дефиниции за селскостопанските стоки от Договора на Уругвайския кръг, като числата за взети от EUROSTAT COMEXT (вж. селско стопанство в Европейския Съюз – статистическа и икономическа информация за 1999г., стр. 36 за дефиниции на продуктите.

⁴ Източник – Български национален план за развитие на селското стопанство и селото 2000 – 2006г.

През април 2000г. Народното Събрание прие Закон за кадастъра и регистриране на собствеността. Този закон позволява създаването и администрирането на единен кадастър и регистър на собствеността. Бе създадена Агенция за кадастъра към Министерството за регионалното развитие и благоустройството. По отношение на поземлената реформа, 98% от селскостопанската земя е частна собственост, като за останалите 2% се водят съдебни спорове. Връщането на горите се провежда понастоящем. МЗГ създаде информационна система за пазара на земята в края на 1999г. Пазарът на земя все още не е развит и банките не приемат земята като обезпечение. Конституционната забрана за придобиване на недвижима собственост (вкл. земя) от чужденци по директен начин остава, но 100% чуждестранни фирми регистрирани в България, могат да купуват недвижима собственост и земя, включително и селскостопанска.

Хоризонтални въпроси

От последния Редовен Доклад, Министерският Съвет прие Национален план за развитие на селското стопанство и селските райони за 2000 – 2006г. (НПРСССР) и повери неговото изпълнение на Министерството на земеделието и горите. Главните цели на плана са в две насоки: 1) Повишаване ефективността на селскостопанското производство и създаване на конкурентноспособен хранително-вкусов сектор чрез подобра пазарна и технологична инфраструктура и политика за стратегически инвестиции, целящи достигането на стандартите на ЕС; 2) стабилно селскостопанско развитие в съответствие с най-добрите практики за защита на околната среда чрез въвеждане на алтернативна заетост, диверсификация на икономическата дейност и създаване на необходимата инфраструктура. Това от своя страна ще доведе до подобряване на жизнения стандарт на селските общини, ще генерира по-справедлив доход и ще открие възможности за заетост. Планът SAPARD бе официално одобрен от Европейската Комисия. *(виж секции А.б – отношения между ЕС и България).*

Законът за кооперативите бе публикуван през 1999г. Той определя кооператива като доброволно сдружение на физически лица, с различен капитал и брой членове, извършващо търговска дейност на базата на взаимна помощ и сътрудничество. Кооперативът може да използва селскостопанската земя на своите членове само в рамките на договора за лизинг или наемане.

Беше постигнат добър прогрес в хармонизирането на агро-статистиката и процедурите за статистическо отчитане на основните реколти и използването на земята, в съответствие с изискванията на ЕС. Бе проведено проучване за приложение за структурите на стопанствата, което ще бъде повторено в края на 2000г. Структурите, които отговарят за подготовката на агро-статистиката са подчинени на МЗГ. Те трябва да бъдат подсилени.

По отношение на биологичното земеделие България прие законова рамка през август 1999г., но тя все още не е въведена на практика.

Общи организации на пазара

В сектора зърно бяха приети законови актове за регистъра на складовете, за управлението на Зърнения компенсаторен фонд и за новите организационни правила на Националната Служба за зърното. Тези правила спомогнаха за създаването на административен капацитет, необходим за упражняването на контрол върху вътрешния зърнен пазар.

В сила е нов Закон за виното и спиртните напитки. Впоследствие през април 2000г. бяха приети пет Наредби за производството, качеството, лицензирането и търговското

представяне на вината и спиртните напитки. Основните административни структури (Службата за лозята и вината като държавен контролен орган към МЗГ и Националните камари за лозята и вината) бяха създадени и бе назначен основния персонал).

Законът за кадастъра на лозята влезе в сила през януари 2000г., като второстепенните нормативни актове се подготвят.

МССГ работи върху стратегия за подготовката на България за прилагане Общата селскостопанска политика. Подготвят се подробни проучвания за механизмите на някои ключови разпоредби на общия пазар (мляко и млечни продукти, плодове и зеленчуци и зърнени храни). Тези проучвания ще използват анализи за разходите и приходите, за да идентифицират възможностите и да предложат планове за постепенното въвеждане на селскостопанското *acquis*, както и на механизмите и практиките, които ще създадат благоприятни икономически условия. Тези изследвания трябва да препоръчат как България по най-добрия начин да се подготви за членство.

МССГ определи за основен приоритет развитието на политика за поддържане и засилване ролята на групите и организациите на производителите във връзка с въвеждането на свързаните с ОСП мерки. Понастоящем се въвеждат критериите на ЕС за признаване на групите на селскостопанските производители и наредбите, които трябва да подкрепят асоциациите на производителите при изпълнението на изискванията на ЕС.

Развитие на селските райони и горско стопанство

След последния Редовен доклад бе завършена първата фаза от структурната реформа в горското стопанство. Институциите, отговорни за въвеждането на Закона за горите бяха създадени. Националният съвет за горите провежда държавното управление на горското стопанство и свързаните с това дейности. Новите закони за реституция на горите изискват връщането им на техните законни собственици. За около 56% от горите са предявени претенции от бившите собственици или техните наследници. Първите решения за връщане на горите на предишните собственици бяха издадени през април 2000г. Българската горска камара, създадена през 1998г. и имаща за цел да представлява и защитава интересите на частните собственици на гори, бе допусната за член със статут на наблюдател на Конфедерацията на Частните европейски собственици на гори. Камарата оказва практическа помощ и обучава бъдещите собственици на гори и насърчава създаването на горски кооперативи, тъй като преобладават малки собственици със средно притежание от 0.3 хка.

Бе подготвен Кодекс за Добрите селскостопански практики, определящ минималните задължения на фермерите, които ще им позволят да бъдат включени в мерките на SAPARD за развитие на селскостопански практики и дейности, които запазват околната среда.

Ветеринарни и фитосанитарни въпроси

Приближаването на законодателството във ветеринарния сектор напредва добре с приемането на второстепенното законодателство, необходимо за приложението на Закона за ветеринарно-медицинската дейност (публикуван през май 1999г.) и приемането на Наредбите, относно минималните изисквания за хуманно отношение към животните, контрола на африканската треска по свинете, ветеринарно-санитарните мерки за профилактика и контрол на зоонозите и ветеринарните изисквания и контрол на пазара на едро на животински и рибни продукти, както и на ветеринарните санитарни и хигиенни изисквания за заводските съдове за обработка на риба и рибни

продукти. По-нататъшната законодателна работа продължава и ще бъде фокусирана върху обработката на животински отпадъци и контрол на зоонозите.

През април 2000г. Националната ветеринарна служба (НВС) започна проучване на всички месо-преработващи предприятия, което ще определи доколко те отговарят на изискванията на ЕС и в резултат на което ще бъдат определени крайни срокове за изпълняване на тези изисквания.

НВС предприе също така и мерки за подобряване на епидемиологичния контрол на екзотични заболявания, като подготви годишни профилактични програми, които включват годишно въвеждане на програми за наблюдение на някои екзотични заболявания по границата с Турция, диагностични тестове за туберкулоза по ЕРД, бруцелоза по козите и овцете, левкоза по ЕРД, класическа чума по свинете, птичи грип и НюКасълска болест, както и задължителни ваксинации срещу антракс, класическа чума по свинете и НюКасълска болест. Създадени бяха структури за усилен епизотичен контрол в рисковите райони.

Хуманното отношение към животните бе включено във Закон за ветеринарно-медицинската дейност. Регионалните ветеринарни служби бяха оторизирани да извършват контрол в това отношение. Въвеждането на изискванията е важен въпрос поради липсата на финансови средства от страна на фермерите за необходимите специфични инвестиции.

През септември 2000г. влезе в сила Закон за животновъдството, който полага основите за постоянно развитие на животновъдството, ефективното отглеждане на добитък и запазване на поддържане на националния генофонд, както и осигуряване на законова рамка за въвеждането на стандартите на ЕС. Законът въвежда изискванията на ЕС, касаещи признаването на животновъдни асоциации, които създават или поддържат стадните книги за чистокръвните животни за разплод.

По отношение на административния капацитет, НВС подобри своята дейност в резултат на въвеждането на ново законодателство и икономически предпоставки (забрана за експорт, конкуренция от чуждестранни фирми). Много остава да бъде направено в областта на обучение на децентрализирания персонал за налагане на ветеринарни/хигиенни стандарти за контрол на хуманното отношение към животните. Необходимо е обучение на производителите за създаването на собствени контролни механизми и постигането на съответствие с разпоредбите на ЕС.

Към НВС бе създаден отдел, отговорен за идентификация и регистрация на животните. По-голямата част от ЕРД в страната и всички ДРД по границата с Турция са регистрирани и имат ушни марки. Оборудването, необходимо за информационната система е вече инсталирано в 12 гранични района. Скоро ще започне въвеждането на данни в тази информационна система. В процес на подготовка и въвеждане са Системата за известие на заболявания сред животните (ADNS) и ANIMO. Бе одобрена обща политика за проверка по граничните постове и бе одобрен план за модернизирването на пункта Капитан Андреево (основна точка за пресичане на границата с Турция). По граничните инспекционни пунктове се извършва по-строг контрол за нелегален внос на животински продукти.

Беше основана междуведомствена Комисия по млякото, която има регионални бюра, позволяващи проверки по веригата за производство на мляко. Бяха затворени около 187 млекопреработвателни предприятия (предимно дребно производство). В момента се въвеждат пет програми за контрол на вредни остатъци (в червеното месо, бялото месо, риба, мляко и мед).

Националната служба за селекция и репродукция беше включена в административната структура на Националната ветеринарна служба като дирекция с името “Дирекция по контрол на развъждането”. Въпреки че Националната референтна лаборатория на НВС е създадена, извършените анализи не могат да се считат за надеждни поради факта, че се извършва недостатъчен качествен контрол и няма достатъчно валидни данни. Понастоящем се въвеждат растителни паспорти и се създава регистър за производителите и вносителите на растения и растителни продукти. Тези правни и административни актове въвеждат някои ключови директиви и регламенти на ЕС.

Законът за фуражите, приет през септември 1999г., цели да се запази и подобри животинската продуктивност, да се осигури използването на качествени храни и да наложи законовата рамка за въвеждането на други стандарти в българското законодателство. Този закон определя условията за производство, транспорт, внос, износ и използване на продукти и субстанции, предназначени за животинско консумиране и създава Дирекция за хранителен контрол към Националната служба по зърното. Службата включва 7 регионални офиси и лаборатории, 3 от които са акредитирани. Наредба за регистриране на производителите на храни за животни бе приета през октомври 1999г., но съответните административни структури все още не са изградени.

Националната служба за растителна защита, карантина и агрохимия (НСРЗКА) покрива всички административни нужди на България и изпълнява изискванията на ЕС в сферата на растителната защита. Необходимо по-нататъшно подобряване качеството на работната ръка и на оборудването на лабораториите по граничните пунктове. В последната година работата на НСРЗКА бе подобрена чрез набавяне на съответното оборудване в някои от лабораториите.

Бе създадена Изпълнителна агенция за контрол сортовете и семената. Агенцията координира Дирекцията за контрол на сортовете (проверката на нови сортове и записването им в Националния списък на сортовете) и Дирекцията за полева проверка и контрол на семената (сертифициране на семената и въвеждането на маркетингови правила). Първият етап от реструктурирането на Дирекцията за полева проверка и контрол на семената бе завършен и броят на нейните регионални структури бе намален от 26 на 21. От станциите за тестване на разновидностите 9 са държавни, 12 са приватизирани и 11 са в процес на приватизация.

Обща оценка

България постигна напредък по отношение на сближаване на законодателството особено във винарския и зърнения сектори. Все пак са необходими още усилия за преодоляване на липсата на капитал и инвестиции в селското стопанство от страна на частния сектор.

Връщането на земята е пред приключване и приемането на Закон за кадастъра е постижение. Все пак независимо от приемането на законодателство и създаването на административни структури, функционирането на прозрачен пазар на земята все още не е факт и банките все още не приемат земята като обезпечение. Трябва да бъде направено още много за изграждането и завършването на единен кадастър и административните структури трябва да станат оперативни. Все още е необходимо подобрене на законите и развитие на адекватна и прозрачна администрация.

Производството на селскостопанска статистика според изискванията на ЕС напредва добре чрез Плана за развитие на селскостопанската статистика за периода 1997 – 2002г. в съответствие със стандартите на ЕС.

По отношение на общите организации на пазара, България трябва още да променя селскостопанската си политика, за да може да прилага ОСП. Мерките, които трябва да бъдат предприети за изпълнение на стандартите на ЕС ще бъдат определени на базата на изследвания.

Връщането на горите продължава. Наредбата от август 1999г., указваща правилата за органично производство на селскостопански продукти е понастоящем единствената основа за селскостопански мерки за запазване на околната среда.

По отношение на ветеринарните и фитосанитарните въпроси бе постигнат значителен напредък в приемането на законодателството в отделните сектори, но капацитетът за тяхното прилагане на практика остава сериозен проблем. Ветеринарните и фитосанитарните лаборатории се нуждаят от допълнително оборудване и обучение на персонала. Идентифицирането и регистрирането на животните напредва, но идентификационната система трябва да бъде подобрена, за да осигури проследяване на произхода на животните до стопанството, в което са родени. Програми за подобряване на хигиенните изисквания в кланиците и фабриките за преработка са изработени, но все още не са въведени. Ветеринарните служби по инспекцията трябва да бъдат засилени и допълнително обучени, особено на регионално ниво. Трябва да бъде прилагано законодателството за хуманно отношение към животните.

Глава 8: Риболов

България отбеляза известен напредък в тази област от последния Редовен Доклад.

По отношение на пазарната политика, през април 2000г. бяха приети Наредби за ветеринарно-санитарните и хигиенни изисквания за производството и продажба на риболовни продукти, както и за минималните хигиенни норми, приложими за риболовни продукти, които се обработват и складира на борда на определени съдове. Тези Наредби са в съответствие с *acquis*. Националният план за развитие на селското стопанство и селските райони (2000 – 2006г.), който бе споменат в глава 7. Селско стопанство включва работа за постигане на изискванията и стандартите на ЕС за производство, обработка и продажба на риболовните продукти.

През 1999г. оборудването на изследователските институти бе подобрено. Беше предоставено оборудване на лабораториите на Института за рибни ресурси във Варна, Института за развъждане на сладководна риба в Пловдив, риболовните секции в Националния ветеринарен институт и Отдела за рибно развъждане и хидро-биология на Софийския държавен университет. Вече функционира лаборатория за генетични тестове в Института за рибни ресурси във Варна.

По отношение на управлението на рибните ресурси, инспектирането и контрола, в сравнение с миналата година Националната изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (преди Държавна инспекция по рибарството) беше подсилена чрез започване на въвеждане на компютърна система, закупуване на превозни средства и лабораторно оборудване. Контролното оборудване и особено контролните плавателни съдове са недостатъчни.

През 1999 оборудването на изследователските институти беше подобрено. Бяха оборудвани лабораториите към Института по рибни ресурси във Варна, Института по рибарство в Пловдив и Хидробиологическия факултет на СУ. Лаборатория за генетични тестове работи във Варна.

В областта на структурните мерки (включително регистрация на флота) и държавните помощи, българската държава не предоставя финансова помощ на сектора, освен ограничени помощи за целите на запазване на националното богатство. Реструктурирането на сектора се извършва главно по пътя на приватизацията. Държавен фонд земеделие бе задължен да управлява бъдещите помощи за риболовния сектор, но се нуждае от оборудване и обучение на персонала за извършването на тези функции в съответствие с изискванията за структурни мерки на ЕС.

Системата за регистрация на риболовния флот не отговаря на изискванията на Общата риболовна политика (ОРП) и трябва да бъде реформирана. Риболовните съдове се регистрират в общия Държавен корабен регистър (в Морската администрация на Министерство на транспорта и комуникациите). Регистрацията се подновява всяка година и се проверява от Държавния корабен инспекторат. Започна работа за привеждане на регистъра на риболовните съдове в съответствие с изискванията на ЕС.

По отношение на административния капацитет, Държавния риболовен инспекторат бе заменен от Национална изпълнителна агенция по риболова и аквакултурите през май 2000г.

Обща оценка

Необходима е значителна работа, за да може България да прилага Общата риболовна политика (ОРП). Това особено важи за по-нататъшното адаптиране на законовата рамка, извършването на административна реформа, реструктурирането на органите за инспекция и контрол и създаването на регистър на риболовните съдове в съответствие с Общата риболовна политика.

Понастоящем българското законодателство е само частично в съответствие с *acquis communautaire*. Извършва се значителна работа в тази насока и новият Закон за риболова и аквакултурите, който се обсъжда в Народното Събрание ще отбележи важна крачка напред във въвеждането на изискванията на ЕС в този сектор.

Понастоящем няма пазарна интервенция на риболовния пазар в България. Няма държавни помощи за подобряването на условията на транспорт и съхраняване. Липсва постоянна пазарна информация (включително за цените). Съществуват Български организации на риболовците и рибопроизводителите и асоциации за риболов и аквакултури, но те са слаби. В момента се провежда пазарно проучване за търсенето на риба и рибни продукти.

Системата за регистриране на риболовния флот не отговаря на изискванията на ОРП и трябва да бъде реформирана. Рибарските съдове се регистрират в общия Държавен корабен регистър към Министерство на транспорта и комуникациите.

Настоящите български административни структури в сектора не са в състояние да се справят с изискванията за прилагането на *acquis*. Работата по този въпрос започна съвсем скоро, но е необходимо значително подобрене на техническия капацитет и човешките ресурси, за да се постигне съответствие с *acquis*.

Глава 9: Транспортна политика

България, в сравнение с предишни години, постигна обещаващ напредък при хармонизирането на своето законодателство с *acquis*. България одобри заключителния доклад по TINA (Оценка на нуждите от транспортната инфраструктура) от октомври 1999г.; посредством това следва да се създаде основата за продължаването на трансевропейските мрежи върху територията на България. На тази база българските

власти изготвиха Средносрочна инвестиционна програма за развитието на национална транспортна инфраструктура и Стратегия за транспортния сектор 2000 – 2006г., които определят приоритетните проекти и необходимите инвестиции, свързани най-вече с паневропейските транспортни коридори. Дълго договарян с Румъния въпрос за втори мост на река Дунав беше разрешен с постигнатото между България и Румъния през февруари 2000 г. споразумение за неговото месторазположение. През юни 2000 г. бе подписано техническо споразумение за финансирането, организацията и проектирането на проекта. Решаването на този въпрос бе до голяма степен подпомогнато от дейността на Пакта за стабилност.

Освен Закона за **автомобилните превози**, който влезе в сила през септември 1999 г., през април 2000 г. влезе в сила новия Закон за пътищата, регулиращ собствеността, ползването, управлението, строителството и ремонта на пътната инфраструктура. През последната година към Закона за движение по пътищата от 1999 г. бяха приети редица подзаконовни актове, свързани с изискванията на *acquis* по отношение на пътната безопасност, квалификацията на водачите, прегледите за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства, регистрацията и статистиката. Трябва да се отбележи, че българските изисквания по отношение теглата на камионите не отговарят на тези на ЕО, тъй като предвидените стойности за осево натоварване и общо тегло са по-ниски в сравнение с тези в ЕО. През януари 2000 г., Автомобилната администрация беше реорганизирана. Беше създадена Държавно обществена консултативна комисия по проблемите на безопасността на движението по пътищата, с цел да се улесни координацията на действията между органите, ангажирани с работата в тази област.

В областта на сухопътния транспорт е необходим по-нататъшен напредък по отношение на прозрачността, яснотата и равнопоставеността при прилагането на пътните данъци и такси. Настоящото българско данъчно законодателство все още не съответства на *acquis*: законодателството остава сложно, липсва прозрачност и някои от неговите аспекти се явяват дискриминационни по отношение превозвачите от Общността.

Втората фаза на реструктурирането на **железопътния транспорт** бе завършена в края на 1999г. чрез разделяне и счетоводно отделяне на предприятието “Железопътна инфраструктура” в рамките на Българските държавни железници (БДЖ), което приближи България до изискванията на *acquis* в тази област. Тъй като пълната хармонизация с *acquis* в областта на железопътния и комбинирания транспорт е част от третата фаза на реструктурирането, която започна едва в началото на тази година, досега не бе постигнат напредък в тези области.

По отношение на **вътрешните водни пътища** през февруари 2000 г. бе приет Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата. Българският речен флот все още понася негативните последици от фактическото разделяне на река Дунав на две части при Нови Сад (нагоре и надолу по течението). Комисията работи заедно с Дунавската Комисията за възстановяване на корабоплаването по Дунав.

България положи значителни усилия за хармонизиране на законодателството си в областта на **въздушния транспорт** и прие през изминалата година 8 авиационни наредби. Преговорите между ЕО и България по многостранното Споразумение за установяване на Общоевропейско авиационно пространство (ЕСАА), което ще доведе до постепенно, значително хармонизиране със законодателството на ЕС в областта на въздушния транспорт, преди датата на присъединяване към ЕС, приключиха с подписването на двустранния протокол. Той включва ангажименти, целящи пълното прилагане на Споразумението (ЕСАА) преди края на 2005 г. През май 2000г. Съветът

на Обединените авиационни власти на Европа одобри кандидатурата на България за членство. Фактът, че България не осигури приватизация на Балкан, съответстваща на условията за мажоритарна собственост и контрол, заложи в третия либерализационен пакет на ЕО, изисква по-нататъшно внимание.

Горепосоченият Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата също осигурява рамка за по-нататъшното хармонизиране с *acquis* в областта на **морския транспорт**, особено по отношение на критериите за безопасност. По този начин бе постигнат прогрес по краткосрочния приоритет, заложен в Партньорството за присъединяване за хармонизация на законодателството за морска безопасност. Въпреки това безопасността на корабите под български флаг продължава да предизвиква загриженост през тази година, независимо от взетите мерки за повишаване на безопасността от страна на ИА “Морска Администрация”. Броят на българските кораби, задържани съгласно Парижкия меморандум за разбирателство за Държавен пристанищен контрол намаля от 12.5% през 1998г. на 8.1% през 1999г. За сравнение средния процент на корабите, плаващи под флага на страните-членки и задържани е 3.6%.

По инициатива на България, през април 2000 г., беше подписан Меморандум за разбирателство за Държавен пристанищен контрол и държавен контрол в региона на Черно море. Меморандумът има за цел постепенното изваждане от експлоатация на под- стандартни кораби, чрез повишаване квалификацията на инспекторите и създаване на Информационен център, до който всички черноморски страни ще имат достъп (до 2001г.). В допълнение към това с помощта на програмата ФАР бе въведена система за контрол и управление на корабния трафик (VTS система) за българското черноморско крайбрежие.

Административната структура включва 3 изпълнителни агенции: “Морска Администрация” в София и нейните 4 регионални подразделения на морското крайбрежие и Дунав, която осъществява 3-те вида контрол: Flag State control, Port State control и Coastal State control; новосъздадената “Пристанищна администрация” със същото разположение на своето седалище и подразделения; и агенцията за “Проучване и поддържане на река Дунав” в Русе, отговорна за плавателните условия по вътрешните водни пътища.

Обща оценка

Като цяло България продължава да осъществява насърчителен законодателен напредък и да предприема широк спектър от институционални мерки в подготовката си за членство. Въпреки това, за да се постигне пълно съответствие с *acquis*, са необходими по-нататъшни усилия за завършване процеса по хармонизация и засилване на институционалния капацитет. През следващите години ще са необходими значителни инвестиции в инфраструктурата, както и инвестиции в транспортни средства, направени от операторите, за да се осигури изпълнение на критериите за техния автомобилен и корабен парк.

По отношение на транспорта по шосе е необходим по-нататъшен напредък във връзка с прозрачността, опростяването и уеднаквяването на прилагането на пътните данъци и такси. Настоящото данъчно законодателство на България все още не съответства на *acquis*: законодателството остава сложно, липсва прозрачност и някои от неговите аспекти изглеждат дискриминационни по отношение оператори от Общността.

Независимо, че България предприе окуражителни стъпки при реструктурирането на железопътния транспорт, забавянето във връзка с приемането на новото законодателство намалява скоростта на този процес.

По отношение на въздушния транспорт е необходимо по-нататъшно хармонизиране във областта на въздушната безопасност, техническото хармонизиране, правилата за достъп до пазара и тарифите. Що се касае до приватизацията на авиокомпания Балкан е необходимо да се осигури съответствие с условията за собственост и контрол, съдържащи се в законодателството на ЕС в областта на въздушния транспорт. По отношение административния капацитет, България трябва да продължи укрепването на организацията и инфраструктурата на въздухоплаването, включително увеличаване на финансовите и човешките ресурси.

По отношение на водния транспорт е необходимо по-нататъшно хармонизиране и институционално укрепване, за да се постигне пълно съответствие с *acquis*. Броя на задържаните български кораби, при инспекции на Държавния пристанищен контрол, остава висок.

Приоритетно трябва да се подобри дейността на административните институции в областта на морската безопасност, първо в сферата на администрирането на флага, както и в сферата на държавния пристанищен контрол. Следва да се обърне внимание на наличието на достатъчен брой квалифицирани инспектори, които да прилагат *acquis* в тази област. В допълнение към това, в сферата на морската безопасност трябва да се въведе и прилага важно вторично законодателство, включително правила за издаването на корабни сертификати, превоз на опасни товари и корабни регистри.

Глава 10: Данъци

България продължи да отбелязва законодателен прогрес по отношение на ДДС в периода след последния Редовен Доклад. През януари 2000г. бяха направени няколко важни законодателни промени включително въвеждането на специални схеми за търговски пътници и златни инвестиции, премахване на нулевата ставка за доставката на ценни метали за Българска Народна Банка, увеличаване на броя на облаганите лица, така че публични власти, занимаващи се с радио и телевизия с търговски цели се считат за облагаеми лица, независимо от обхвата на тяхната дейност. В допълнение беше увеличен минималният праг за доброволно регистриране по ДДС и стоките доставени или транспортирани извън територията на България от или за сметка на купувача бяха признати в Закона за ДДС като сделки по износ.

Не е отчетен напредък в областта на акцизните мита от мащабната реформа в началото на 1999г. Не бе постигнат прогрес в областта на директното данъчно облагане.

По отношение на административния капацитет, България започна процес на пълно модернизиране на данъчната администрация. През януари 2000г. бе въведен новия Правилник за данъчната процедура, което позволи реструктурирането на данъчната администрация на функционално ниво, съпътствано с екстензивно обучение на данъчните служители във връзка с новите процедури. Правилникът също така консолидира всички предишни наредби във връзка с процедурата по събиране на данъците. Съгласно правилника, бе създадена Държавна комисия за събиране на вземанията към Министерство на финансите, чиято задача е да подобри събираемостта на публичните вземания. Освен това през април 2000г. бе създадена Дирекция за данъчна политика с цел контролиране бъдещото хармонизиране на законодателството. Накрая на октомври 1999г., Министерският Съвет прие решение за създаването на

полуавтономна Агенция за унифицирано събиране на данъците, която служба ще бъде отговорна за администрирането и събирането на повечето такси и вноски за социално осигуряване.

Обща оценка

След съществения законодателен прогрес в областта на ДДС и акцизните мита през януари 1999г., България продължи хармонизирането на законодателство по ДДС, за да може още повече да се доближи до *acquis*. Въпреки това, е необходимо по-нататъшно хармонизиране в сферата на ДДС, особено по отношение на изключенията, правото на прихващане на ДДС, въвеждането на система за връщане на ДДС на лица, подлежащи на данъчно облагане в чужбина, които не са регистрирани в страната, както и на специална схема за стоките от втора ръка.

Въпреки че България е в процес на определяне на времева рамка за постигането на по-нататъшен прогрес в областта на акцизните мита, със загриженост може да се отчете липсата на прогрес в периода след последния Редовен Доклад. Трябва да се обърне особено внимание на обхвата и размера на акцизните мита, които за повечето продуктови групи остават под минималните нива възприети в Общността. Важно е да се положат усилия за създаването на добре структурирана предприсъединителна стратегията за по-нататъшно законодателно хармонизиране, включително и междинни стъпки в сферата на индиректното облагане. Въпреки че бяха предприети някои стъпки за стартиране модернизиранието на данъчната администрация в България, резултатите от тези усилия все още не са налице. Ръстът на текучество е висок, много постове са незаети и нивото на просрочените данъци е високо. За да се осигури, че България е в състояние ефективно да въведе, контролира и наложи правото на Общността, е необходимо страната да ускори реформата на данъчната администрация. Успехът на новата Агенция за унифицирано събиране на доходите частично ще зависи от нейната роля по увеличаване на междуведомственото сътрудничество и стратегията за прилагането на интегрирани информационни системи.

Глава 11: Икономически и валутен съюз

Подробна оценка на икономическата политика на България в нейните различни аспекти беше изложена по-горе в главата, разискваща икономическите критерии (В-2). Ето защо настоящият раздел се ограничава само до разискване на онези аспекти на *acquis* за Икономически и валутен съюз, както са дефинирани в част VII от Договора за ЕС и другите съответни текстове, които страните-кандидатки трябва да въведат най-късно до приемането си в Европейския съюз, т.е. забраната за финансиране на публичния сектор от страна на централната банка, забраната за привилегирован достъп на публичния сектор до финансовите институции и независимостта на централната банка. Що се касае до либерализирането на движението на капитали, от изпълнението на което зависи и изпълнението на *acquis* в областта на Икономическия и валутен съюз, този аспект бе разгледан по-горе в Глава 4 – Свободно движение на капитали.

От последния Редовен Доклад, България не предприе никакви мащабни ходове за възприемане на *acquis* в областта на Икономическия и валутен съюз.

Обща оценка

България ще участва в Икономическия и валутен съюз от момента на приемането си в Европейския съюз със статуса на страна с дерогация по член 122 от Договора за ЕС. Ще е необходимо страната да приеме съответните промени на институционалната и законовата рамка до датата на присъединяването си към Европейския съюз.

Като цяло България е доста напреднала в приемането на *acquis* в тази област, включително по отношение на координацията на икономическата политика, минало поведение по отношение на гъвкавост на фискалната политика и механизмите за подобряване на управлението и контрола на разходите.

България постоянно поддържа (и възнамерява да поддържа) Паричния съвет, с който се осигурява стриктна монетарна, валутна и фискална дисциплина, както и независимост на монетарната власт и се изключва възможността за директното финансиране на публичния сектор от Централната банка.

Главният нерешен проблем се отнася до състава на Управителния съвет на централната банка, което ще наложи промяна на Закона за Българската народна банка. Съществува също така необходимост от подобряване на сравнимостта и качеството на бюджетните данни.

Въпреки че беше засилен административния капацитет на компетентните органи (Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на икономиката и Българска народна банка), все още съществува необходимост от развитие и укрепване на човешкия ресурс.

Глава 12: Статистика

България постигна значителен прогрес през последната година в тази област, в резултат на прилагането на новия Закон за статистиката, приет през юни 1999г.

По отношение на статистическата инфраструктура, законът за статистиката подобри съответствието със стандартите на ЕС в областите, включващи статистическа конфиденциалност и прозрачност. Приемането на Стратегия за развитие на статистиката за 2000 – 2006г. от Националния статистически съвет е също положителна стъпка по отношение на дългосрочното програмиране. Националният статистически институт (НСИ) е основният орган в децентрализираната статистическа система. Числеността на заетия персонал в Централното управление, 28 териториални статистически бюра и специализирано статистическо бюро за обучение, е достатъчна. Новият Закон за държавния служител се прилага по отношение на персонала, работещ в НСИ. Бяха подписани междуведомствени споразумения с Министерство на селското стопанство и Централната банка, които разпределят съответните задачи и отговорности на тези органи в статистическата система. Статистическата система функционира на базата на годишна Национална програма за статистически изследвания, разработена от Националния статистически съвет и приета от Министерския Съвет. Системата се контролира от два консултативни органа – Висшия статистически съвет и Националния статистически съвет.

По-нататъшен прогрес бе постигнат в областта на демографската и социалната статистика. През февруари 2000г. бе приет Закон за преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства. През март 2000г. бе проведено Пробно преброяване на населението. Същинското пълното преброяване на населението ще бъде извършено през март 2001г. Има подобрение по отношение на честотата на провеждане на изследване на работната сила, което се извършва всяко тримесечие според изискванията на *acquis*.

Що се касае до наличието на статистика на регионално ниво, NUTS II и III бяха дефинирани и се полагат усилия за осигуряването на статистически данни на тези нива. Някои бизнес статистики и социални данни са налични на регионално ниво. Понастоящем има данни за БВП на регионално ниво за 1996 – 7г.

В областта на макроикономическата статистика бе постигнат известен напредък за постигането на съответствие с методологията на ЕС.

В областта на бизнес статистиката бе постигнат прогрес в хармонизирането на обхвата на бизнес регистрите. Съществено е подоброено качеството на данните в структурната бизнес статистика. По отношение на статистика на туризма, бе постигнат прогрес при осигуряване съответствието на дефинициите, но е необходимо подобрене в наблюдението на показатели за продължителността на престоя и разходите.

Бе проведен пилотен проект в областта на статистика на външната търговия, което доведе до подобрения в тази област. Въпреки започналата обмяна на данни за външната търговия с EUROSTAT, все още има проблеми със степента на покриване и качеството на данните, които трябва да бъдат разрешени в сътрудничество с други административни звена.

По отношение на селскостопанската статистика бе постигнат значителен напредък. Понастоящем се провежда анкета за наблюдение на добивите, като първата част на наблюдението бе завършена през юни 2000г. Бе създадена нова структура за събиране на статистически данни с централно звено в рамките на Министерството на селското стопанство и 9 териториални бюра.

Обща оценка

Като цяло България постигна прогрес в областта на статистиката. Планираните изследвания и преброяването на населението ще доведат до подобрения в тази насока. Все пак в някои области, по-специално в макроикономическата статистика, е необходимо да се работи още много за подобряване на методологията, качеството и пълнотата на данните, за да се постигнат изискванията на *acquis*.

Въпреки че административната организация на статистическата система бе развита в значителна степен и подобрена през изминалата година, са необходими още усилия в някои области, включително определянето на приоритети, обучението на служителите и осигуряването на квалифициран персонал в съответните отдели, работещи по въпросите на интеграцията в ЕС. По отношение на ресурсите, положителен знак е осигуряването на средства за преброяване на населението и за изследванията на работната сила, но за някои други по-скъпи изследвания може би ще са необходими допълнителни средства. Ако това развитие продължава, пълното съответствие с изискванията може да бъде постигнато в разумен период.

Глава 13: Социална политика и заетост

България постигна малък напредък в тази област от последния Редовен Доклад.

По отношение на трудовото законодателство, не може да се отбележи прогрес в приемането на *acquis*.

По отношение на равнопоставеното третиране, налице са малко доказателства за конкретното прилагане на съществуващото законодателство. Междуведомствена работна група подготвя по-нататъшни законопроекти, включително и създаването на Национален съвет за равни възможности.

Напредък беше постигнат в областта на здравеопазването и безопасността, чрез приемане на законодателство, касаещо минималните изисквания за безопасност на работното място и за използването на работното оборудване. Все пак е необходима по-нататъшна законова рамка включително изпълняването на директивите за лично защитно оборудване, физични агенти, експлозивни атмосфери, както и на изменената

наскоро директива за работно облекло. Бяха създадени Инспекторат за общата заетост при Министерство на труда и социалната политика, както и регионални инспекторати, чиято задача бе да действат като органи, които налагат изпълняването на трудовото законодателство и условията за безопасен труд. В допълнение бяха създадени някои секторни и регионални съвети за условията на труд, както и съществен брой фирмени комитети и групи за условията на работа.

Министерство на здравеопазването извършва значителна реформа на публичното здравеопазване, която се основава на демократизация и децентрализация. Броят на леглата в болниците бе чувствително намален чрез въвеждането на общо практикуващи лекари. Понастоящем се създава здравна застрахователна система на национално, регионално и местно ниво за да бъде въведено законодателството прието в тази сфера. Националният здравноосигурителен фонд управлява отношенията с лицата, които предоставят съответните услуги. През април 2000г. бе променен Закона за тютюневите изделия, който откри пътя за вторична нормативна база за поставянето на етикети на тютюневите продукти и за максималното съдържание на катран. България участва в програмите на Общността “Борба срещу рака” и “Предотвратяване на “СПИН” и изказа пред Комисията своето намерение да се присъедини към две други програми, а именно “Контрол върху здравето” и “Болести свързани със замърсяванията”.

България е ратифицирала Европейската социална харта (ревизиран вариант) на Съвета на Европа, която включва членове, свързани със социалния диалог. Все пак социалният диалог е все още слаб; Това се отнася особено до колективните права на договаряне на работниците от частния сектор. Не се забелязва промяна на корпоративно ниво, нито в публичния, нито в частния сектор (вкл. някои чужди компании), особено в малките и средни частни предприятия, където много често липсват индивидуални трудови договори, колективни такива и където не се заплаща извънредния труд. Един засилен социален диалог би спомогнал за намаляване на социалните напрежения, причинени от процеса на приватизация и реструктуриране. Чрез постановление на Министерския съвет от януари 2000г. бе създаден формален механизъм за консултиране със социалните партньори по отношение на преговорите за приемане, но този механизъм трябва да докаже своята ефективност. В допълнение все още има чести оплаквания за липсата на социален диалог в публичния сектор. Най-общо казано на отраслово ниво, развиването на автономен социален диалог и колективни договори трябва да извърви дълъг път преди ангажиментите на правителството в тази област да бъдат напълно реализирани и социалните партньори да приемат своята роля в отрасловия социален диалог на ниво ЕС.

Що се касае до политиката на заетост и трудов пазар, България започна процес за съвместен преглед на заетостта заедно с Европейската Комисия и подготвя Национален план за заетостта, който в голяма степен приема ръководствата за заетостта на ЕС. Това трябва да бъде дискутирано от Националния съвет за тристранно сътрудничество. Въпреки, че регионалната структура бе подобрена със създаването на Съвети за регионална заетост (включително комисии по заетостта), необходими са по-нататъшни стъпки за ефективното децентрализиране, както и координиране на политиката на заетост, включително Службата за национална заетост. Необходими са по-чести обучения и преквалификации, както и програми за заетост, особено за групите от социално слаби хора, както и функционираща система за контрол и анализ за въздействието на мерките по отношение на трудовия пазар, които трябва да бъдат разработени, тъй като безработицата представлява един от основните проблеми на България. В същото време, главно поради липса на средства, делът от безработни

обхванати от мерките за активен трудов пазар, както и броя безработни, получаващи социални помощи намалява. Социалният диалог и участието на неправителствените организации в тази област трябва да бъдат засилени. България все още се намира пред сериозни проблеми на трудовия пазар, където ръстът на безработните расте (17% през 1999г.).

Правомощията на Министерството на труда трябва да бъдат засилени във връзка с въвеждането на бъдещи мерки, свързани с Европейския социален фонд.

Въведена бе реформа в сферата на социалната защита. В началото на 2000г. бе създадена пенсионна система, включително задължителна публична пенсионна система, допълнителна задължителна пенсионна система, зависеща от размера на вноските на участниците и доброволна пенсионна система. Правилникът за задължително социално осигуряване, който влезе в сила през януари 2000 също цели постигането на единно социално осигурително администриране. Налице е хроничен недостиг на средства в областта на социалното застраховане, тъй като всичките три застрахователни фонда (фонд за социалноосигурителните данъци, националния здравноосигурителен фонд и фонд за професионална квалификация и безработица) са в състояние на дефицит.

Обща оценка

Необходимо е по-нататъшно хармонизиране с *acquis* на Общността в социалната област. В момента се подготвят промени в трудовото законодателство, които ако бъдат приети, могат да бъдат отчетени като напредък в приемането на *acquis*.

Необходими са ефективно функциониращи трудови и социални съдилища, за да се въведе законодателство за равни възможности и трудовото право. Принципите за компенсиране при условия на рисков труд, които не са в съответствие с *acquis* на ЕС, трябва да бъдат променени, като се търси подход за ограничаване на рисковете за здравето. Инспекторатът за обща заетост има нужда от по-нататъшно засилване. Социалните партньори трябва да бъдат въвлечени върху основата на по-структуриран начин; необходими са дейности за по-добро структуриране на социалния диалог на междинно ниво (отраслово, регионално) и по-добре да се подготвят партньорите на тези нива. Правителствените административни правомощия по отношение на социалния диалог трябва да бъдат засилени, особено на отраслово ниво, като например - насърчаване развитието на подходящи структури и контрол върху колективните договори и тяхното съдържание. Координацията между отделните министерства, както и административните правомощия при отношенията между националната и регионалната администрация, трябва да бъдат подобрени с оглед бъдещите ESF мерки.

Страната все още е изправена пред широка бедност. Решаването на този проблем не се подпомага от постоянно високите нива на безработица и от големия социално-осигурителен дефицит. Националният социално-осигурителен институт, който играе ключова роля в управлението на социално-осигурителните схеми, трябва да подсили своите административни структури и да създаде такива, които са необходими за координация на социалното осигуряване.

В сферата на публичното здравеопазване, правомощията на Министерство на здравеопазването в управлението и развитието на адекватна политика трябва да бъдат подобрени. Трябва да бъдат увеличени средствата за публично здравеопазване, като по-нататъшното укрепване на финансово стабилен Национален здравно-осигурителен фонд е неразделна част за създаването на солидна осигурителна система. По-нататъшните мерки при въвеждането на изискванията за поставянето на етикети на

тютюневите продукти и съдържанието на катран в цигарите трябва да бъде стриктно контролирано.

Трябва да бъде приет закон за равни възможности за работа за мъжете и жените. Не са изградени независими комисии, които да контролират развитието на политиката за създаване на равни възможности и борбата срещу расизма. Трябва да бъде въведена и приета законовата база, която съответства на Директивата на ЕС, базирана на член 13 на Договора за дискриминиране на основата на расов и етнически произход.

Глава 15: енергетика

Преструктурирането на енергийния сектор на България отбеляза през 2000г. добре обмислен напредък, основан на приетия през 1999г. Закон за енергетиката и енергийната ефективност, съпътстващата го институционална рамка и Националната енергийна стратегия, приета през 1999г. Основната цел е да се установи пазарно-ориентиран, ефективен, устойчив и конкурентен енергиен сектор, хармонизиран със законодателството на Европейския Съюз и позволяващ пълно интегриране във вътрешния му пазар.

По отношение обезпечаване сигурността на енергоснабдяването, бе постигнат ограничен напредък в подготовката за приемане на законодателството на ЕС за нефтените запаси.

По отношение на конкуренцията и вътрешния енергиен пазар, институционалното преструктуриране на Националната електрическа компания бе завършено през 2000г. с разделянето на дейностите по производството, преноса и разпределението. Приети бяха нови наредби за цените на енергията. Това е от голяма важност за успешното завършване на преструктурирането и приватизацията, с крайна цел либерализирането на цените до края на 2001г. Постигнат бе напредък в създаването на Държавна комисия за енергийно регулиране, която бе създадена със закона от 1999г. като независим регулиращ орган, подчинен на Министерския Съвет. Тя отговаря за разрешителните, лицензиите, регулирането на цените и т.н. Този орган обаче е с недостатъчен персонал. Пазарно ориентираното преструктуриране на газовия сектор продължава. През последната година бяха предприети мерки за въвеждането на оздравителен план за Булгаргаз и разделянето на отделните дейности. Булгаргаз продължи ролята си на преносна компания, като бяха създадени серия регионални дистрибуторски компании. Кръстосаното субсидиране бе елиминирано и цените се установиха в същата регулаторна рамка като тази на електричеството.

През юни 2000г. бе приет План за преструктуриране на въгледобивния отрасъл, целящ ускорена приватизация и ликвидиране на неефективните мини през периода 2000–2001г. Цените на въглищата бяха либерализирани от 1999г. и кръстосаното субсидиране не се разрешава. Производствените субсидии ще бъдат прекратени до края на 2001г.

Постигнат бе напредък по отношение на енергийната ефективност. След установяването на стратегическата рамка със Закона от 1999г. бе създадена Държавната агенция за енергийна ефективност със задачата да въведе мерки за постигане на енергийна ефективност, както е указано в Стратегията и Националния план, които в момента се преразглеждат.

По отношение на ядрената енергетика, ЕС многократно е подчертавал, особено по време на Европейския Съвет в Хелзинки, важността от постигането на висока степен на ядрена безопасност в страните-кандидатки в контекста на разширяване на Съюза.

Съюзът също така изисква възможно най-ранно затваряне на ядрените мощности на страните-кандидатки, които не могат да бъдат модернизирани до международните стандарти за безопасност на разумна цена.

В отговор на молба на Европейския Съвет от Кьолн, Европейската Комисия разгледа в своя Редовен Доклад и Обобщен документ от 1999г. въпроса за ядрената безопасност в страните-кандидатки. По отношение на България бе отбелязан недостатъчния напредък в постигането на споразумение за реалистични срокове за закриване и извеждане от експлоатация на считаните за неподлежащи на модернизиране реактори 1-4 на АЕЦ Козлудуй (К 1-4), което е в съответствие с поетите от България ангажименти по Споразумението за Фонд ядрена безопасност. По този повод Комисията също така заяви, че започването на преговори за присъединяване на България трябва да зависи от решението на българските власти преди края на 1999г. относно определянето на приемливи дати за закриването на К 1-4.

Партньорството за присъединяване от 1999г. (ноември 1999г.) включва като краткосрочен приоритет за България приемането и въвеждането на реалистичен график за закриването и извеждането от експлоатация на К 1-4.

В резултат на дискусиите на високо ниво между Комисията и българските власти и новият мандат от Българското Народно Събрание, даден на българското правителство във връзка с въпроса за Козлудуй в началото на ноември, на 29 ноември 1999г. по време на срещата между министър председателя Костов и комисаря Ферхойген в София бе постигнато споразумение за ранното закриване на реактори К 1-4. В тази връзка бе подписано Споразумение между комисаря и българския външен министър. Съгласно този документ, българското правителство напълно приема решенията на Европейския Съвет от Кьолн за важността от установяване на високи стандарти за ядрена безопасност в контекста на разширяването на Европейския съюз и декларира своята готовност за окончателното закриване на реактори 1-4 на АЕЦ Козлудуй във възможно най-ранни срокове. Реакторите 1 и 2 ще бъдат окончателно спрени преди 2003г. Окончателните дати за закриване на реактори 3 и 4 ще бъдат определени през 2002 г. в съгласие с Европейската Комисия и вземайки под внимание Споразумението за Фонд ядрена безопасност и други имащи отношение фактори. Тези дати ще бъдат преди предвидените понастоящем дати за закриване - съответно 2008 и 2010г. Разбирането на Комисията е, че окончателното спиране на тези реактори ще стане най-късно през 2006г.

Комисията приветства тези решения, които бяха приети като допълнителен знак за усилията на България за европейска интеграция и за изпълняване на условията за започване на преговорите за присъединяване, залегнали в Обобщения доклад от 1999 г. Тя също така отчете, че горепосочените дати за затваряне отговарят на един реалистичен график, който съответства на Споразумението по Фонд ядрена безопасност, както бе изискано от ЕС.

Вземайки под внимание финансовите последствия от ранното закриване, както и необходимостта от изграждането на конкурентен енергиен сектор, Комисията предложи в рамките на горепосочения документ многогодишен пакет от помощи за енергийния сектор на България. Този пакет включва:

А) Безвъзмездна помощ по програмата Фар в размер на 200 милиона евро за периода 2000 – 2006г. Предоставянето на втория транш от горепосочената сума ще бъде потвърдено от Комисията през 2002г., в зависимост от потвърждаването на споразумението относно датите за окончателно закриване на реактори 3 и 4. Тази

помощ би могла да включва построяването на хранилище за радиоактивни отпадъци; други проекти за ядрена безопасност (включително по извеждането от експлоатация); мерки за подпомагане решаването на социалните последици от закриването; мерки за подобряване на енергийната ефективност; мерки за модернизация на електрическия под-отрасъл; проекти за свързване на енергийни системи; проекти за околната среда, свързани с конвенционалния енергиен сектор, които не подлежат на финансиране от ISPA.

Б) Заем (Euratom) до 250 милиона евро за модернизацията и подобряване безопасността на реактори 5 и 6 на АЕЦ Козлодуй, който да бъде подписан през 2000г.

Комисията поема инициативата да осигури допълнително финансиране през 2000 г. от международни финансови институции и други международни донори.

Елементите на Споразумението трябва да се разглеждат само в своята цялост. Българското правителство прие да изпълни всички съответни мерки, така че неговите решения, както и ангажиментите за помощ от страна на Комисията, да бъдат отразени в енергийната политика и планиране на страната.

От ноември 1999г. българските власти тясно сътрудничат с Комисията с цел изпълнение на Споразумението. Смесената Работна Група, създадена през март 1999 г., се среща отново през февруари и юни 2000 г.

През юли 2000 г. българските компетентни власти, съвместно с Комисията, изработиха Работен план, който идентифицира дейностите, водещи до затварянето на реактори 1 и 2 до края на 2002г., включително и подробен график и разчети на свързаните с това разходи. "Стратегически план", който поставя рамката на многогодишния пакет от помощи, определящ приоритетите и мерките и включващ индикативен списък на проектите, се подготвя от българските власти в сътрудничество с Комисията. Подготвителната работа за идентифициране и приемане на първите проекти в областта на извеждането от експлоатация, енергийната ефективност и институционалното изграждане са в етап на изготвяне.

Заемът Euratom от 212.5 милиона евро за модернизация, включително подобряване безопасността, на реактори К 5 и 6 бе подписан през май 2000г. Заемът и свързаните с него Гаранционни споразумения са в тясна зависимост от спазването от страна на България на ангажиментите по закриването на реактори 1 – 4.

Цялостната безвъзмездна помощ, заложена в Споразумението ще бъде насочена през Международен фонд за извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения, който се управлява от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР). Комисията поема инициативата за учредяването на такива фондове за АЕЦ Козлодуй, както и за Бохунице, Словакия и Игналина, Литва, за които са поети същите ангажименти за ранно спиране. Международния фонд за извеждане от експлоатация на мощности на АЕЦ Козлодуй бе създаден с решение на борда на директорите на ЕБВР през юни 2000г. Неговите Правила, приети по този случай, гласят, че финансирането се предоставя при условие, че България спазва поетите ангажименти за спиране на К 1 – 4. Фондът се очаква да започне дейността си през ноември 2000г.

През изминалата година националният орган по ядрена безопасност бе усилен и бяха взети мерки за увеличаване на неговата независимост.

Обща оценка

Енергийният сектор на България се доминира от електропроизводството и представлява около 15% от БВП. Използването на енергия на глава от населението е от

три до четири пъти по-високо от средното за ЕС. 70% от първичните енергийни източници за България се внасят. Местните енергийни ресурси се ограничават до водна енергия и залежи на въглища с ниско качество. Общият капацитет за производство на електроенергия надвишава нуждите на страната, но междусистемните връзки и проблемите на производствената неефективност ограничават възможностите за износ. Около 42% от производството на електроенергия се пада на АЕЦ Козлодуй. Капацитетът за транзит на газ и нефт е висок и се планира разширяване на възможностите.

Процесът по реструктуриране на енергийния сектор изживява подем. Завършването на този процес представлява основно предизвикателство и изисква решителни и постоянни усилия от страна на българските власти. Освен това е необходимо приемането на редица подзаконови актове.

Приоритетите от Партньорството за присъединяване, свързани с енергийния сектор и касаещи въвеждането на съответно законодателство, ценова политика и енергийна ефективност, са само частично изпълнени.

Независимо от наличието на ограничена по своя обем подготвителна дейност в областта на законовата рамка по отношение на законодателството на Европейския Съюз относно нефтените запаси, са необходими и следва да се планират значителни допълнителни мерки, в т.ч. по въпроса за достъпа до информация за наличните запаси (което все още се смята за държавна тайна). Едва сега се подготвя Закон за управлението на кризи, който предвижда създаването на Държавна агенция за управлението на запасите в съответствие със законодателството на Европейския Съюз.

В електроенергийния сектор има нужда от по-нататъшно развиване на законовата база, допълваща Закона за енергетиката и енергийната ефективност, за да се постигне съответствие на българското законодателство със законодателството на Европейския Съюз. Регулаторният орган следва да определи условията, на които трябва да отговарят привилегированите потребители. Докато цените бъдат либерализирани от 2002г., много е важно постепенното им привеждане в съответствие с разходите, както и поддържането на ценова прозрачност. Освен това трябва да бъде елиминирано кръстосаното субсидиране и да се потърси решение за растящия брой неплатени сметки. Въпреки че България е поела ангажимент за постепенно отваряне на пазара си на електричество, много е важно извършването на подготвителни стъпки в тази насока, включително усилия за осигуряване на пълна съвместимост с Европейската мрежа за обмен на електроенергия (UCTE). Държавната комисия за енергийно регулиране все още сериозно страда от липса на персонал и изпитва трудности при изпълнение на своите задачи. Усилването на нейния персонал и средства се счита за неотложен въпрос, не само във връзка с разширените отговорности по прилагането в крайна сметка на новите наредби за ценообразуване. Тя също така трябва да получи достатъчна независимост от външно влияние при извършването на своята дейност.

Що се отнася до газовия отрасъл, трябва да бъде приета необходимата подзаконова база за уреждане експлоатацията на тръбопроводите и достъпа на потребители, както и да се постигне нейното ефективно прилагане.

Независимо от някои окуражаващи стъпки в областта на енергийната ефективност, България все още няма активна и добре подкрепена с ресурси политика в тази насока. Агенцията за енергийна ефективност получи незначителна подкрепа.

В областта на ядрената безопасност, ангажиментите за ранно закриване на реакторите К 1 – 4, поети от българското правителство в Споразумението от ноември 1999г.,

отбелязват сериозна стъпка по пътя на България за присъединяване. Тези задължения представляват адекватен отговор на краткосрочен приоритет от Партньорството за присъединяване. Развитието от ноември 1999г. свидетелства, че е постигнат напредък по практическото прилагане на Споразумението, но са необходими по-нататъшни усилия за гарантиране, че спирането на реактори 1 и 2 до края на 2002г. ще стане при максимална безопасност и оптимални технически и икономически условия. Българските власти трябва също така да започнат да вземат всички необходими мерки, за да се стигне до задоволително решение през 2002г. за окончателно закриване на реактори 3 и 4 на АЕЦ Козлодуй в съответствие със Споразумението.

Националният орган за ядрена безопасност, макар и да подобри в значителна степен своите възможности през последните години, се нуждае от още внимание и подкрепа, включително и със средства и ресурси.

Надлежно внимание трябва да се отдели на подготовката на въвеждането на защитните механизми на Euratom.

Глава 15: Индустириална политика

Известен напредък беше постигнат от последния Доклад, но остават някои съществени пропуски.

Индустириалната политика се ръководи до голяма степен от амбициозната програма за структурна реформа, подкрепена от международните финансови институции и ЕС. Индустириалната политика на правителството бе изложена в Националния план за развитие. Тя цели постигането на устойчив икономически растеж, завършване процеса на приватизация и реструктуриране, подобрена конкурентноспособност и развитие на малките и средни предприятия. Все пак не е ясно до каква степен тези намерения на индустириалната политика създават основата на оперативна рамка за решения в тази насока.

През 1999г. бе извършена най-голямата вълна от приватизацията до този момент. В края на 1999 г. процентът на приватизираните дълготрайни материални активи достигна 49% (увеличение от нивото от 30% през предходната година), а общият процент на приватизираните активи, с изключение на тези в инфраструктурата, се повиши до 78%. Все пак остава една трудна група от държавни предприятия конкретно в енергийния, транспортния и телекомуникационния отрасли. Процесът на приватизация в някои случаи все още страда от липса на прозрачност и някои от новите собственици на приватизирани предприятия са с недоказани управленски качества.

Налице е известен напредък в реструктурирането на стоманодобивния сектор, въпреки че този процес все още е незавършен. През 1999г. бяха продадени на частни инвеститори мажоритарни дялове в двата най-големи стоманодобивни завода, а третия завод остана държавна собственост, но се управлява с чуждестранно участие, съгласно контролиран от съда лизингов договор. Оздравителният план на най-големия завод предвижда значително намаляване на производството и персонала през следващите няколко години. Според властите нито един от тези заводи не получава държавна помощ, въпреки че завода, обявен в несъстоятелност (Стомана АД), продължава да регистрира значителни производствени загуби.

Факторът, който възпрепятства реструктурирането в другите отрасли е слабата финансова дисциплина в предприятията. Бяха предприети някои мерки за подобряване на законодателството, регулиращо продажбата на активи, за да се осигури ефективност

и прозрачност на процедурите за ликвидация и несъстоятелност. Допълнителни усилия са необходими за повишаване на ефективността на тези процедури. Важно събитие от последните дванадесет месеца бе създаването, през декември 1999 г., на Министерството на икономиката чрез сливане на министерствата на промишлеността и на търговията и туризма. Министърът на икономиката е също така и Заместник министър-председател. Тази административна реформа, освен останалите неща, цели да придаде нов тласък на структурната реформа и приемането на единна индустриална политика, която се фокусира върху възможностите за и препятствията пред постигането на икономически растеж.

Обща оценка

България продължава да бележи добър напредък в структурната реформа на своя производствен сектор, въпреки че някои трудни предизвикателства остават да бъдат разрешени, най-вече по отношение на държавните комунални услуги и стоманодобивния отрасъл.

Необходими са допълнителни усилия за установяването на последователна пазарно-ориентирана индустриална политика, която ще бъде в съответствие с концепциите и принципите на индустриалната политика на ЕС. Други области, които се нуждаят от по-нататъшен напредък, са подобряването на бизнес средата, процедурите за несъстоятелност и ликвидация, достъпът на предприятията до кредити и акционерен капитал. Систематичните и чести независими изследвания на бизнес средата ще спомогнат за идентифицирането на оставащите значими административни препятствия за развитието на бизнеса и частните инвестиции. Необходими са значителни усилия за подобряване на корпоративното управление, включително и стриктното въвеждане на международните, и тези на ЕС, счетоводни стандарти.

Важно измерение на индустриалната политика, което до този момент не е получило необходимото внимание, е наблюдението и контрола върху държавните помощи (вж. Глава 6: Конкуренция).

По отношение на административния капацитет, тъй като програмата за приватизация и реструктуриране наближава заключителния си стадий, новото министерство трябва да преориентира своята роля и да обучи служителите си с цел фокусиране все повече върху развитие и прилагане на активна и пазарно-ориентирана индустриална политика, създаваща подходяща бизнес среда и следваща подходящи регионални и отраслови стратегии. Това ще изисква министерството все повече да си сътрудничи с други министерства и да развива отношения и да се консултира с бизнес организациите от частния сектор.

Глава 16: Малки и средни предприятия

От последния доклад Правителството въведе редица важни мерки за да увеличи влиянието и резултатите на своята политика за МСП, включително и в сферата на административния капацитет.

По отношение на **политиката по отношение на МСП**, агенцията за МСП бе прехвърлена от Министерство на промишлеността към Министерския Съвет, който трябва да действа като отправна точка за координиране и насърчаване на политиките, свързани с МСП. Агенцията трябва да се възползва от това стратегическо решение, за да увеличи своето влияние. Агенцията започна изграждането на национална мрежа за подкрепа на МСП, включваща Евро-инфо центрове, Европейски иновационен център, регионални агенции за развитие, бизнес центрове и неправителствени организации.

За да се улесни достъпа на МСП до финансиране, започна своята дейност държавната Насърчителна банка, която се специализира в кредитиране на МСП. Редица инициативи, подкрепяни от различни донори, ще допълнят тази дейност.

Създаването на новото Министерство на икономиката през декември 1999г. трябва да даде нов тласък на усилията на правителството да подобри бизнес средата. Някои административни процедури вече бяха опростени; напр. всяка компания има сега само един идентификационен номер.

Обща оценка

Политиката на България по отношение на МСП е като цяло в съответствие с принципите и целите на политиката ЕС към предприятията.

Въпреки това България все още е необходимо да развива по-благоприятна бизнес среда за МСП. Трябва да бъде разработена и прилагана последователна стратегия за развитието на МСП. Правителството трябва да разрешава по по-систематичен и енергичен начин главните препятствия пред развитието на МСП, включително създаващите пречки аспекти на данъчния, регистрационния и лицензионния режими, липсата на бизнес експертиза сред управителите на МСП, ограничения достъп до финансиране при подходящи условия и корупцията в публичната администрация. Дефиницията на ЕС за МСП и особено аспектите, свързани с определенията за размера на микро-, малки и средни предприятия, трябва да бъдат въведени в българското законодателство за МСП.

Основният административен капацитет за прилагането на политиката за МСП е налице, но се изисква известно укрепване. Понастоящем Агенцията за МСП се нуждае от подходящо финансиране от националния бюджет, за да може да приведе в изпълнение съответната политика. Административният капацитет на Агенцията за МСП трябва да бъде засилен и националната мрежа за подкрепа на МСП се нуждае от по-нататъшно развиване и по-добра координация. Най-общо трябва да бъдат изградени по-активни консултативни връзки между публичния сектор и представителите на бизнеса.

Глава 17: Наука и изследвания

Постигнат бе по-нататъшен напредък в тази област от последния Редовен Доклад.

Известен брой от законовите актове приети през последния отчетен период имат известно влияние върху науката и изследванията: промени в Закона за висшето образование ще повишат връзките между образованието и изследванията; Законът за учредяване на Национален център за селскостопанска наука цели постигането на структурна реформа в областта на селскостопанската наука; и новият Закон за малките и средни предприятия благоприятства създаването на подходящи условия за технологичен трансфер и развитие на модерна продуктова среда.

През ноември 1999г. правителството одобри Национална стратегия за високите технологии. Стратегията има за цел да създаде и подкрепи динамично развиващия се пазар на високи технологии и свързаните с него дейности и определя ролята на високотехнологичните паркове за тяхното насърчаване.

От своето присъединяване към Петата рамкова програма, както и към Рамковата програма на Euratom през септември 1999г., България създаде система от национални контактни звена и назначи експерти в програмните комитети. Първоначалните резултати през първата година показват много високо ниво на участие. Все пак

необходимо е много по-голямо обучение и придобиване на опит в изпълнението на програмата. Понастоящем България е пълноправен член на програмата COST.

Обща оценка

След успешното си начало, участието в програмите на Общността може по-нататък да бъде увеличено чрез заздравяване на административния капацитет и технологическата инфраструктура и чрез насърчаване на по-голямо участие на предприятията, включително малките и средни предприятия.

Нивото на настоящия брутен вътрешен разход за проучване и развитие е сравнително ниско (0.59% от БВП за 1998г.). За да се увеличи финансовата помощ за този сектор се изискват допълнителни конкретни мерки, по-специално за да се стимулират разходите на бизнес предприятия за проучване и в полза на свежите капиталови инвестиции. Предимство трябва да се даде на разработването на национална стратегия и програма за развитието на научната и технологичната политика. Капиталовите механизми трябва да се изравнят с новоформулираните приоритети. Мерки са необходими за насърчаване и повишаване на нивото на проучване и развитие, за допълнително поощряване на проучването което удовлетворява съответната технология за малки и средни предприятия, и за увеличаване на европейското сътрудничество в тази област. Необходимо е законодателство което да подпомага създаването на високотехнологични индустрии и по-специално такова, което да привлече чуждестранни инвестиции.

Глава 18: Образование и подготовка

През изминалата година България продължи да участва в програмите на Общността (виж двустранно част А). В допълнение, през месец август 2000 година Съветът за асоцииране прие решение за участие във втората фаза (2000 – 2006 г.) на програмите Сократ и Леонардо да Винчи. Започна подготовка за участие в новата Младежка програма също от 2000 година, която включва и дейностите на Европейската Доброволческа Служба.

Законът за образователната степен, общото минималното образование и учебната програма приет през 1999 година се отнася до – заедно с по-рано приетия Закон за националното образование – изискванията на Директивата за образование на деца на преселени работници, като регулира условията за изучаване на майчиния език както и запознанството с родовата култура на деца на преселени работници. Приетото законодателството е добра отправна точка за пълно сближаване с европейското право в тази област.

Що се касае до въпроса за не-дискриминационната политика към граждани на ЕС в областта на образованието, гореспоменатите изменения в Закона за Висшето образование дават право на чуждестранни граждани да кандидатстват за обучение във висши учебни заведения ако имат дипломи, които им дават право на достъп до висше образование в страната, в която те са придобили дипломата си. Тези изменения, обаче, не се отнасят към дискриминационната практика за определяне на по-високи академични такси за студентите от Европейския Съюз.

България направи прогрес при реформата в образованието и системата за подготовка и по отношение на възприемане на европейските стандарти. Измененията в Закона за професионална подготовка и квалификация, направени през месец юли 1999г., въвеждат законова рамка за лицензиране на институциите за професионална подготовка, както и за децентрализация на администрацията на регионално, общинско

и училищно ниво. Националната агенция за професионална квалификация и подготовка е отговорна за наблюдението и контрола на стандартите в професионалната квалификация и подготовка. Съществуват, обаче, ограничения от към финансови и човешки ресурси, които пречат на изпълнението на Закона и адекватното функциониране на Агенцията.

Внесените подобрения в системата за сертификация на професионалните квалификации и акредитацията на институциите за професионална подготовка чрез измененията в Закона за професионална подготовка и квалификация са важна стъпка напред.

Обща оценка

Участието в съответните програми на Общността е успешно и създадените национални агенции функционират. Директивата относно образованието на деца на преселени работници трябва да се приеме напълно, както и да се обезпечи нейното приложение. Дискриминационната практика за прилагане на по-високи академични такси за студенти от ЕС трябва да се премахне.

В областта на продължителната професионална подготовка, икономическата криза намери отражение в сериозното ограничаване на средствата. Инфраструктурата за подготовка е сравнително добра, но има нужда от укрепване на задължителната законова база, която стимулира работодателите да осигурят продължителна подготовка на работниците. Все още липсва цялостна последователна политика за подготовка.

Въпреки постигнатия напредък, съществува необходимост от по-нататъшно увеличаване на административния капацитет на Министерството на образованието и науката и от по-нататъшното децентрализиране на образователната система в региони и общини, както и за развитието на структурата за диалог със социалните партньори. Сътрудничеството между Министерството на труда и социалната политика и Министерството на образованието и науката все още има нужда от подобрение.

Необходима е ясна връзка между нуждите на пазара на труда и уменията придобити от възпитаниците на професионални училища. Има нужда да се предприемат и стъпки за развитие на гъвкава система за професионално образование и подготовка включително и на стратегия за повишаване на учителските квалификации. Все още липсва цялостна рамка за професионалните квалификации и тяхната връзка с академичните професии. Още повече, мерките на политиката трябва да се отнасят и към проблема за напускащите училище в ранна възраст.

Като цяло България постигна значителен напредък, но усилията за по-нататъшното провеждане на реформата в сектора, както и към съществено увеличение на финансовата подкрепа следва да продължат.

Глава 19: Телекомуникации и информационни технологии

През последните дванадесет месеца е направен прогрес в либерализацията на телекомуникационния пазар с издаването на Заповед, която постановява свободен режим на предоставянето на достъп до ИНТЕРНЕТ. Прогрес се наблюдаваше и в плановете за Информационното Общество чрез одобрение на стратегия за основаване на Координационен Съвет.

Наблюдаваше се прогрес и в развитието на лицензионни системи за Професионални Мобилни Радио Мрежи, Радарни, Поддръжка и Работа с Мрежи на Фиксирани Микровълнови Линии и в употребата на “Индустиални, Научни и Медицински”

честотни пояси. Прогрес беше отбелязан и с възприемането на принципи за ревизиран Номерационен план.

В началото на 2000 година Комитета по Пощи и Далекосъобщения (КПД) се сля с Министерство на Транспорта и образува Министерство на Транспорта и Комуникациите. Новото Министерство поема всички задачи на КПД включително собствеността върху изцяло или частично държавни предприятия в сектора и развитието на секторната политика.

По отношение на пощенските услуги, нов Закон за пощенските услуги влезе в сила през август 2000 година. Съгласно този Закон Министърът на транспорта отговаря за регулациите в пощенския сектор. Законът предоставя либерализация на пощенските услуги на базата на лицензи или регистрация в зависимост от вида на услугите (универсални или не-универсални). Законът въвежда временен държавен монопол до края на 2002 година върху запазенния сектор на универсалните услуги за пратки до 350 грама. Това се осигурява от Български Пощи (компания с 100% държавна собственост), която е длъжна да подsigурява универсалните услуги на територията на България. В друго отношение пазара на пощенски услуги де факто е практически либерализиран и новото законодателство въвежда нова рамка за работа на съществуващите фирми за пощенски услуги, като ги задължава да кандидатстват за лиценз или за регистрация до края на 2001 година. Пълна либерализация на пазара на пощенски услуги може да се очаква след месец януари 2003 година.

Съгласно новият Закон Министерството на Транспорта и Комуникациите отговаря за държавното управление и регулацията на пощенските услуги с помощта на два отдела от една и съща дирекция, една за пощенските услуги и една за пазарната регулация.

Обща оценка

Въпреки, че през последната година в този сектор не се отбеляза голям прогрес, все пак има нужда да се отбележи общия контекст на добрия прогрес от предишния период, когато бе приет новия Закон за телекомуникациите, в който най-важните промени бяха реформата на институционалната структура, определянето на датата за пълна либерализация до 1 януари 2003 година и установяването на лицензионен режим в сектора. Прогреса през последните 12 месеца беше повлиян от вниманието отделено на опита за приватизация на БТК и за определяне на втори мобилен оператор.

Решението за свободен режим на доставка на ИНТЕРНЕТ услуги е важна крачка напред.

И други значими промени са необходими преди България да приеме *acquis* в този сектор. Най-важните стъпки които трябва да се предприемат са преразглеждане на честотния план с цел осигуряване на по-голям брой честоти в съответствие с европейските стандарти, да се развие независимостта на Държавната Комисия по Далекосъобщенията и да се прилага съществуващия лицензионен режим използвайки общите оторизации в съответствие със законодателството на Общността. Операторите с изключителна пазарна мощ трябва да се идентифицират и спрямо тях да се приложат подходящите регулации, особено изискването за ценова ориентация. Трябва да се уреди прозрачността при предоставяне на Универсални Услуги.

Новата административна уредба на Министерството на транспорта и комуникациите се нуждае от изясняване и по-специално как разделянето между управлението на пощенските услуги и пазарната регулация ще се осигурят от два отдела в една и съща дирекция.

Глава 20: Култура и аудио-визуална политика

В периода от последния годишен доклад, България постигна значителен напредък в сближаването на законодателството си с аудио-визуалното *acquis* на Общността. Народното Събрание прие през месец септември Закон за изменение на Закона за радио и телевизия от 1998 година и същия влезе в сила през месец октомври 2000 година. С измененията се постигна висока степен на съответствие с изискванията на Директивата “Телевизия без граници”. България се присъедини към Конвенцията на Съвета на Европа за Трансгранична телевизия през месец юли 1999 година. През март 2000 година България също ратифицира Протокола за изменение на гореспоменатата Конвенция.

Напредък е постигнат в укрепването на административния капацитет. Административният персонал на Националния съвет за радио и телевизия беше увеличен от 13 на 30. Бяха издадени около 200 радио и телевизионни лиценза от 500 кандидатури. Съветът установи 40 нарушения, като по 12 от тях бяха наложени санкции и глоби.

Предприеха се стъпки към либерализацията на аудио-визуалния пазар и съгласно обявен търг първия частен национален телевизионен оператор започна да работи през месец юни 2000 година.

Обща оценка

Българското законодателство е приведено в съответствие с аудио-визуалното *acquis* на Общността.

Съответните административни органи в областта на аудио-визуалната политика са добре запознати с правото на Общността. Правомощията на Съвета за радио и телевизия като контролиращ и санкциониращ орган бяха засилени с измененията в Закона. Въпреки това, Съветът изпитва недостиг на средства и инфраструктура, което се отразява неблагоприятно върху неговия капацитет за изпълнение на поставените му задачи.

България демонстрира ефективен административен капацитет за прилагането на правото на Общността в областта на културата също чрез участието си в програмата Рафаел.

Като цяло България постигна значителен прогрес и висока степен на съответствие с правото на Общността.

Глава 21: Регионална политика и координация на структурни инструменти

От последния редовен доклад не е постигнат никакъв значителен прогрес.

България въведе нова териториална организация, чрез приемането на постановление за териториална организация на страната, за шест планови региона отговарящи на II ниво статистически единици. Постановлението създава 6 макро региона в България от типа NUTS II, както и определя създаването на междуведомствени Комисии за Икономическо и Социално Сближаване на макро-регионално ниво. Класификацията е приета от Евростат, което в никакъв случай не предопределя последващите решения по отношение на NUTS към момента на присъединяването. Съответните Комисии имат консултативна роля по-специално в процеса на подготовка на регионалните оперативни програми.

По отношение на законодателната рамка, през месец ноември 1999 година България прие постановление, което определя структурата и функциите на Министерството на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ). В съответствие с това постановление Главната дирекция “Регионално развитие и административно-териториално устройство” отговаря за координацията на подготовката на регионалната политика, оказването на помощ при подготовката на законодателството, програмирането и изпълнението на проектите за икономическо и социално сближаване по програмата Фар.

По отношение на подготовката за програмиране Главната дирекция “Регионално развитие и административно-териториално устройство” към МРРБ продължи своите усилия за изграждане на административния си капацитет. Процесът на назначаване на необходимия персонал е в ход на централно ниво и в новите структури на шестте макро-региона. Допълнително, със съдействието на ФАР в съответните министерства е в процес на изграждане капацитет за управление на средствата по предприсъединителните фондове ISPA и SAPARD.

През октомври 1999 год. българските власти представиха Предварителен Национален План за Развитие (ПНПР) на България за периода 2000 – 2006 година. Националният план за регионално развитие, както и планове за развитие на районите от III ниво статистически единици се осъвременяват понастоящем.

Тези действия отразяват решимостта на българските власти да подобрят възможностите си за планиране. Ще е нужна обаче повече работа за да се постигне необходимия капацитет за изготвянето на планови документи. Също така, все още се чувства необходимост да се обърне внимание на установяването на устойчив и с участието на всички заинтересовани страни процес на планиране. За България главното предизвикателство е интегрирането на различните дейности по програмирането във всеобхватна национална рамка за икономическо развитие.

По отношение на административната координация, постановлението от ноември 1999 година създаде нова административна структура в Министерския съвет - Дирекция за Регионална Координация. Не е назначен обаче първоначално предвидения в дирекцията персонал. С постановление през месец януари 2000 година бе създаден междуведомствен координационен орган - Централно Координационно Звено (ЦКЗ). ЦКЗ се ръководи от МРРБ на ниво заместник министър. МРРБ отговаря за подготовката и приложението на националния план за развитие с подкрепата на ЦКЗ. В състава на Централното Координационно Звено влизат представители от средно ниво на различните секторни министерства. Междуведомствената координация както на национално, така и на регионално ниво все още не е напълно ефективна и се нуждае от по-голямо внимание. Много малък прогрес бе постигнат в подготовката на системите за оценяване и контрол.

Новосъздаденият в МРРБ отдел “Икономическо и Социално Сближаване” отговаря за финансовото управление на програмите и проектите. Подборът и обучението на персонала се осъществява в момента и изисква значителни усилия през следващите месеци. Все още няма ясна индикация по отношение на управлението на средствата за съфинансиране в националния бюджет.

През месец февруари 2000 година към Националния Статистически Институт (НСИ) се създаде отделно звено отговарящо за регионалната статистика. То ще извършва методологическа координация относно събирането, анализа и предоставяне на данни на регионално ниво съгласно изискванията на Евростат.

Обща оценка

Остават съществени проблеми и България трябва значително да увеличи усилията си за подготовка за структурните фондове. Тя трябва да ускори административната реформа и още повече да развие административния си капацитет за да е готова да се справи с управлението на фондовете.

Предварителният Национален План за Развитие все още не осигурява задоволителна стратегия за развитие на страната. Той трябва да бъде ключов политически инструмент за България със съпътстващ ангажимент на българските власти по отношение на приложението му. Необходимо е да има по-тясна връзка между ПНПР и предвижданията на националния бюджет. В допълнение взаимодействието между ПНПР и другите програмни документи като Националния План за Регионално Развитие и Плана за Публичните Инвестиции трябва да бъде изяснено. Междуведомствената координация, както и публичната консултация по подготовката на ПНПР остават важни въпроси.

В административните структури създадени напоследък към МРРБ се наблюдава липса на яснота по отношение на ролята и компетентността на държавните служители и техническите експерти отговорни за регионалната администрация. По-специално отговорностите на регионално ниво не са много ясни. Административният капацитет на министерството остава много ограничен. Финансовото и бюджетното управление на регионалната политика изискват допълнително усъвършенстване. Понастоящем в България са оскъдни регионалните статистически данни и създаването на база данни за съхранение на регионални данни ще изисква значителни инвестиции от финансови ресурси.

Глава 22: Околна среда

България постигна напредък по отношение на транспонирането на законодателството на ЕС в областта на околната среда и в подготовката за прилагането на директивите на ЕС.

Бе постигнат прогрес по отношение на изпълнението на краткосрочния приоритет на Партньорство за присъединяване относно продължаване на транспонирането на рамковото законодателство в секторите въздух, вода и отпадъци, за подготовка и прилагане на детайлизирани, специфични, програми; за укрепване на прилагащите структури и особено на тези на регионално ниво.

Ново рамково законодателство или изменения на съществуващото такова бяха въведени след последния Доклад. Детайлите са посочени в съответните сектори по-долу. През месец септември 2000 година Министерският съвет прие Национална програма за въвеждане и прилагане на законодателството на ЕС. Това цели да даде цялостна представа за пълния обхват на въпросите свързани с въвеждането на изискванията на европейското законодателство за околната среда. България също така разработи и пет национални секторни програми: национална програма за управление на отпадъците, национална програма за приоритетно строителство на градски пречиствателни станции за отпадъчни води, национална стратегия за съхранение на биологичното разнообразие, национална програма за намаляване на производството и употребата на оловен бензин и национална програма за намаляване на озоноразрушаващи вещества. В процес на подготовка са и други стратегии.

По отношение на **хоризонталното законодателство**, през месец декември 1999 година беше прието изменение в българските регулации за оценка на въздействията върху

околната среда. Ще са необходими други законови промени за да се покрият изцяло изискванията на ЕС за оценка на въздействията върху околната среда. През месец октомври 1999 година влезе в сила Конвенцията за оценка на транс-граничното въздействие върху околната среда. Тъй като изискванията на ЕС са по-строги отколкото тези на Конвенцията, ще има необходимост от допълнителни промени.

От последния Доклад досега България създаде Постоянна комисия за защита на населението, една междуведомствена координационна структура за овладяване на бедствия, аварии и катастрофи. Задачите ѝ включват анализ на информацията за потенциален риск, организация на единна информационна система и идентифициране на приоритетите за превенция на инциденти.

По отношение на **качеството на въздуха** бе постигнат добър прогрес в законодателното приобщаване към *acquis*. Законът за чистота на атмосферния въздух беше изменен през месец март 2000 година и сега включва дефиниции за замърсяване и нива за прагови емисии. В съответствие с *acquis*, през месец юли 2000 година влезе в сила нова наредба за съхранение и превоз на нефтопродукти. В допълнение, влезнаха в сила и наредби за ограничаване на съдържанието на вредни съставки в бензина и за периодична проверка на техническата изправност на пътните превозни средства.

През декември 1999 България подписа новият Протокол на ООН за намаляване подкисляването, еутрофикацията и тропосферния озон към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния.

Както бе докладвано през миналата година България създаде национална система за наблюдение и контрол на въздуха, но що се касае до приложението ѝ на национално и регионално ниво липсва необходимия капацитет за наблюдение на качеството на въздуха.

Работата по **управление на отпадъците** продължи, но в българското законодателство остават пропуски що се касае до определението за отпадъци и йерархия на отпадъците. Инфраструктурата за депониране и обезвреждане на опасни отпадъци има нужда от по-нататъшно развитие.

По отношение на **качеството на водите**, Законът за водите който влезе в сила през месец януари 2000 година е отчасти в съответствие с Рамковата Директива за водите. Работата по вторичното законодателство започна, в процес на разработка са програми на национално и местно ниво за приложение на законодателството. България все още има нужда от сближаване с директивите на ЕС за различните категории води.

По отношение на **защита на природата** е осъществен малък прогрес както в законодателството, така и по отношение на прилагане. През месец април 2000 година беше изменен Законът за защитените територии и влезе в сила Закон за лечебните растения. Бе публикувана Наредба за разработване на планове за управление на защитени.

България идентифицира 140 места, покриващи 12% от територията ѝ, като специално защитени територии. Изискванията на директивите “Птици” и “Естествени среди” не бяха изцяло интегрирани в българското законодателство.

Институционалното заздравяване на Дирекциите на три национални парка продължава и са назначени допълнително още 80 човека.

Що се касае до контрола върху **промишленото замърсяване и управлението на риска**, петнадесетте регионални инспектората към Министерството на околната среда и водите започнаха да правят опис на предприятията и местата съгласно директивата.

Директивата за контрол на главните инцидентни рискове (Seveso) е частично транспонирана в Наредбата за организация на дейността за предпазване от големи рискове, Закона за опазване на околната среда, Наредбата за хигиенни изисквания и здравеопазване на населението, и е допълнена от Закона за химическите вещества. Приложението на IPPC (процедурата по издаване на интегрирани разрешителни) и Seveso директивите е все още проблематично; Министерството разработи многогодишен план за приложение и започна неговото изпълнение, но за да е успешно е необходимо увеличение в осигуряването на информация, оборудване и обучение. Не се постигна прогрес в сближаването с директивата за големите горивни инсталации.

По отношение на **химикалите** през месец февруари 2000 година влезе в сила Закон за защита от вредното действие на химическите вещества, препарати и продукти. През януари 2000 год. бяха публикувани и Закони за управление и контрол на озоно разрушаващи вещества.

Бе приета Наредба, частично транспонираща директивите за съдържателна употреба и преднамерено пускане на **генетично модифицирани организми**. Съвет за безопасна употреба на генетично модифицирани висши растения бе създаден към Министерството на земеделието и горите.

Що се отнася до **ядрената безопасност и радиационната защита**, през месец декември 1999 година Министерския съвет прие Решение по програма за създаване на нормативна база за безопасно управление на отработено ядрено гориво и радиоактивни отпадъци (*виж също глава 14 Енергетика*) През август 2000 г. влязоха в сила Наредбите за вноските по фонда "Безопасност и съхранение на радиоактивни отпадъци"

По отношение на **административния капацитет**, Министерството на околната среда и водите отговаря за националната политика в сектора, подготовката на законовата база, управлението на защитените територии, които са държавна собственост, разпределението на водните ресурси, издаването на разрешения за използването на природни и минерални ресурси и по въпроси свързани с ЕС.

Към Министерството са създадени 15 регионални инспектората по околната среда и водите. Бяха създадени и 3 Дирекции на Националните паркове. Националната агенция за околната среда е специализиран орган на Министерството и отговаря за наблюдението и научната дейност. Тя осигурява регионалните инспекторати с методологически указания. Също така събира и обработва информация за околната среда и други в тази връзка. Други държавни юридически лица отговорни за различните аспекти на защита на околната среда са: Министерство на здравеопазването; Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа; Министерство на регионалното развитие и благоустройство, което осъществява националната политика в областта на териториалното планиране и благоустройство, развива водоснабдяването и канализацията, реализира и Националния план за регионално развитие. Общинските органи играят важна роля при осъществяването на политиката в сектора на околната среда.

Обща оценка

България отбеляза прогрес в транспонирането на законодателството на ЕС в областта на околната среда. Все още обаче възможностите на Министерството на околната среда и водите да развие и осъществи политика и стратегии са слаби.

Необходим е още по-нататъшен прогрес в областта на отпадъците, защитата на природата и промишленото замърсяване. Нивото на транспониране на директивите на ЕС за околната среда с хоризонтален характер също има нужда от подобрене.

Приложението на приетото законодателство си остава проблем. Инвестициите са ограничени. Структурите необходими за наблюдение и изпълнение на законодателството са все още неадекватни и е необходимо допълнително обучение на персонала за да има необходимите знания за прилагане на законодателството. Механизмът за събиране на данни, анализ и докладване е също много нов и недобре развит. Като цяло Министерството на околната среда и водите и неговите регионални инспекторати е с по-малко персонал от необходимото. Новоназначеното (буквален превод) към Министерството звено по европейска интеграция има нужда от обучение.

Прогрес бе постигнат в развитието на инвестиционни програми за отпадъци и отпадни води, но има нужда от повече работа по финансовите планове. Капацитетът за финансови и икономически оценки трябва да бъде подсилен.

Докато принципът “замърсителят плаща” не стане общоприет, не е ясно как ще се приложи. Също така, както беше споменато през изминалата година принципът за устойчивото развитие трябва да се интегрира и в политиките на другите сектори. Производствения сектор трябва бъде допълнително консултиран и информиран за бъдещите си отговорности и задължения.

Глава 23: Защита на потребителите и тяхното здраве

България продължи да постига добър напредък в тази област.

След влизане в сила на Закона за защита на потребителите и за правилата за търговия, през юли 1999 г., е постигнат напредък по отношение на приемането на вторично законодателство, като например - наредби за защита на потребителите чрез обозначаване на цените на продуктите и услугите, както и за изисквания за етикетироване на нехранителните продукти. Като следствие от това, по отношение на мерките за безопасност, съществуващото законодателство въвежда основните елементи на съответното *acquis* в областта на общата безопасност на продуктите и отговорността на производителя за дефектни стоки.

Същевременно, в областта на мерките не свързани с безопасността, е постигнат значителен напредък по отношение на европейското законодателство в областта на обозначаване на цените на продуктите и услугите; въведени са изцяло основните елементи на европейското законодателство в областта на заблуждаващата реклама, неравноправните клаузи, включени в договори предлагани на потребители, продажби извън търговския обект, а частично са въведени изискванията за продажба от разстояние.

Съществуващото законодателство осигурява значителна институционална рамка в областта на защитата на потребителите. Въпреки че отчет за изпълнението се води отскоро, основният прилагаш орган, занимаващ се с надзор на пазара - Комисията по търговия и защита на потребителите към Министерството на икономиката, остава в голяма степен nereформирана. Данните за броя и естеството на проверките, извършени от Комисията остават неясни. Необходимо е допълнително укрепване на Помирителните комисии (установени в девет териториални отдела на Комисията), които са създадени за извънсъдебно решаване на спорове и общинските звена за защита на потребителите, на които могат да бъдат дадени правомощия за контрол върху продуктите и тяхната безопасност. Липсва информация за функционирането на

Помирителните комисии и за броя на общинските звена за защита на потребителите. Националният съвет за защита на потребителите, създаден като консултативен орган, досега не успява да изпълни задачата си като консултативен орган, както и тази да дава възможност за официално участие на потребителите в процеса на вземане на решения. Въпреки че изричното право, дадено на независимите организации на потребителите да участват в защитата на правата на потребителите доведе до създаване на редица асоциации на потребителите (понастоящем шест на брой), допринасящи за увеличаване на потребителската осведоменост, неправителствените организации в този сектор все още трябва да се развиват.

Обща оценка

Независимо че значителна част от европейско законодателство в тази област вече е въведено, по отношение на редица аспекти са необходими допълнителни усилия за по-пълно хармонизиране. По отношение на мерките, свързани с безопасността, Директивите за някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с това гаранции, Директивата за издаване на разпореждания за преустановяване на незаконни търговски практики за защита интересите на потребителите, както и *acquis* за опасните имитации, предстои да бъдат въведени. По отношение на мерките, несвързани с безопасността, все още не е въведено европейското законодателство в областта на сравнителната реклама, груповите пътувания, договорите за закупуване правото за ползване на недвижима собственост за определен период от време, потребителския кредит и продажбите от разстояние.

Напредъкът по отношение на административния капацитет остава ограничен, въпреки значителната институционална инфраструктура, която е изградена в периода от последния Редовен доклад досега. Административният капацитет на различни институции, и по-конкретно на Комисията по търговия и защита на потребителите, трябва да бъде засилен, за да може да се прилага въведената вече значителна част от европейското законодателство; да се усъвършенстват механизмите за консултации (включително и изготвянето на проектозаконови), извънсъдебното решаване на спорове и особено за да се създаде и координира една функционираща система за надзор на пазара. Допълнително трябва да се разработи функциониращата система за обмен на информация в случаи на откриване на опасни продукти. Повече трябва да се наблегне върху координацията на различните правоприлагащи органи и независимите организации за защита на потребителите.

Глава 24: Сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи

Продължиха процеса по сближаване на законодателството и на приемане на нови закони, но не с такъв значителен темп, както беше отчетено в предишния Доклад. Постигнат е, обаче, устойчив прогрес и по-добро фокусиране върху приложението.

Създадена беше междуведомствена работна група за изготвяне на проектозакона за Защита на личните данни, и по него текат консултации, но България все още не е приела такъв закон, така че няма система за защита на личните данни, съвместима с *acquis* на ЕС. Това означава, че все още не е изпълнен краткосрочния приоритет на Партньорство за присъединяване за приемане на закон и създаване на независим надзорен орган.

Що се отнася до **визовата политика**, България продължи да постига напредък. Тя е отменила споразуменията за безвизов режим с Беларус, Молдова, Казахстан,

Киргизстан, Таджикистан и Туркменистан, считано от януари 2000 г. През юни 2000 г. беше подписано споразумение за рeадмисия с Румъния. Започнали са преговори за сключване на споразумения за рeадмисия с Обединеното Кралство Великобритания и Република Ирландия. Административните, организационни и законодателни мерки, предприети от България през последните години за борба с нелегалната миграция бяха допълнително подобрени за периода след последния Доклад. Специалната софтуерна програма, разработена за издаване на визи и паспортен контрол вече е в действие в 59 български дипломатически и консулски представителства, като се осигурява постоянна връзка в режим «онлайн» с Визовия център в Министерството на външните работи. България направи промени в Закона за българските документи за самоличност, за да ускори издаването на новите документи, като съкрати срока за тяхното издаване от края на март 2001 г. на края на декември 2000 г. крайния срок, до който документите трябва да бъдат подменени с нови, които не могат да бъдат фалшифицирани.

Постигнат е известен напредък и за изпълнението на краткосрочния приоритет на Партньорство за присъединяване за прилагане на системи за ефективно управление и контрол по границите. Чрез изменение на Закона за Министерството на вътрешните работи от април 2000 г. беше въведена нова дефиниция за «**граничен контрол**» като «опазване и контролиране», а не «опазване и защита» на държавните граници. Продължава демилитаризацията на граничната полиция и от 1999 г. насам е постигнат напредък, както е предвидено в програмата за намаляване на броя на военнослужещите с 2 000, като беше започната процедурата за подмяната им с 1 300 професионални полицейски служители. Като компенсация за намаляването на персонала, Граничната полиция е в процес на модернизация на техническите средства, като се дава приоритет на границата с Турция и морската граница на Черно море. Постигнат е напредък и при усъвършенстването на съоръженията за граничен контрол на Международното летище София с оглед подготовка постигането на съответствие със Шенгенските изисквания и при инсталирането на ново оборудване за паспортен контрол на десет основни гранични контролно-пропускателни пункта. Статистиката на Граничната полиция показва, че опитите за нелегално преминаване на границата са нараснали от 18 329 през 1998 г. на 22 733 през 1999 г. Гражданите на Румъния (2 933), Турция (2 561) и Молдова (912) оглавяват списъка за нелегалното преминаване на границата.

Относно **миграцията и правото на убежище**, България и Международната организация за миграцията подписаха Споразумение за сътрудничество на 12 ноември 1999 г. в Будапеща. През ноември 1999 г. към Националната служба за борба с организираната престъпност (НСБОП) беше създадено специализирано звено (секция за борба с трансграничните мрежи за нелегална миграция и трафик на хора). В областта на даване на убежище, през април 2000 г., по време на Втората кръгла маса в Букурещ, беше изготвен Национален план за действие 2000. Той предвижда откриването на транзитни центрове за бежанци в най-активните гранични контролно пропускателни пунктове - летище София и Капитан Андреево, както и възможни бъдещи законодателни промени, например за определяне на по-ясна разлика между разпоредбите за прекратяване и за изключване съгласно Женевската конвенция от 1951 г. Законът за чужденците в Република България беше изменен и допълнен през май 2000 г. като бяха приети и наредби за прилагането му. Законът регламентира условията за влизане, пребиваване и контрол на чуждестранни граждани в България, а наредбите за приложението му предвиждат по-подробно регламентиране на контрола на чужди граждани, пребиваващи нелегално в България. Независимо от това, някои разпоредби все още не са приведени в съответствие със съответното *acquis*. Условията за събиране на разделени семейства, което беше споменато като слабост в миналогодишния Доклад

не са прецизирани. Краткосрочният приоритет от Партньорство за присъединяване относно въвеждането и прилагането на нова законодателна рамка относно процедурите за миграция и предоставяне на убежище, следователно все още не е изпълнен.

В областта на **полицейското сътрудничество и борбата с организираната престъпност**, бяха предприети някои допълнителни действия. През юни, Министерският съвет одобри и предложи за ратифициране от Народното събрание на споразумение за сътрудничество в борбата срещу трансграничната престъпност, подписано в Букурещ през май 1999 г. от Албания, Босна-Херцеговина, България, Гърция, БЮРМ, Молдова, Румъния, Турция и Унгария. Постоянно внимание следва да се обръща на проблема за трафика на хора, особено на жени. През ноември 1999 г., в структурите на Гранична полиция бе създадено ново специализирано звено за борба с незаконния трафик на жени за целите на сексуална експлоатация. Измененията и допълненията на Наказателно- процесуалния кодекс доведоха до някои промени по отношение на процедурите на следствието, до засилване на ролята на полицията при разследването на криминалните случаи. За тази нова задача на полицаите бе предоставено допълнително обучение.

Във връзка с борбата срещу **измамите и корупцията**, през юни 2000 г. Народното събрание прие измененията и допълненията към Наказателния кодекс, който, *между другото*, криминализира присвояването на приходи от средства или на целеви средства, придобити по незаконен начин. Законодателната промяна се основава на дефиницията за «измама», определена в Конвенцията за опазване на финансовите интереси на Европейските общности от 1995 г.

През юни 2000 г. България ратифицира гражданската конвенция на Съвета на Европа за корупцията. Митничари, полицаи и професионалисти, работещи в съдебната власт се цитират като най-поддаващи се на корупция професии в България. От последния доклад насам, Българската митническа администрация е предприела известна мерки за борба с корупцията в своите редове, подобрявайки сътрудничеството между ГУ «Митници» и другите компетентни държавни органи - Съд, Прокуратурата, Следствието, Министерството на вътрешните работи, Данъчната администрация и други и стартира проект за борба с корупцията и незаконните дейности в митническата служба през април 2000 г.

Относно **прането на пари**, бяха разработени инструкции за подобряване на вътрешните правилници на банките за контрол и предотвратяване на прането на пари. За да се осигури фактическото установяване на наказателна отговорност, в случаите на пране на пари по Наказателния кодекс, бяха приети редица закони и подзаконови актове.

Във връзка с **наркотиците**, през октомври 1999 г. влезе в сила Законът за контрол на наркотиците и прекурсорите. От 1999 г. насам, значително нараснаха случаите на конфискуване на наркотици. По-конкретно, данните за конфискувания хероин за първите 8 месеца на 2000 г. превишава общите конфискации за последните 6 години. Освен това, Наказателният кодекс бе изменен и допълнен през март 2000 г., с оглед на приввеждането на българското наказателно законодателство в съответствие с Конвенцията на ООН за нелегалния трафик на наркотични вещества и психотропни субстанции. Изменението предвижда значителни промени в увеличението на санкциите за престъпления, свързани с наркотици и с инсталации за производство на наркотици.

Във връзка с **правното сътрудничество** по наказателно-правни и гражданско-правни въпроси, няма ново развитие за докладване, но по наказателно-правните въпроси България вече е постигнала висока степен на съответствие със законодателството на ЕС.

Обща оценка

Продължава напредъка от миналата година в областта на правосъдие и вътрешните работи, както по отношение на по-нататъшното сближаване на законодателството, така и във връзка с административния капацитет за прилагането на *aquis*, но са необходими допълнителни усилия в тази област и допълнителни ресурси и инвестиции в модерно оборудване, за да се осигури успех.

България още не е приела закон за **защита на данните**, така че няма система за опазване на личните данни, която да е съвместима с *aquis* на ЕС. През 1998 г., България подписа Конвенция № 108 на Съвета на Европа за защита на лицата, във връзка с автоматизираната обработка на личните данни, но тя все още не е ратифицирана.

България вече в голяма степен е привела **визовия си** режим в съответствие със законодателството на ЕС, но поддържа безвизов режим с Украйна, БЮРМ, Русия, Грузия, Югославия и Тунис. Има споразумения за реадмисия с всички страни-членки на ЕС, освен с Обединеното кралство Великобритания и Република Ирландия, с които понастоящем се водят преговори.

Демилитаризирането на **граничната** полиция се провежда в момента и се предвижда да приключи през април 2002 г.

Във връзка с **миграцията**, законът, регламентиращ влизането, престоя и контрола върху чужди граждани в България, все още се нуждае от прецизиране, за да отговаря на съответните *aquis*, в частност на условията за събиране на разделени семейства. Законът за бежанците, споменат в предишния Доклад все още не е изменен и допълнен, за да се приведе напълно в съответствие с някои основни принципи на Женевската конвенция. Административният капацитет на Агенцията за бежанците остава слаб, а координацията между нея и Граничната полиция трябва се нуждае от по-нататъшно подобряване. Инфраструктурата за приемане на бежанци, търсещи убежище е внедрена само отчасти и трябва да бъде приведена в пълно съответствие със стандартите на ЕС. Проблемът, обаче, с бежанците и търсещите убежище в България, остава съвсем ограничен. През последните осем години, едва 4800 души са поискали статут на бежанци в България.

Във връзка с **полицейското сътрудничество и борбата с организираната престъпност**, е необходимо създаването на национална информационна система, отговаряща на стандартите на Шенгенската информационна система (ШИС), тъй като това все още не е постигнато. Полицейската бруталност остава въпрос, предизвикващ загриженост, особено по отношение на малцинствените групи и ромите в частност. Макар, че българските власти предоставят значително обучение на полицейските служители от всички нива, необходимо е допълнително обучение в такива области, като защита на правата на човека, като се предвидят и специализирани програми за обучение за по-нататъшно изграждане на уменията, необходими за ефективно разследване и борба срещу новите видове престъпност, особено стопанските престъпления и прането на пари, както и организираната престъпност и корупцията. Не е достатъчно полицейското оборудване, особено когато става дума за технология (съвременни средства за комуникация) и моторни превозни средства.

Във връзка с борбата срещу **измамите и корупцията**, България е ратифицирала основните конвенции в областта на борбата с корупцията, а именно, Конвенцията за прането на пари, обиск, изземване и конфискация на постъпленията от престъпна дейност и Конвенцията на ОИСР за борба с подкупите на чуждестранни длъжностни лица в международни сделки. През януари 1999 г., България подписа наказателно-правната конвенция на Съвета на Европа за корупцията.

Във връзка с **наркотиците**, необходима е подзаконова уредба в такива области, като условията за изземване и унищожаване на наркотици, функционирането на специализирани лаборатории за тестване на наркотици и контрол на прекурсори. България все още няма цялостна национална стратегия по въпросите свързани с наркотиците, която да обхваща такива проблеми, като например намаляване на предлагането и търсенето, и да дефинира общата политика на страната и сътрудничеството между институциите.

Във връзка с **прането на пари** през 1998 г. бе приет закон, а през 1999 г. бе изменен и допълнен законът за банките, в който бяха предвидени задълженията за БНБ в предотвратяване на прането на пари. Слабостите, обаче, на сегашното законодателство трябва да бъдат премахнати, така че Бюрото за финансово разузнаване да може пълноценно да изпълнява своите функции.

В областта на **правното сътрудничество и правата на човека**, що се касае до съвместните действия за правната помощ по наказателно-правни въпроси, България се сблъсква с трудности при обработването на някои входящи искания и при изпълнението на тези искания. Във връзка с правното сътрудничество по наказателно-правни въпроси, България, до голяма степен е привела своето законодателство в съответствие с *aquis* на ЕС. Към днешна дата, България е сключила 40 двустранни споразумения за правна помощ: 19 споразумения за правна помощ по гражданско-правни и наказателно-правни въпроси (и екстрадиране), 9 споразумения за правна помощ по гражданско-правни въпроси, 4 - за правна помощ по наказателно-правни въпроси, 2 - за правна помощ по наказателно-правни въпроси и екстрадиране, 5 - по екстрадирането и 1 - за трансфера на осъдени лица. Що се отнася до правното сътрудничество по гражданско-правни въпроси, необходими са допълнителни изменения в законодателството за привеждането му в съответствие с *aquis* на ЕС. Все още са необходими допълнителни усилия с оглед на засилването на административния капацитет, включително подобряване на сътрудничеството между различните институции. Също така, има голямо текучество в Министерството на вътрешните работи на всички нива, което може да доведе до отслабване на административния капацитет.

Глава 25: Митнически съюз

От последния редовен доклад, България е постигнала допълнителен напредък в областта на митниците.

По отношение на привеждането на законодателството в съответствие с **Митническият кодекс на ЕС и разпоредбите за неговото прилагане**, българският Закон за митниците от януари 1999 г. и съответните разпоредби за неговото прилагане са до голяма степен съвместими с *aquis*, но за осигуряване на пълното съответствие са необходими значителни допълнителни усилия. По време на последния период бяха направени допълнителни стъпки по посока на сближаването на законодателството с това на ЕС. Народното събрание прие измененията и допълненията към Закона за

митниците. Същите се отнасят до въпроси, касаещи прилагането на търговски мерки за селскостопански стоки и контрола на наркотичните прекурсори и на фалшивите и пиратски стоки. Частично е изпълнен краткосрочният приоритет на Партньорството за присъединяване, целящ осигуряване прилагането на новия Закон за митниците и на Правилника за неговото прилагане.

По отношение на **митническото *aquis* извън Митническия кодекс**, България прие своите митническа тарифа за 2000 г. през ноември 1999 г., включително и преференциалните ставки в рамките на международните споразумения (включително Европейското споразумение). На база на двустранни споразумения бе въведен съвместен митнически контрол на границите с Румъния, Македония и Турция. По отношение на Паневропейската система за произход, България прие измененията на системата, която ще влезе в сила през януари 2001 г. За да бъде системата пълна, България трябва да подпише споразумения за свободна търговия с Естония, Латвия и Литва.

Известен напредък е постигнат по отношение на **административния и оперативен капацитет**. Измененията и допълненията на Закона за митниците обхващат преобразуването на ГУ "Митници" в Агенция митници, на подчинение на Министъра на финансите. Тя има около 3 800 служители на три нива - централно, регионално и местно. Има напредък и по отношение на използването на информационните технологии, особено по отношение на компютризираната обработка на документи, където Българската интегрирана митническа информационна система сега обхваща значителна част от документооборота на администрацията. Планирането на проекта за въвеждането на система, съвместима с тези на Европейския съюз бе направено през първата половина на 2000 г. Напредва обучението на митническите служители и се разширява мрежата от митнически лаборатории. Корупцията в българските митници остава широко разпространен проблем. Предприети са известни стъпки за борба с корупцията. Стартиран е проект за борба с корупцията в българската митническа администрация (*вижте Глава 24 за правосъдието и вътрешните работи*). Във връзка с граничното управление, усилията бяха насочени особено върху подобряването на съоръженията на летище София, с оглед подобряване на проверките за контрол и сигурност и работата по стратегията за рационализиране на националните гранични пунктове в съответствие с изискванията за членство в Европейския съюз.

Обща оценка

Както се споменава в предишния Редовен доклад, българското законодателство е в голяма степен идентично с **Митническия кодекс** на Европейската общност. Това означава че вече е постигната голяма степен на законодателно съответствие. Необходимо е известно допълнително адаптиране, например по отношение на процедурите за обжалване на митнически задължения.

По отношение на **митническото *aquis* извън Митническия кодекс**, България е сключила споразумения за митническо сътрудничество с Армения, Австрия, Азербайджан, Гърция, Македония, Монголия, Румъния, Русия, Турция, Обединеното кралство, Югославия и Украйна. България е член на Световната митническа организация. България е страна по конвенцията TIR (от 1978 г.) и по осем анекси на Конвенцията от Киото. От 1990 г., България е член на Конвенцията за хармонизираната система. От 1996 г., България прилага Комбинираната номенклатура, както се изисква по Европейското споразумение. България вече прилага Единния административен документ. В повечето области на *aquis*, България е постигнала значителна степен на

законодателно съответствие, обаче в някои области, като например данъчните облекчения, законодателството е само отчасти в съответствие с *aquis*.

Главният проблем за България се отнася до административния капацитет за прилагането на *aquis*. Както се потвърждава от българските органи, ресурсите се недостатъчни, възнаграждението не е адекватно, сътрудничеството с правоохранителните органи трябва да бъде подобро, инфраструктурата на границите трябва да бъде подобрена и оборудването трябва да бъде модернизирано. Необходими са големи усилия за стабилизиране на кадровото обезпечаване. Трябва да се решат проблемите, свързани с голямото текучество на персонала, липсата на подходящо обучение и необходимостта от въвеждане на професионална етика, за да се повиши ефективността и да се осигури правилното изпълнение на процедурите. Въпреки, че работата по борбата с корупцията вече е започнала, както се споменава в предишните доклади, тя остава все още въпрос, предизвикващ значителна загриженост. Макар, че все още трябва да бъде направено много по отношение на въвеждането на компютризирана система, България използва успешно системата Asycuda.

Глава 26. Външни отношения

По отношение на **общата търговска политика**, с Митническите тарифи, въведени през 2000 г., България е либерализирала допълнително търговията си. В съответствие с Европейското споразумение, допълнителна стъпка за либерализиране на търговията с ЕС представлява и едностранното решение на българското правителство от 20-ти февруари 2000 г., с което се освобождават 143 позиции от митническата тарифа, обхващащи вноса на конкретни промишлени стоки, с произход от ЕС и ЕФТА, които са необходими за инвеститорите. Преговорите за допълнителни концесии в търговията със селскостопанска продукция също приключиха успешно и има напредък в преговорите за ново споразумение за вината. Българските власти разбират различията в принципите за преференциално третиране, използвани от България и от ЕС и понастоящем извършват преглед на тези различия, с оглед възприемането на Общата система на преференциите /ОСП/на ЕС по присъединяването.

Понастоящем българските мита възлизат средно на 15.1% върху всички продукти, на 24.4% върху селскостопанските продукти, на 13.5% върху рибните продукти и на 12.6% върху промишлените продукти. За сравнение, митата на ЕС понастоящем възлизат на 5.3% върху всички продукти, 9.4% върху селскостопанските продукти, 12.4% върху рибните продукти и 4.2% върху промишлените продукти.

С оглед на новия кръг от преговори на СТО се работи в тясно сътрудничество, за да се координират гледните точки, с оглед на осигуряването на сближаване с търговската политика на ЕС. За тази цел, ЕС и България са установили рамково сътрудничество във връзка с проблемите относно СТО, както на равнище на министерства, така и на ведомствено ниво. България подкрепя политиките и позициите на ЕС в рамките на СТО. България присъства като наблюдател в многостранното Споразумение за държавните поръчки и е представила предложение на GPA. България подготвя също и присъединяването си към Споразумението за информационните технологии в рамките на СТО. ЕС и България са установили рамково сътрудничество във връзка с въпросите, свързани със СТО, както на ниво министерства, така и на ведомствено ниво. Във връзка с новия кръг на преговорите, България подкрепя ЕС по отношение на необходимостта от започване на всеобхватен кръг от търговски преговори, възможно по-скоро и споделя виждането, че резултатите от работата по предвидения дневен ред биха били по-малко значителни при нейното отсъствие.

Във връзка с **контрола върху износа на оръжия**, сегашното законодателство трябва да бъде ревизирано, за да се осигури по строг контрол върху търговията с оръжия и ясно разграничаване на отговорностите между институциите, за да се елиминират потенциалните източници за конфликти на интереси. Предложенията за изменение и допълнение на Закона за външната търговия с оръжия и стоки и технологии с потенциално двойно предназначение са минали на първо четене в Народното събрание. Повторното разглеждане на законодателната рамка има за цел да се засили контрола, както по отношение на лицензирането на фирмите, търгуващи с оръжия, така и по отношение на прозрачността на отделните сделки.

Във връзка с **двустранните споразумения с трети страни**, през юли България поиска консултации в съответствие с Европейското споразумение, за евентуалното сключване на Споразумение за свободна търговия между България и Република Хърватия. България поиска също така и консултации във връзка с преговорите ѝ за сключване на Споразумение за свободна търговия с Израел. България има Споразумение за свободна търговия с Бившата югославска република Македония (БЮРМ), което влезе в сила на 1 януари 2000 г. През април 2000 г., България приключи разговорите на експертно ниво за сключване на Споразумение за свободна търговия с Литва. Тя води преговори с Естония, Латвия и Мароко. Приемането на график за привеждането на всички двустранни споразумения, сключени от България, в съответствие с *acquis* е приоритет за българската Национална програма за приемането на законодателството на ЕС.

В рамките на ЦЕФТА, страните-членки, включително България са подписали Допълнителния Протокол N 8 за актуализирания вариант на Паневропейското акумулиране на произхода на стоките.

Обща оценка

През отчетния период, България отбелязва принципно добър напредък, особено по отношение на преговорите и подписването на двустранни споразумения за свободна търговия със заинтересованите преференциални партньори от ЕС. Следва да се отбележи, че България извършва преглед на всички двустранни споразумения, с оглед привеждането им в съответствие с *acquis*. България сключи споразумение за свободна търговия с БЮРМ, което влезе в сила на 1 януари 2000 г. България е член на ЦЕФТА и е в процес на провеждане на преговори за сключване на споразумения за свободна търговия с Литва, Латвия, Естония, Израел и Мароко. Необходимо е да има допълнителен напредък, за да се постигне пълно съответствие със задълженията на ЕС за международна търговия. България трябва да предоставя на Европейския съюз пълна информация за съществуващите търговски споразумения или преговори, насочени към сключването на каквито и да било нови търговски споразумения с дадена трета страна.

Напредъкът, направен в областта на контрола върху износа на оръжие, както по отношение на подобряване на законодателството, така и по отношение на реализацията му, се отчита като недостатъчен.

Във връзка със Споразумението на СТО за търговията с текстил и облекла, България трябва да използва третата степен на интеграция по Споразумението за текстил и облекла, за да приведе своите интеграционни програми в съответствие с тези на ЕС, като трябва да избягва интегрирането на тези продукти, които все още не са интегрирани от ЕС. Що се отнася до привеждането на регламентите в съответствие с политиката на ЕС в рамките на СТО, при присъединяването към ЕС, България трябва да се присъедини към двете многостранни споразумения за държавните поръчки и гражданската авиация.

Следва да бъде обърнато внимание върху важноста на сътрудничеството за осигуряване на съответствието на българските ангажименти по ГАТТ с ангажиментите на ЕС и изключенията за НОН.

Когато се дават средносрочни и дългосрочни експортни кредити е необходимо допълнително привеждане на законодателството в съответствие с *aquis*.

В областта на развитието и хуманитарната помощ не се изисква хармонизиране на законодателството в съответствие с ЕС, защото законодателството на ЕС е директно приложимо.

Привеждането на законодателството на България в съответствие с бъдещото ѝ участие в Общата търговска политика се администрира от Министерството на икономиката (Дирекцията за многостранна търговска политика), Министерство на външните работи и Агенцията за експортно застраховане. Координацията по въпросите, свързани с членството в ЕС се осигурява чрез Работната група по външни отношения, която е част от координационния механизъм на България за интегриране в ЕС. След реструктурирането на министерствата, тази група се ръководи от Министерство на икономиката. България има достатъчно висококачествени ресурси в тази област, включително експертни знания и опит по въпросите, свързани със СТО и Общата търговска политика. В периода след последния редовен доклад, се наблюдава подобрена координацията между институциите. Една областите, в която се изисква засилване на административният капацитет е капацитетът осигуряването на контрол върху износа на оръжия. Въпреки, че властите заявиха намерението си да увеличат числеността на персонала и да създадат специална агенция за експортен контрол, все още липсва ясен график за създаването на новата агенция.

Административната инфраструктура, която трябва да бъде създадена по отношение на митническите служби, се разглежда в главата Митническият съюз (*Глава 25 - Митнически съюз*). Решенията за развитието и хуманитарната помощ се вземат от Министерски съвет. На този етап, няма да се изтъкват никакви конкретни проблеми по отношение на административния капацитет извън анализа, представен по-горе в настоящия доклад (*Раздел В.1.1 - Демокрация и правов ред - Изпълнителната власт*).

Глава 27: Обща външна политика и политика на сигурност

Редовният **политически диалог**, въведен от Европейското споразумение протича гладко и българската външна политика и политика на сигурност продължава да има ориентация, идентична с тази на Европейския съюз. България продължава да участва активно в рамките на Общата външна политика и политиката на сигурност, включително на срещи на равнище на Политически директори, Европейски кореспонденти и Работни групи.

България прояви силен интерес към развитието на Европейската политика за сигурност и отбрана, като част от Общата външна политика и политиката на сигурност и участва активно в диалога по тази област с ЕС, във формата ЕС + 15 (т.е. членовете на НАТО, които не са членове на ЕС и страните-кандидати за присъединяване към ЕС).

Във връзка с **привеждането на законодателството в съответствие със заявленията и декларациите на ЕС**, България редовно привежда своите позиции в съответствие с тези на ЕС и, се присъединява към съвместни действия и общи позиции на Европейския съюз, когато е поканена да направи това. През 1999 г., България се присъедини, заедно с другите страни от Централна и Източна Европа, към съвместното действие на ЕС във връзка с приноса на ЕС в борбата срещу натрупването и

разпространението с дестабилизиращ ефект на леки и малокалибрени огнестрелни оръжия.

България продължава да играе положителна роля във всички дейности за засилено сътрудничество в Югоизточна Европа; тя също е основен поддръжник на политиката на ЕС в региона и е активен участник в Пакта за стабилност.

След кризата в Косово, България участва в международните полицейски сили на гражданската администрация на ООН, като изпрати 48 полицейски наблюдатели. От февруари 2000 г., българският взвод е дислоциран в рамките на холандския баталион на КФОР. Освен това, България оказва помощ на БЮРМ чрез изграждането и пълното финансиране на бежанския лагер в Радушя.

България беше активен участник в Пакта за стабилност от самото начало, като представи редица проекти. С подкрепата на Пакта, бе постигнато споразумение между България и Румъния за построяването на втори мост на р. Дунав между двете държави.

Дейностите на България не се ограничиха с подкрепата на дейностите на ЕС в региона и нейната активна политика, имаща за цел да засили взаимното доверие, сигурност и стабилност в Региона и развиването на всички форми на регионално сътрудничество продължи. Инициативите на България в региона включваха втора среща на министър-председателите на страните, граничещи с ФРЮ, в която взеха участие Генералният секретар/Върховният представител на ЕС по Общата външна политика и политиката на сигурност, специалният координатор на Пакта за стабилност и Генералният секретар на НАТО. България остава активен участник в съществуващите инициативи за сътрудничество, като Инициативата за сътрудничество в Югоизточна Европа (СЕКИ), Процесът Роямон за добросъседски отношения, BSEC, CEI и ЦЕФТА.

В отношенията си със съседните страни, България също е активна в двустранното и тристранното сътрудничество и се радва на отлични взаимоотношения със своите съседи. В тристранното сътрудничество участват България-БЮРМ-Албания; България-Гърция-Турция; България-Турция-Румъния и България-Гърция-Румъния.

По отношение износа на оръжия, България възприема Кодекса на ЕС за износ на оръжия, но съществува загриженост, че България трябва да направи допълнително усилие, за да осигури спазването на санкциите и износа на оръжия за зони на конфликти (*Виж също Глава 26 за Външни отношения*).

Обща оценка

Цялостният напредък на България по отношение на привеждането на законодателството в съответствие с *aquis* на Общата външна политика и политиката по сигурността на ЕС е много добър. България продължава да допринася активно и със своите собствени инициативи за регионалната стабилност, а също така и да развива добри или отлични взаимоотношения с БЮРМ, Гърция, Турция и Румъния.

По отношение на административния капацитет за изпълнение разпоредбите, свързани с Общата външна политика и политика на сигурност, капацитетът на България е задоволителен. Министерството на външните работи, неговият персонал и представителства в чужбина, както и широкият обхват на отношения с голям брой страни по света, означава, че България е вече активен участник в тази област на политиката.

Глава 28: Финансов контрол

Постигнат е значителен напредък от последния доклад насам, особено в областта на законодателството.

България отговори частично на краткосрочните приоритети на Партньорството за присъединяване за 1999 г. във връзка с завършването на законодателната рамка и засилването на вътрешния финансов контрол и независимия външен одит.

По отношение на **публичния вътрешен финансов контрол**, през февруари 2000 г., Министерството на Финансите изготви документ за политиката за бъдещото развитие на вътрешния финансов контрол. В него намериха израз редица ключови принципи, включително и подходящите механизми за вътрешен контрол в отрасловите министерства и други държавни разпоредители със средства, възможността за последващ контрол, централната роля на Държавния финансов контрол в Министерството на финансите при хармонизирането на методологиите за одит и контрол и функционалната независимост на вътрешния одит. Въз основа на този документ за политиката, беше изготвен нов закон за публичния вътрешен финансов контрол, който беше приет през октомври 2000 г.

По отношение на **външния одит**, Националната сметна палата продължи да прилага Стратегическия план за развитие, изготвен през 1998 г. Беше изготвен нов Закон за Националната сметна палата с консултации от страна на Европейската сметна палата с цел хармонизиране на правната рамка с практиката в ЕС и за повишаване качеството на одитите в съответствие със стандартите на INTOSAI, който беше изпратен в Народното събрание, но беше изтеглен обратно от Министър-председателя за допълнителни изменения за повишаване ролята на НСП в правните аспекти на счетоводните, икономически, финансови и банкови въпроси. Главните предизвикателства остават да се продължи повишаването професионализма на Националната сметна палата и гарантиране на гладкото въвеждане на новата законодателна рамка.

Работните отношения между Държавния финансов контрол и Националната сметна палата са подобрени след ясното дефиниране на съответните им роли в новото законодателство.

Обща оценка

През последните години е налице значителен прогрес в засилване на политиката и законодателната рамка за вътрешния финансов контрол и външния одит на публичния сектор. Сега тези постижения трябва да бъдат последвани от продължително и целенасочено усилие за прилагането на новата рамка и установяването на авторитета и институционалния капацитет както на Държавния финансов контрол, така и на Националната сметна палата.

Публичният вътрешен финансов контрол се осъществява от Държавния финансов контрол, който е част, но функционално независима от Министерството на финансите и звената за вътрешен одит в отрасловите министерства и другите разпоредители с държавни средства. Независимият публичен външен одит се извършва от Националната сметна палата, която има съдебен тип структура с процедури за вземане на решения от колегии.

Основното предизвикателство сега е да се въведе в приложение новата законодателна рамка. Приоритетите включват разработването на вторично законодателство и прилагането на наредбите, организиране на вътрешните одитни служби в отрасловите

министерства и други разпоредители с държавни средства, въвеждането на адекватни механизми за последващ контрол, установяване на централни капацитети за определяне на методологиите за одит и контрол и подобряване на организацията на одитиране и контролиране използването на фондовете, предоставени от ЕС. Сегашната практика за финансиране на Държавния финансов контрол отчасти от средства, възстановени в резултат от констатации на контрола и одита, трябва да се преразгледа, тъй като рисковете на едно такова финансиране са в разрез с функционалната независимост на Държавния финансов контрол. Тези дейности ще трябва да се подкрепят чрез значителни инвестиции в обучение на персонала на Държавния финансов контрол и ревизионните органи в отрасловите министерства.

Глава 29: Финансови и бюджетни въпроси

От последния редовен Доклад България е постигнала известен напредък в тази област, по-конкретно по отношение на **националния бюджет и мерките по съфинансиране от ЕС**. Извършеното по бюджетната реформа, осъществено в тясно сътрудничество с Европейската комисия и МВФ, има за цел подобряване на структурата на държавния бюджет, усъвършенстване на процедурите по изготвянето и изпълнението на бюджета и засилване на функциите по отчетността и контрола.

Бе въведена единна трезорна сметка, която до 2003 г. следва да обхване всички бюджетни и извънбюджетни сметки. Приета е и стратегия на Правителството за управление на държавния дълг. Изгражда се нова Информационна система за финансово управление (ИСФУ). Осъществена е вътрешната реорганизация на Министерство на финансите.

Отговорността за управлението на фондовете на ЕС носи Националния фонд към Министерството на финансите. Предприемат се действия за засилване на капацитета и ефективността на Националния фонд, както и на Звеното за централно финансиране и договори, което отговаря за тръжните процедури и договарянето на голяма част от помощта по програма ФАР.

Обща оценка

Макар че България е постигнала известен напредък в тази област, необходими са значителни допълнителни усилия. Извършващата се реформа в бюджетната система трябва да осигури основното законодателство, процедури и инструменти, необходими за управление на публичните разходи, които да се установят в съответствие със стандартите на ЕС. Реформата трябва да бъде напълно внедрена във всички бюджетни единици. Фрагментацията при изготвянето на бюджета следва да се намали, необходимо е развитие на подхода на многогодишно бюджетирание, следва да се засилят в средносрочен план механизмите за вземане на бюджетни решения от горе надолу, да се усъвършенстват процедурите по наблюдение и оценка на програмите, включително и програмите финансирани от ЕС. Следва да приключи реструктурирането на Министерството на финансите, като се постави специално ударение върху обучението на служителите и развитието на капацитета на Министерството за стратегическо управление на публичните разходи. По отношение на Собствените средства, ще има нужда от подходяща централизирана координация по събирането, наблюдението и изплащането на средства към и от бюджета на ЕС. Освен това, ще трябва да се засили административният капацитет в контекста на съответните области на политиките, описани на други места в настоящия Доклад, като селското стопанство, митниците и регионалната политика.

3.2 Превеждане на *acquis* на езика на съответните страни

Страните кандидатки трябва да преведат различните правни текстове, съставляващи *acquis* на езика на своята страна до времето на присъединяването. *Acquis*, които включват първично и вторично задължително законодателство, понастоящем представляват значителен обем от закони, по приблизителна преценка около 60 000 - 70 000 страници на Официалния вестник. За подпомагане на страните кандидатки в този процес, се предлага помощ по Програмата ФАР. С помощта на ТАИЕХ беше създадено централизирано Звено за координация на преводите във всяка от десетте кандидатстващи страни от Централна Европа.

В България Централно звено за преводи беше създадено през 1997 г. към Министерството на Правосъдието и правната евроинтеграция. Беше разработена стратегия за приоритетите на превеждане на *acquis* в процеса на присъединяване към ЕС. Тази стратегия предвижда четири етапа на превод: първи превод, лингвистична редакция, правна редакция и окончателна редакция.

За първичното законодателство, към 15 юни 2000 г. бяха преведени следните Споразумения: Споразумение за създаването на Европейската Общност, Споразумение за Европейския съюз, Споразумение за създаването на Европейското обединение за въглища и стомана и ЕВРАТОМ.

От вторичното законодателство са преведени 10 646 страници от Официалния вестник на ЕС, от които 2 500 страници са изцяло редактирани. За приоритет се счита превеждането на още 6 000 страници до края на 2000 г. Централното звено за превод продължава редакцията на вече преведените текстове.

В съответствие със стратегията, до 2001 г. всяка година ще се превеждат най-малко 17 000 страници от Официалния вестник на ЕС.

В тази област са необходими допълнителни усилия.

3.3 Обща оценка

От последния редовен доклад, България поддържа стабилен ритъм на привеждане на законодателството в съответствие с *acquis*, но е необходимо да се обърне повече внимание на начина по който то се изпълнява и прилага. Напредъка в реформата на публичната администрация, и по-точно изпълнението на Закона за държавния служител е положителен индикатор. Много малко е направено, обаче за подобряване на съдебната система, която има нужда от укрепване, особено за осигуряване на ефективното ѝ участие в единния пазар.

По отношение на единния пазар, България е постигнала по-нататъшен напредък в повечето области. По отношение на свободното движение на стоки е постигнат напредък при въвеждането на Новия и Глобалния подходи в стандартизацията. Значителен прогрес е постигнат при либерализирането на капиталовите движения с приемането на Валутния закон и Закона за ценните книжа. Въпреки това лошото функциониране на пазара на земята остава пречка за чуждестранните инвеститори. По отношение на правното хармонизиране на индустриалните права на собственост е постигнат напредък. Значителен прогрес е постигнат в областите защита на потребителите и статистика. Все още са необходими усилия в областта на защита на данните, в която липсва рамка, съответстваща на Европейското право. Държавните помощи все още са обект на загриженост, а България едва започва да развива и изпълнява правна стратегия в тази област, която следва да бъде разглеждана като приоритетна. България може да бъде поздравена значителната степен на приемане на *acquis* в областта аудиовизия.

По отношение на селското стопанство, България е постигнала значителен напредък в приемането на законодателството, както и в някои области от прилагането му, но както е споменато миналата година, България остава проблемна страна, поради липсата на финансиране. Усилия са необходими в областта на ветеринарните инспекции. България е постигнала значителен напредък в стартирането на програма САПАРД, като бързо е достигнала до акредитиране на разплащателна агенция. Що се отнася до регионалната политика, България е възприела нова териториална организация, която съответства на статистическите единици от II ниво. Повече внимание е необходимо да се отдели за прилагане на националното и териториалното деление. България е постигнала значителен прогрес по приемането на законодателството в областта околна среда, както и в подготовката за прилагането му.

Напредъка в транспорта е ускорен в сравнение с миналите години. Направени са стъпки във всички сектори на морската безопасност. Дългосрочния въпрос за построяване на втори мост на река Дунав беше решен с постигането на съгласие между България и Румъния през месец февруари 2000 г.

Преструктурирането на енергийния сектор набра скорост през 2000 г. Особено внимание следва да бъде отделено на ядрената безопасност. Ангажиментите за ранно затваряне на блокове Iви-4ти, поети чрез подписването на Разбирателство през ноември 1999 от българското правителство са важна стъпка напред в предприєдинителния път на България.

В областта правосъдие и вътрешни работи е постигнат по-нататъшен напредък в законодателството, като се наблюдава съсредоточаване на усилията в прилагането му. За осигуряване на успешното му прилагане, ще бъдат необходими повече ресурси и инвестиции в модерно оборудване.

Капацитетът на Българската администрация и съдебна система за осигуряване на прилагането на законодателството остава ограничен. Усилията са насочени към изготвяне и приемане на закони, като не се отделя достатъчно внимание на тяхното изпълнение и прилагане. Това означава, че в областите, в които съществува адекватна правна рамка, прилагането на законите все още е слабо поради недостатъчния административен и съдебен капацитет и липсата на подготовка за прилагане.

България е изпълнила частично по-голямата част от законодателните краткосрочните приоритети, заложи в Партньорство за присъединяване. Що се отнася до административния капацитет, България е напреднала в изпълнението на приоритетите, с изключение на тези, целящи изграждане на капацитет за оценяване на финансовия и институционален ефект от новото законодателство, както и тези, свързани с укрепване на съдебната система, където е постигнат малък напредък.

България е започнала да изпълнява някои от средносрочните приоритети, заложи в Партньорство за присъединяване.

В. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

България продължава да изпълнява политическите критерии от Копенхаген

България е постигнала напредък в приемането на вторичното законодателство, необходимо за прилагането на Закона за държавния служител, както и в неговото прилагане. Приемането на Закона за защита на детето през Юни 2000 г., с който се създава Държавна агенция за защита на детето, също е положителна стъпка.

Много малко е направено, обаче за подобряване на съдебната система, която все още е слаба. Тъй като корупцията все още е сериозен проблем, е необходимо изработването

на глобална прозрачна стратегия за борба с корупцията, като е необходима открита подкрепа от страна на Правителството и Парламента. След приемането на рамковата програма за интеграция на ромското население миналата година, е постигнат известен прогрес. Въпреки това административния капацитет за изпълнение на програми на националния съвет по етнически и демографски въпроси остава нисък, а ограничените финансови средства предназначени за изпълнението им затрудняват ефективното постигане на тази цел.

Значителни усилия за необходими за развиването на силна независима, ефективно-действаща и професионална съдебна система. Необходимо е да се засили борбата срещу корупцията. В съответствие с краткосрочния приоритет свързан с ромското население, заложен в Партньорство за присъединяване, са необходими допълнителни конкретни действия и достатъчно финансови ресурси.

България е постигнала значителен напредък по отношение на постигане на функционираща пазарна икономика. Все още България не е в състояние да се справи с пазарния натиск и конкурентните сили в ЕС в краткосрочен план.

България е установила тенденция на задоволително макроикономическо развитие и стабилизация. Значителен прогрес е постигнат в приватизацията, особено в банковата сфера. Поставено е началото на всеобхватната реформа на здравната и пенсионната система.

Въпреки това структурните реформи би следвало да се задълбочат и да се постигне напредък в реструктурирането на предприятията. Финансовото посредничество продължава да бъде слабо. Допълнителни усилия са необходими в области като функциониране на пазара на земята и прилагането на правилата за банкрут.

Необходими са мерки за справяне със слабостите в изпълнението и прилагането на законодателната база с цел подобряване на бизнес климата. Би следвало да се елиминират бюрократичните бариери пред създаването на чуждестранни и български предприятия. Последователното прилагане на съществуващата програма за реформи и увеличаване на инвестициите са основни предпоставки за устойчив растеж, развитие на предприемачеството и изграждане на конкурентоспособност.

В периода след последния Редовен доклад България е постигнала значителен прогрес в хармонизиране на законодателството с това на Европейския съюз, но следва да обърне повече внимание на неговото прилагане. Постигнатия прогрес в реформата на публичната администрация, особено прилагането на Закона на държавния служител е положителна стъпка. Въпреки това, липсват мерки за подобряване на съдебната система, която е слаба и следва да се заздравя, за да осигури бъдещето ефективно участие на страната във вътрешния пазар.

По отношение на вътрешния пазар, България е постигнала значителен напредък в повечето области. По отношение на свободното движение на стоки, прогрес е постигнат в стандартизацията и въвеждането на Новия и Глобалния подходи. България е постигнала значителен прогрес в либерализирането на движението на капитали с приемането на Валутния закон и Закона за ценните книжа. Въпреки това, лошото функциониране на пазара на земя остава пречка пред потенциалните инвеститори. Значителен прогрес е постигнат в хармонизирането на законодателството в областта на индустриалните права на собственост. Значителен прогрес е постигнат в областта на защитата на потребителите и статистиката, въпреки това са необходими допълнителни усилия в областта на защита на данните, в която България все още не притежава законодателна база, съвместима с Европейското законодателство. Държавните помощи

продължават да бъдат обект на загриженост. България е в начален етап по отношение на развитието и приложението на законодателството в тази област. Този въпрос следва да бъде приоритетно решаван. Следва да се отбележи значителния напредък, постигнат от България в областта на хармонизацията на аудиовизуалното законодателство.

По отношение на селското стопанство, България постигна значителен напредък по отношение на хармонизацията на законодателството и известен напредък по отношение на неговото приложение. Както беше отбелязано миналата година, тази област остава проблемна, частично поради липсата на финансиране. Допълнителни усилия са необходими в областта на ветеринарната инспекция. България е постигнала значителен прогрес по отношение на стартирането на програма САПАРД, като е достигнала до фазата на акредитиране на разплащателната агенция. Що се отнася до регионалната политика, България въведе нова териториална организация, с 6 региона за планиране, отговарящи на статистически единици от ниво II. Въпреки това са необходими допълнителни усилия за координацията и прилагането ѝ на национално и регионално ниво. България е постигнала напредък и в областта на хармонизирането на правото в областта на околната среда и подготовката за прилагането на европейските директиви в областта на околната среда.

В сравнение с предишни години се наблюдава ускорен напредък в сферата на транспорта. Предприети са стъпки във всички сектори и е започнала работа по отношение на безопасността на мореплаването. Дълго нерешеният въпрос относно втория мост на река Дунав беше решен чрез сключване на споразумение между България и Румъния през февруари 2000г.

През 2000г. реструктурирането на енергетиката набра скорост. Необходимо е да се обърне особено внимание на ядрената безопасност. Приетите в рамките на Меморандума за разбирателство от ноември 1999г. от българското правителство ангажименти за скорошно затваряне на реактори от 1 до 4 на АЕЦ Козлодуй отбелязват важна стъпка напред по пътя на България към членство в ЕС.

По отношение на правосъдието и вътрешните работи е постигнат прогрес в областта на законодателството и е обърнато по-голямо внимание на приложението на това законодателство. За постигане на успех ще бъдат необходимо мобилизиране на ресурси и инвестиране в съвременен оборудване.

Общо казано, капацитетът на българската администрация и правосъдна система по отношение на осигуряване прилагането на правото на ЕС е все още ограничен. Усилията се концентрират върху подготвянето и приемането на законодателство като се обръща достатъчно внимание на прилагането на това законодателство. Това означава, че в областите, за които има развита адекватна правна рамка приложението на правото остава слабо, поради слабия административен и съдебен капацитет и липсата на подготовка за прилагане.

България частично е изпълнила по-голямата част от краткосрочните приоритети в рамките на Партньорство за присъединяване, отнасящи се до правото на ЕС. По отношение на изграждането на административен капацитет, България е напреднала освен що се отнася до оценката на финансовото и институционално въздействие на новоприетото законодателство и подобряването на съдебната система, по отношение на която е постигнат много малък прогрес.

България вече е започнала да работи по някои от средносрочните приоритети в рамките на Партньорство за присъединяване.

Г. ПАРТНЬОРСТВО ЗА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ И НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРИЕМАНЕ ДОСТИЖЕНИЯТА НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: ОБЩА ОЦЕНКА

Целта на документа Партньорството за Присъединяване е да се установят в единна рамка:

- Приоритетите, идентифицирани в Годишния Доклад на Комисията, изискващи по-нататъшна работа;
- Наличните финансови средства за подпомагане на страните - кандидатки при изпълнението на тези приоритети;
- условията, при които ще се осъществява тази помощ.

Всяка страна - кандидатка е поканена да приеме Националната програма за приемане достиженията на правото на Европейския Съюз. Тази Програма определя начина, по който всяка страна предвижда осъществяването на приоритетите от Партньорството за Присъединяване, съответното разписание във времето и адекватните ангажименти от гледна точка на човешки и финансови ресурси. Партньорството за присъединяване и Националната програма за приемане достиженията на правото на Европейската Комисия се преразглеждат редовно с цел да бъде отчетен осъществения напредък и да бъдат определени нови приоритети.

1. Партньорство за присъединяване

В представените по-долу оценки основните подзаглавия са в подсилено черно, а ключовите идеи, извлечени от Партньорството за присъединяване⁵ са отбелязани в курсив.

Краткосрочни приоритети

Политически критерии: Осъществен е определен напредък в *стартирането на изпълнението на Рамкова Програма за Ромите*, назначени са, например, ромски специалисти в министерствата и регионалните центрове като експерти по етнически и демографски въпроси. Що се отнася до *укрепването на Националния съвет по етнически и демографски въпроси*, все още административният капацитет на НСЕДВ за осъществяване на програмата е ограничен, а липсата на целеви финансови средства затруднява ефективното изпълнение на тази задача. Незначителен напредък е осъществен и при *изпълнение на мерките за борба с дискриминацията (включително в рамките на публичната администрация) и за създаване на благоприятни условия, гарантиращи заетост*. Основното достижение в тази насока се отбелязва от дейностите по програмата срещу младежката безработица, която включва наемането на 50 млади роми в полицията. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Икономически критерии: Приватизацията не винаги води до необходимото *преструктуриране с цел създаване на пазарно-ориентиране предприятия и насърчаване на конкурентността*. Въпреки че бяха реализирани определен брой мерки за рационализиране на *бизнес средата*, (отмяната на някои лицензионни режими, например) и за *стимулиране на местните и вътрешни инвестиции*, необходими са все още значителни усилия в подкрепа на *постепенното облекчаване на законовите и административните процедури*. Приватизацията на *държавните*

⁵ За подробния текст на краткосрочните и средносрочните приоритети, установени в Партньорство за присъединяване 1999 г., виж Решение на Съвета 1999/857/ЕС, OJ L 335, 28/12/1999, стр. 48-54.

предприятия и банките напредва, но липата на *прозрачност* продължава да създава проблеми. Необходими са по-нататъшни усилия както за *усъвършенстване на процедурите за банкрут и ликвидация така и за тяхното приложение*, в този смисъл капацитетът на съдебната система се нуждае от укрепване. Разработен бе план за реструктуриране на “Кремиковци”, но България все още не е *приела план за реструктуриране на стоманодобивния сектор* или на отделни стоманодобивни предприятия. **Следователно, този приоритет е частично удовлетворен.**

Вътрешен пазар

- Законът за обществените поръчки от юни 1999 г. вече е изменен и допълнен, за да бъдат *приведени процедурите за възлагане на обществени поръчки в съответствие със законодателството на ЕС*. Що се отнася до *правата върху интелектуална и промишлена собственост*, България отбеляза добър напредък в *борбата срещу пиратството на компакт-дискове*, но трябва да не отслабва бдителността си и да осигурява строг граничен контрол върху внасяните стоки. *Правата върху промишлена собственост са хармонизирани във високо степен с *acquis** чрез приемането през 2000 година на закон за промишлените проекти. България не е *приела национален закон и не е създавала надзорен орган за защита на личните данни* – консултациите в тази насока все още се провеждат. **Този приоритет е частично удовлетворен.**
- Относно свободното движение на стоки, България прие рамков закон за технически изисквания и Закон за стандартизация. Административният капацитет за прилагане на новия закон е доста слаб. България приел, освен това, и закони за химическите, хранителните и фармацевтичните продукти. Постигнат е напредък в свободното движение на капитали, гарантиращ либерализиране на преките инвестиции в чужбина и инвестиции в чужди ценни книжа от местни лица. България, обаче, не е определила срокове за либерализация на останалите ограничения за движенията на капитали, включително придобиването на недвижими имоти. Относно свободното движение на услуги, въпреки че е постигнат голям напредък в укрепването на надзорните органи в банковия сектор, в застрахователния сектор напредъкът все още е бавен. **Този приоритет е удовлетворен до голяма степен.**
- В областта на **конкуренцията**, въпреки че новият доклад за държавните субсидии е значително подобрен, все още остават празнини във вторичното анти- тръстово законодателство, ограничен напредък е отбелязан и в създаването на механизъм за инвентаризация на държавните субсидии, разработващ и осъществяващ политиката на контрол върху държавните субсидии. **Този приоритет е само частично удовлетворен.**
- В сферата на **данъчното законодателство**, с новия Закон за ДДС България постигна *съответствие със законите за ДДС* до голяма степен. В сферата на акцизите, не е постигнат по-нататъшен напредък и не са разработени *срокове за осъществяване на хармонизиране* в тази област. Въпреки че напоследък бяха предприети различни инициативи за модернизирание на българската данъчна администрация и за *подобряване на системата за събиране на данъците на национално и регионално ниво*, действителният ефект от тези инициативи предстои да се види. По отношение на **митническото законодателство**, въпреки че привечдането му в съответствие напредва, необходими са усилия за засилване на административния и оперативния капацитет, свързан с *приложение на новия Митнически кодекс*. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Селско стопанство

- България бележи напредък в непрестанните си усилия за *привеждане в съответствие на ветеринарните и фитосанитарни нормативни актове*. Въпреки че работата по същество е започнала, все още има много да се прави за завършване на мерките за подобряване на контрола, и особено контрола по бъдещите външни граници. Що се отнася до модернизиранието на месо- и млеко-преработващите заводи с цел удовлетворяване хигиенните и здравни стандарти на ЕС, въвеждането на нови наредби предвижда двегодишен преходен период за окончателното въвеждане на изискванията за ветеринарен и хигиенен контрол, което вече доведе до затварянето на много преработвателни фирми. За съжаление, инвестициите за модернизация все още не са започнали. В момента се правят проверки от Националната ветеринарна служба. Проектът за създаване на *регистър на лозята* все още не е стартирал. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Енергетика

- След осъществяването на бавен старт, в развитие е изпълнението на закона за енергетиката, приемането на съответните подзаконови актове и изготвяне на нормативната база по сектори както и свързаните с тях планове за реформи (електричество и газификация) и за укрепване на регулаторните органи. Що се отнася до създаването на структура на цените и тарифите, водеща до основани на разходите прозрачни енергийни цени, дейностите вече са започнали, като целта е пълната либерализация на цените да приключи до края на 2001 г. Изпълнението на енергийната стратегия е в ход, но няма отбелязан напредък в преразглеждането на предвижданията за енергийното потребление на базата на по-реалистични сценарии за растежа и енергийния интензитет. С постигнатото по отношение на Козлодуй Споразумение, бяха приети реалистични срокове за затваряне и спиране от експлоатация на първи и втори блок на АЕЦ “Козлодуй” и се постави начало на изпълнението на Споразумението. Това Споразумение очерта, освен това и рамката за приемане на реалистични срокове за затваряне на трети и четвърти блок на атомната централа. Продължава работата за засилване независимостта и техническите способности на агенцията за ядрена безопасност. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Транспорт

- С приемането на Закона за водното пространство, вътрешните водни пътища и пристанища, беше очертана рамката за по-нататъшното хармонизиране, в съответствие с *acquis*, на морския транспорт, с акцент върху въпросите за *съответствие на нормативната база за морската безопасност*. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Заетост и социални дейности

- Общественият диалог все още е слаб и е постигнат незначителен напредък в подкрепата на усилията за изграждане на способности у социалните партньори, особено в двустранния обществен диалог, за разработване и изпълнение на *acquis*. Структурите се нуждаят от укрепване, особено на ниво предприятия. България е подготвила Съвместен доклад за оценка на основата на Съвместен Преглед на политикта за заетост. С оглед на по-нататъшното участие в Европейската стратегия за заетостта, е създаден Национален план за заетост 2000 – 2001 г. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Околна среда

- България има напредък в *системното въвеждане на изменения и допълнения към рамковите закони за водите, въздуха и отпадъците*. България се нуждае от засилване на административния капацитет на Министерството на околната среда и

водите и от по-нататъшна работа за укрепване на изпълнителните структури, особено на регионално ниво. Постигнат е напредък в завършването на промените и влизането в сила на Директивата за оценяване на екологичното въздействие с едно допълнение на Наредбата за оценяване на екологичното въздействие за дейностите, които не подлежат на задължителна оценка съгласно механизма за оценяване на Екологичното Въздействие от декември 1999 г. Въпросната нормативна база не осъществява пълно хармонизиране с директивата на ЕС върху оценяването на екологичното въздействие. Подобрени са възможностите за изпълнение изискванията на Наредбата за оценяване на екологичното въздействие в съответствие с практиката на ЕС. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

Правосъдие и вътрешни работи

- Постигнат е по-нататъшен напредък за осигуряване на *ефективно гранично ръководство* – Граничната полиция е в процес на усъвършенстване на професионализма, на модернизирани на оборудването и на укрепване на граничните контролни пунктове. Това предизвиква увеличаване на броя на хората, хванати при опит за *нелегална имиграция*. Що се отнася до *изпълнението и прилагането на новата законова рамка във връзка с миграцията и процедурите за предоставяне на убежище*, българският Закон за бежанците, който беше критикуван заради непълно съответствие с някои основни принципи на Женевската конвенция, все още не е изменен, а правомощията на Агенцията за бежанците си остават слаби. Много малко е направено за **модернизиране на съдебната власт**, която все още е слаба. Методите за *набиране на служители, неподходящото професионално обучение ислабото техническо оборудване* си остават проблем. Полицията и митническите власти засилиха сътрудничеството си в борбата срещу *трафика на наркотици*, но като цяло *сътрудничеството между законодателните органи* се нуждае от подобрене. България не е разработила *национална стратегия за борба с корупцията* – стратегията на правителството за борба с корупцията се състои от редица мерки в различни законови и административни области. Разработени са указания за подобрене на вътрешните правилници на банките, свързани с контрола и предотвратяването на *прането на пари*. България е подписала, но предстои да *ратифицира Конвенцията на Съвета на Европа за наказателен закон срещу корупцията*. България е *подписала конвенцията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за подкупите*. **Въпреки че е постигнат напредък за задоволяване на някои от приоритетите в областта на правосъдието и вътрешните работи, приоритетите, отнасящи се до укрепване на съдебната власт и до разработване на национална стратегия за борба с корупцията все още не са удовлетворени.**

Укрепване на административните и съдебните правомощия, включително управление и контрол на средствата от ЕС

- Относно PHARE и ISPA, България е довършва разработването на Национален план за развитие, подготвени са ISPA стратегии за околната среда и транспорта. Постигнат е известен напредък в изграждане на на законова, административна и бюджетна рамка за разпределяне и управление на средствата от ISPA и SAPARD. Съгласуването между министерствата на национално и регионално ниво си остава проблем. Приет е План за развитие на селското стопанство. България е постигнала значителен напредък по стартирането на програмата SAPARD – тя създаде условия за бързо акредитирането на нейната платежна агенция. **Този приоритет е частично удовлетворен.**
- Значителен напредък е постигнат в окончателното завършване на законовата рамка и укрепването на вътрешните и външните финансови контролни органи. Що се

отнася до вътрешния финансов контрол, Министерството на финансите изготви стратегически документ, обхващащ ключови принципи на политиката в тази област като ясно разделение между предварителен контрол и одобрение, и вътрешен финансов контрол и функционална независимост на вътрешните ревизии. Приет е нов закон за публичния вътрешен финансов контрол. **Този приоритет е частично удовлетворен.**

- България е постигнала напредък в приемането и изпълнението на вторичното законодателство, необходимо за *изпълнението на Закона за държавния служител*. **Този приоритет е частично удовлетворен.**
- Постигнат е малък напредък в *укрепването независимостта на магистратите, съдиите и ефективността на съдебната система*. Необходимо е да се усъвършенства контрола върху изпълнението на правителствената програма и върху *способността за оценка на финансовото и институционалното влияние на новата нормативна база*, в частност ефективността на законите при прилагането им и системна преценка на ефекта от приложението на законите. **Този приоритет не е удовлетворен.**

Средносрочни приоритети

Този раздел включва онези средносрочни приоритети, по които е постигнат някакъв напредък.

Вътрешен пазар

- *Защита на потребителите*: България е предприела забележителни стъпки за *постоянно хармонизиране*. Постигнат е известен напредък в *засилване на пазарния надзор и в укрепване на изпълнителните органи*, но административните органи, особено Комисията по търговия и защита на потребителите, се нуждае от укрепване.

Селско стопанство

- Подготвени са подробни проучвания върху определени *ръководни механизми, свързани с Общата селскостопанска политика* и някои ключови общи пазарни разпоредби (мляко и млекопреработване, плодове и зеленчуци и зърнени продукти). Тези проучвания определят възможностите и препоръчват модалности за постепенно въвеждане на *acquis communautaire* и механизмите на политиката, и подготвят създаването на *административни структури*, необходими за ефективното изпълнение на регулациите от Общата селскостопанска политика. България *продължава да преструктурира селскостопанския хранителен сектор* и е в процес затваряне на предприятия, които не отговарят на хигиенните изисквания. Прилагат се програми за контрол на остатъци от вредни вещества. Националната ветеринарна служба е изготвила конкретна програма, включваща обучение в областта на *системата за контрол на качеството (Hazard Analysis Critical Control Point)* и *нейното приложение*, а изпълнението на някои от компонентите на програмата вече е започнало.

Заетост и социални дейности

- Що се отнася до *укрепването на съответните административни структури*, създадени са Общ инспекторат по труда и регионални инспекторати.

Правосъдие и вътрешни работи

- България *продължава да приважда в съответствие визовото си законодателство и практики с тези на ЕС* чрез отмяна на споразумения за свободни визови режими с някои страни; чрез подписване на споразумение за възобновяване и по-нататъшно консолидиране на мерките за предотвратяване на незаконната миграция, за

гарантирано усъвършенстване на процесите за издаване на визи и паспортния контрол.

Укрепване на административните и съдебните правомощия, включително управление и контрол на средствата от ЕС

- България значително е развила и подобрила административната организация на статистическата система през последната година, които допринася за *засилване на статистическия капацитет*.

2. Национална програма за приемане достиженията на правото на ЕС

Преработената българска Национална програма за приемане достиженията на правото на ЕС е одобрена от Министерския съвет на 27 април 2000 г. и е представена на Комисията. Новосъздаденият Съвет за европейска интеграция в Народното събрание ще формулира становища по законодателните приоритети на Националната програма за приемане достиженията на правото на ЕС както и по съответствието на проектозаконите със законодателството на ЕС.

Националната програма бележи подобрене в сравнение с миналите години. Тя покрива по-детайлно политическите и икономическите критерии от миналогодишната програма. Всички глави, свързани с достиженията на европейското право се покриват от съответните раздели за преговорите. Новият начин на представяне на програмата в две части – едната текстова, а другата с таблици, допринася за по-голяма яснота. За всяка област текстовата част описва настоящата ситуация, краткосрочните и средносрочните приоритети и очакваните резултати. Списъкът с таблиците след това задава крайните срокове за постигането им, заедно с административните структури, необходимите средства и финансови източници (национален бюджет, PHARE, други). Въпреки че таблиците са добре структурирани, те не винаги са пълни, а дори и да са, качеството е различно. Като цяло, съдържанието на Националната програма е в съответствие с ангажираността на България с други чуждестранни споразумения (например, комитетите и съветите за асоцииранер предвидени от Европейското Споразумение за Асоцииране) и по принцип отразява приоритетите на Партньорството за присъединяване и коментарите от Редовния доклад за 1999 г.

По отношение на връзките за осигуряване на бюджетните ресурси, това си остава основната слабост на текста – факт, признат и от българските власти, които планират да създадат по-тясна връзка между процеси на изготвяна на Националната Програма и изготвянето на националния бюджет. Това е важно, тъй като Националната програма ще става все по-значим документ за България при съгласуване на подготовката на страната за членство.

По отношение на секторите, въпреки че Националната програма обхваща по-подробно политическите критерии, все още има значително място за усъвършенстване, особено в раздела за съдебната власт и правата на малцинствата. Относно представянето в областта на *acquis*, налице е общо подобрене на качеството на представяне в области като транспорт, заетост, вътрешен пазар, културна и аудио-визуална политика, търговия и Обща външна политика и политика за сигурност, докато в някои области като конкуренцията, например, все още има слабости.

От последния редовен Доклад България е постигнала известен напредък в тази област, по-конкретно по отношение на **националния бюджет и мерките по съфинансиране от ЕС**. Извършеното по бюджетната реформа, осъществено в тясно сътрудничество с Европейската комисия и МВФ, има за цел подобряване на структурата на държавния

бюджет, усъвършенстване на процедурите по изготвянето и изпълнението на бюджета и засилване на функциите по отчетността и контрола.

Бе въведена единна трезорна сметка, която до 2003 г. следва да обхване всички бюджетни и извънбюджетни сметки. Приета е и стратегия на Правителството за управление на държавния дълг. Изгражда се нова Информационна система за финансово управление (ИСФУ). Осъществена е вътрешната реорганизация на Министерство на финансите.

Отговорността за управлението на фондовете на ЕС носи Националният фонд към Министерството на финансите. Предприемат се действия за засилване на капацитета и ефективността на Националния фонд, както и на Звеното за централно финансиране и договори, което отговаря за тръжните процедури и договарянето на голяма част от помощта по програма ФАР.

Обща оценка

Макар че България е постигнала известен напредък в тази област, необходими са значителни допълнителни усилия. Извършващата се реформа в бюджетната система трябва да осигури основното законодателство, процедури и инструменти, необходими за управление на публичните разходи, които да се установят в съответствие със стандартите на ЕС. Реформата трябва да бъде напълно внедрена във всички бюджетни единици. Фрагментацията при изготвянето на бюджета следва да се намали, необходимо е развитие на подхода на многогодишно бюджетниране, следва да се засилят в средносрочен план механизмите за вземане на бюджетни решения от горе надолу, да се усъвършенстват процедурите по наблюдение и оценка на програмите, включително и програмите финансирани от ЕС. Следва да приключи реструктурирането на Министерството на финансите, като се постави специално ударение върху обучението на служителите и развитието на капацитета на Министерството за стратегическо управление на публичните разходи. По отношение на Собствените средства, ще има нужда от подходяща централизирана координация по събирането, наблюдението и изплащането на средства към и от бюджета на ЕС. Освен това, ще трябва да се засили административният капацитет в контекста на съответните области на политиките, описани на други места в настоящия Доклад, като селското стопанство, митниците и регионалната политика.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Конвенции за човешките права, ратифицирани от страните-кандидатки, септември 2000 г.

<i>Присъединяване към следните конвенции и протоколи</i>	BG	CY	CZ	EE	HU	LV	LT	MT	PL	RO	SK	SV	T
ЕХПЧ (Европейска харта за правата на човека)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	:
Протокол 1 (право на собственост и сродни права)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	:
Протокол 4 (свобода на движение и сродни права)	○	×	×	×	×	×	×	○	×	×	×	×	○
Протокол 6 (смъртно наказание)	×	×	×	×	×	×	×	×	○	×	×	×	○
Протокол 7 (ne bis in idem)	○	×	×	×	×	×	×	○	○	×	×	×	○
Европейска конвенция за предотвратяване на изтезанията	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	:
Европейска социална харта	○	×	×	○	×	○	○	×	×	○	×	○	:
Преработена Европейска социална харта (ЕСХ)	×	×	○	×	○	○	○	○	○	×	○	×	○
Допълнителен протокол към ЕСХ (система на колективни жалби)	○	×	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Рамкова конвенция за националните малцинства	×	×	×	×	×	○	×	×	○	×	×	×	○
МПГПП (Международен пакт за граждански и политически права)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	○
Факултативен протокол към МПГПП (право на лична комуникация)	×	×	○	○	×	○	○	×	○	×	×	×	○
Втори факултативен протокол към МПГПП (премахване на смъртното наказание)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	○
МПИСКП (Международен пакт за икономически, социални и културни права)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	○
КИИ (Конвенция срещу изтезанията)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	:
КПРД (Конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	○
КПДЖ (Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация на жените)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	:

КПД (Конвенция за правата на детето)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

- × Конвенцията е ратифицирана
- Конвенцията НЕ е ратифицирана

BG = България; CY = Кипър; CZ = Чешка република; EE = Естония; HU = Унгария; LV = Латвия;
 LT = Литва; MT = Малта; PL = Полша; RO = Румъния; SK = Словакия; SV = Словения;
 TK = Турция

Статистически данни

СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

	1995	1996	1997	1998	1999
Основни данни	в хиляди				
Население (средно)	8 406	8 363	8 312	8 257	8 211
	в км ²				
Обща площ	111 011	110 975	110 975	110 910	110 910

Национален баланс	в млн. нови лева ⁶				
Брутен вътрешен продукт по текущи цени	880	1 749	17 055	21 577	22 776
	в 1000 ЕКЮ/евро				
Брутен вътрешен продукт по текущи цени	10,0	7,8	9,0	11,0	11,6
	ЕКЮ/евро				
Брутен вътрешен продукт на глава от населението ⁷ по текущи цени	1 200	900	1 100	1 300	1 400
	% изменение от предходната година				
Брутен вътрешен продукт при фиксирани цени (национална валута)	2,9	-10,1	-7,0	3,5	2,4
	в стандарти за покупателна способност				
Брутен вътрешен продукт на глава от населението ⁸ по текущи цени	4 875	4 597	4 370	4 517	4 749
Структура на производството	като % от брутната добавена стойност ⁹				
– селско стопанство	:	15,4	26,6	21,1	17,3
– Промисленост (без строителство)	:	25,9	25,4	25,0	23,1
– Строителство	:	4,3	2,8	3,7	3,7
– Услуги	:	54,4	45,2	50,2	55,9
	:				
Структура на разходите	като % от брутния вътрешен продукт				
– Разходи за крайно потребление	86,0	88,6	83,1	88,1	90,6

⁶ През юли 1999 г. паричната единица на България беше деноминирана чрез разделяне на 1000. Новата парична единица се нарича “нов български лев”

⁷ Стойностите са изчислени, като са използвани данните за населението от националния баланс, които може да се различават от данните, използвани в демографските статистики.

⁸ Стойностите са изчислени, като са използвани данните за населението от националния баланс, които може да се различават от данните, използвани в демографските статистики.

⁹ Включително FISIM

– домакинства и NPISH	70,7	76,7	70,3	73,0	74,8
– правителство	15,3	11,9	12,8	15,1	15,8
– Брутен постоянен капитал	15,3	13,6	10,8	11,6	15,9
– Изменение на запасите ¹⁰	0,3	-5,3	0,6	1,4	1,3
– Износ на стоки и услуги	44,7	62,9	61,9	45,2	44,1
– Внос на стоки и услуги	46,3	59,8	56,4	46,3	51,9

Инфлационен индекс	% изменение от предходната година				
Индекс на потребителски цени ¹¹	62,1	123,0	1 232,1	39,9	2,6

Платежен баланс	в млн. ЕКЮ/евро				
– Разплащателна сметка	-20	13	376	-55	-620
– Търговски баланс	93	148	335	-340	-998
Износ на стоки	4 086	3 851	4 356	3 741	3 722
Внос на стоки	3 994	3 704	4 020	4 080	4 721
– Нето услуги	117	95	147	332	298
– Нето доход	-330	-312	-315	-253	-201
– Нето текущи преводи	101	82	209	205	281
от които: държавни преводи	11	29	114	53	64
– FDI (нето) входящ поток	69	86	445	479	735

Публични финанси	като % от brutния вътрешен продукт				
Общ държавен дефицит/излишък	-5,1	-15,3	-0,3	1,3	0,2

Финансови показатели	като % от brutния вътрешен продукт				
Брутен външен дълг за цялата промишленост	85,0	106,2	102,6	73,1	79,8 П
	като % от износа				
Брутен външен дълг за цялата промишленост	190,4	168,9	165,7	161,8	180,7 П
Парични агрегати	1000 млн. ЕКЮ/евро				
– М1	1,2	0,4	1,1	1,4	1,5

¹⁰ Тези данни включват промените в запасите, придобивания без пласираните ценности и статистическото несъответствие между БВП и разходните му компоненти.

¹¹ Промени в методологията: PROXY НІСР след 1997 г. (виж методологичните бележки).

– М2	6,1	2,0	2,8	3,2	3,5
Общо кредит	6,8	3,3	2,6	2,2	2,2
Средни краткосрочни лихвени проценти	годишен %				
– лихвен процент за отпускани заеми	59,0	123,5	84,0	13,3	12,8
– лихвен процент за депозити	35,9	74,7	46,8	3,0	3,2
Обменен курс за ЕКЮ	(1 ЕКЮ/евро = ... нови лева)				
– средно за периода	0,088	0,225	1,902	1,969	1,956
– в края на периода	0,093	0,611	1,976	1,956	1,956
	1995 = 100				
– Индекс на ефективност на обменния курс	100	56,9	5,6	5,4	5,8
Резервни активи	млн. ЕКЮ/евро				
– Резервни активи (включително злато)	1 244	690	2 257	2 615	3 234
– Резервни активи (без злато)	941	386	1 986	2 361	2 943

Външна търговия	млн. ЕКЮ/евро				
Търговски баланс	-232	-143	7	-636	-1 401
Износ	4 093	3 819	4 355	3 847	3 697
Внос	4 325	3 962	4 348	4 483	5 098
	предходната година = 100				
Условия за търговия	97,6	:	:	:	:
	като % от цялото				
Износ с ЕС – 15	37,6	39,1	43,2	49,5	52,6
Внос с ЕС – 15	37,2	35,1	37,7	44,9	48,6

Демография	на 1000 души от населението				
Естествен прираст	-5,0	-5,4	-7,0	-6,4	-4,8
Нето ниво на миграция (включително корекции)	:	:	:	:	:
	на 1000 живородени				
Ниво на детската смъртност	14,8	15,6	17,5	14,4	14,6
Продължителност на живота ¹²	от раждането				
Мъже:	67,1	67,1	:	:	67,9
Жени:	74,6	74,3	:	:	74,8

Пазар на труда (по методологията на МОТ)	% от работната сила				
Процент на икономическа активност	51,5	51,8	51,6	50,4	49,2
Общ процент на безработицата	14,7	13,7	15,0	16,0	17,0
Процент на безработица за лица под 25 години	37,7	33,5	36,0	36,0	36,7
Процент на безработица за лица на и над 25 години	11,6	11,3	12,4	13,4	14,6
Средно наети от бюрата на NACE	% от общото				
– Селско и горско стопанство	24,4	24,4	25,3	26,2	26,6 В
– Промисленост (без строителство)	27,3	27,5	27,6	26,5	25,1 В
– Строителство	5,4	5,0	4,4	4,1	4,0 В
– Услуги	42,9	43,1	42,7	43,2	44,3 В

Инфраструктура	в км на 1000 км ²				
Железопътна мрежа	38,7	38,7	38,7	38,7	38,7 В
	в км				
Дължина на автомагистралите	314	314	314	319	324

Промисленост и селско стопанство	предходната година = 100				
Показател за обем на промишленото производство	100,0	105,1	90,0	92,1	87,7 В
Показател за обем на селскостопанското производство	116,0	88,7	112,4	100,2 В	99,4 В

Жизнен стандарт	на 1000 души				
Брой автомобили	196,0	204,1	208,9	219,1	232,4 В

¹² Данните за продължителността на живота са събрани от изследване, проведено за тригодишен период.

Телефонни абонати	361	373	377	387	397 В
Брой на Интернет връзките ¹³	:	:	:	0,8	3,2

В = временни данни

П = предполагаеми данни

¹³ Данните за 1998 г. са от Обединените нации.

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Инфлация

Потребителска ценова инфлация: Страните-членки на ЕС определиха нов потребителски ценови индекс (ПЦИ), който да е в съответствие със задълженията на Договора на ЕС, като част от подготовката за въвеждането на единната валута. Целта беше да се създаде ПЦИ, сравним за страните-членки. Основната задача беше да се уеднаквят методите и използваните данни. Резултатът е Хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ). Подобно упражнение започна и за страните-кандидатки (СК). По отношение на разширяването, той е еднакво важен, за да бъде тяхната икономика оценена въз основа на сравними индекси. Вече е постигнат известен напредък за приемането на тези нови правила. От януари 1999 г. страните-кандидатки представят месечен отчет на Евростат, така наречените задочни ХИПЦ, въз основа на националните ПЦИ, но адаптирани към данните, използвани от ХИПЦ. Данните в таблицата са тези ХИПЦ. Очаква се до януари 2001 г. да бъдат създадени надеждни и сравними ХИПЦ за страните-кандидатки.

Финансиране

Бележка за източниците:

Общ държавен дефицит / излишък: Страните-кандидатки понастоящем не могат да предложат надеждни данни за националния баланс. Евростат работи в тясна връзка с тези страни с цел подобряване на статистиките. При липсата на надеждни данни, приблизителната оценка за общия държавен дефицит / излишък се извлича от Годишника за държавните финансови статистики на Международния валутен фонд (виж обяснението по-долу).

Брутен външен дълг: Като източник са използвани Статистически данни за външните дългове, публикувани от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Данните за 1999 г. са предполагаеми оценки.

Външни официални резерви, парични агрегати, лихвени проценти и ефективни обменни курсове: когато е възможно, се използва формулярът за отчет на Евростат за страните-кандидатки. Ако това е невъзможно, като източник се използват Международните финансови статистически данни, публикувани от Международния валутен фонд.

Обменни курсове за ЕКЮ (евро): За курса на ЕКЮ са използвани данни на Европейската комисия, а за курса на еврото – данни на Европейската централна банка.

Бележка за методологията:

Общ държавен дефицит / излишък: приближена оценка на определението на държавния баланс, извлечена от данните по методите на държавните финансови статистики на Международния валутен фонд. Общия държавен дефицит / излишък се получава, като се добави консолидирания централен държавен дефицит / излишък (който обикновено включва някои извън бюджетни средства) към местния държавен дефицит / излишък. Получената сума се коригира спрямо нетните опуснати / взети заеми за специфичните цели на политиката, което е финансово перо в националния баланс. Данните от държавните финансови статистики се основават на наличните средства.

Брутен външен дълг: за цялата икономика включва както краткосрочния, така и дългосрочния дълг. Съгласно конвенцията, размерът на висящия дълг се преобразува от щатски долари в ЕКЮ въз основа на обменния курс в края на годината, докато БВП се

преобразува в ЕКЮ въз основа на средния годишен обменен курс. За определяне на отношението на brutния външен дълг към износа се използват данните от националния баланс за износа на стоки и услуги.

Парични агрегати: данни за запасите в края на годината. М1 се отнася за банкноти и монети в обръщение плюс банкови депозити на виждане. М2 се отнася до М1 плюс спестовните депозити плюс други краткосрочни требования към банките. Общия кредит е вътрешния кредит към държавния (нето депозити, включително нефинансови обществени предприятия), плюс частния нефинансов сектор, плюс други непарични финансови институции.

Лихвени проценти: средни годишни лихвени проценти. Лихвените проценти по отпуснати заеми се определят от средния процент за заеми, отпуснати от подотчетните банки. Лихвените проценти за депозити се определят от средното търсене и процентите за срочните депозити.

Обменни курсове: Обменните курсове за ЕКЮ са официално обявените от Европейската комисия до 1 януари 1999 г., когато ЕКЮ бе заместено от евро. Обменните курсове за еврото са посочени въз основа на курсовете на Европейската централна банка, когато е възможно. Индексът на ефективните обменни курсове (номинален) е осреднен от основните търговски партньори и е изчислен върху базисния период от 1995 г. (средно годишно).

Резервни активи: данни за запасите в края на годината. Определени са като сума от притежаваното от централната банка злато, валутна обмяна и други (brutни) требования на чуждестранни лица. Златото се оценява по пазарна цена в края на годината.

Външна търговия

Внос и износ (текущи цени): данните се основават на специалната търговска система, според която външната търговия представлява стоките, пресичащи митническите граници на страната. Търговските данни изключват прекият реекспорт и търговията на услуги, търговията в безмитните зони, както и лицензии, ноу-хау и патенти. Стойността на външнотърговския оборот включва пазарната стойност на стоките и допълнителните разходи (фрахт, застраховка и др.). Според условието FOB всички разходи, направени по време на транспортирането до митническата граница, са за сметка на продавача. Условието CIF означава, че купувачът заплаща допълнителните разходи. Износът тук е посочен на база FOB. Вносът е посочен на база CIF.

Търговски класификации: търговските стокови потоци са посочени съгласно Обединената номенклатура и Единния административен документ.

Търговски условия: външни търговски ценови индекси. До 1994 г. индексите се изчисляват върху образец от стоки, състоящ се от целия износ и внос само за крайна употреба, като се изключват специалните консигнации, преработката и реекспорта. От 1995 ценовите индекси се изчисляват по метода на “единичната стойност” чрез формулата на Ласпейре.

Внос и износ с ЕС – 15: данните са декларирани от България.

Демография

Нето ниво на миграцията: приблизителното ниво на нетна миграция (преизчислено от ЕВРОСТАТ) за годината X, е: {население(X+1)-население (X)-смъртност(X)+раждаемост(X)}. Според тази формула всяка промяна в числеността на населението, която не се дължи на раждаемостта или смъртността, се дължи на миграция.

Следователно този показател включва административни корекции (и прогнозни грешки, ако общата численост на населението е изчислена въз основа на оценки на регистрираните раждаемост и смъртност). В този случай данните са по-обосновани. Освен това по-голямата част от разликата между приблизителното ниво на нетната миграция, предоставено от дадена страна, и нивото, изчислено от Евростат, се дължи на неточно или забавено отчитане на миграцията.

Работна сила

Процент на икономическа активност (по методологията на Международната организация на труда): съгласно Изследването на работната сила, процентът на икономическата активност представлява работната сила като процент от населението в трудоспособна възраст (15 години или повече), където:

- Работна сила: заети и безработни лица (съгласно определенията на МОТ).
- Заетите лица: всички лица на възраст 15 години и повече, които по време на отчетния период са работили поне един час за надница или заплата или друго възнаграждение, като работници, предприемачи, членове на кооперативи или на семеен бизнес. Включват се също и военнослужещите и жените в платен отпуск по майчинство.
- Безработни лица: всички лица на възраст 15 години и повече, които отговарят едновременно на трите условия на дефиницията на МОТ за класифициране като безработни:
 - нямат работа,
 - търсят активно работа, и
 - са готови да постъпят на работа до две седмици.

Процент на безработицата (по методологията на МОТ): Данните от методологията на МОТ са за октомври 1994 г., октомври 1995 г., ноември 1996 г., ноември 1998 г. и ноември 1999 г. Лицата, отбиващи задължителната военна служба и лицата, посещаващи военни училища, не се смятат за работна сила. Не се смятат за работна сила и лицата в частично платен или неплатен отпуск по майчинство.

Средна заетост от бюрата на НАСЕ: Данните не са получени от Изследването на работната сила.

Инфраструктура

Железопътна мрежа: всички железни пътища в дадена област. Това не включва шосейни или водни отсечки, дори ако се налага подвижен железопътен състав да премине по тях, например автоплатформа за вагони или ферибот. Линиите, използвани единствено за туристически цели се изключват, както и релсовите пътища за обслужване единствено на мини; дърводобивни или други промишлени и селскостопански предприятия, и които не са достъпни за обществения трафик. Данните отчитат конструктивната дължина на жп линиите.

Дължина на автомагистралите: път, специално проектиран и построен за автомобилен трафик, който не обслужва териториите, граничещи с него, и който:

- a) е оборудван, освен на специално определени места или временно, с отделни платна за двете посоки на движение, разделени едно от друго или с разделителна линия, която не е предназначена за движение, или по изключение по друг начин;

б) не пресича на едно ниво друг шосеен път, железопътна линия или трамвайна линия или пешеходни алеи;

в) е специално обозначен като магистрала и е запазен за специални категории пътни моторни превозни средства.

Входните и изходните платна на автомагистралите са включени, независимо от разположението на пътните знаци. Включват се и автомагистралите в границите на населените места.

Промисленост и селско стопанство

Показатели за обем на промишлено производство: промишленото производство включва минно и кариерно дело, производство и снабдяване с електричество, газ, пара и вода (съгласно класифициращите раздели В, Г и Д на ревизия 1 на НАСЕ).

Показателят за годишно промишлено производство е определен чрез пълно изследване на предприятия (държавни и частни), числящи се към промишления сектор.

Показатели за обем на брунтата селскостопанска продукция: Данните се основават на методологията на SNA.

Жизнен стандарт

Брой на автомобилите: пътнически автомобили, пътни МПС, различни от мотоциклети, предназначени за превозване на пътници и с места за не повече от 9 души (включително мястото на водача).

Терминът “пътнически автомобил” включва също микроавтомобили (за които не е нужно свидетелство за правоуправление), таксите и пътнически автомобили под наем, при условие че имат по-малко от десет места. Тази категория може да включва също и пикапи.

Източници

Обща площ, външна търговия, пазар на труда, инфраструктура, демография, промишленост и селско стопанство, жизнен стандарт (без връзките с Интернет): национални източници.

Национален баланс, инфлационен индекс, платежен баланс, публични финанси, финанси: Евростат.